

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav východoevropských studií

Diplomová práce

Bc. Jevgenija Adamová

**Porovnávací analýza sémantických polí a významů barev na
základě české, litevské a ruské frazeologie**

Comparative Analysis of Semantic Fields and Meanings of Colours on
the grounds of Czech, Lithuanian and Russian Phraseology

Praha 2018

Vedoucí práce: doc. PhDr. Ilja Lemeškin, Ph.D.

*Jevgenija Adamová, Porovnávací analýza sémantických polí a významů barev na základě
české, litevské a ruské frazeologie*

Poděkování:

Ráda bych touto cestou poděkovala doc. PhDr. Iljovi Lemeškinovi, Ph.D.. za jeho cenné rady a připomínky a za laskavé a trpělivé vedení této práce; Mgr. Gedė Montvilaite-Sabaitiene za konzultace ve věci významu litevských frazeologizmů a mému manželovi Bc. Miroslavu Němcovi za podporu ve studiu.

*Jevgenija Adamová, Porovnávací analýza sémantických polí a významů barev na základě
české, litevské a ruské frazeologie*

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval(a) samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze, dne 12. července 2018

Jevgenija Adamová

Jevgenija Adamová, Porovnávací analýza sémantických polí a významů barev na základě české, litevské a ruské frazeologie

Klíčová slova (česky)

frazeologie; srovnávací analýza; čeština; litevština; ruština

Klíčová slova (anglicky):

phraseology; comparative analysis; Czech; Lithuanian; Russian

Abstrakt (česky)

Předkládaná diplomová práce pojednává o frazeologismech barvy v češtině, ruštině a litevštině. Práce zkoumá kategorie barev *bílá; černá; růžová; červená; zelená; šedá, šedivá; žlutá; modrá; světlemodrá, bleděmodrá, blankytná; hnědá a barva*; taktéž dva, jak jsme se rozhodli je nazývat, „odstíny“ *světlý* a *tmavý* a jejich ekvivalenty ve zkoumaných jazycích. Primárním jazykem výzkumu je čeština. Teoretická část nabízí krátký úvod do problematiky frazeologické terminologie, národních frazeografických tradic a národní frazeografie zkoumaných jazyků, pozastavuje se podrobněji u frazeografie litevské, tolik v českých pracích nezkoumané. Praktická část se zaměřuje na analýzu sémantických polí zkoumaných kategorií barev a analýzu korpusových dat, která se týkají daných frazeologismů, z národních jazykových korpusů zkoumaných jazyků. Práce obsahuje závěr a přílohy. Přílohou 1 je *Frekvenční slovníček* sestavený na podkladu korpusových dat, Přílohou 2 je učební pomůcka pro pokročilé studenty zkoumaných jazyků, *Tématický frazeologický srovnávací česko-rusko-litevský slovníček se zaměřením na frazeologizmy barev*.

Abstract (in English):

Presented dissertation concerns the topic of idioms contenting color(s) in Czech, Russian and Lithuanian languages. Dissertation pursues the categories of colours such as: *white; black; pink; red; green; gray or grey; yellow; blue; light blue, azure or sky-blue; brown and colour*; likewise two „shades“, as we decided to call them, such as *light and dark* and their equivalents in researched languages. Primary language of dissertation is Czech. Theoretical section offers a short introduction to the issues dissertation deals with such as tradition of phraseological science in the Czech, Russian and Lithuanian languages and the traditions of the phraseography of those nations. It deals more in detail with Lithuanian phraseography since it was not as well researched in Czech dissertations, as other two were. The practical section of the thesis focuses on analysis of sematical fields of the categories of colours pursued. It analyzes the corpora data (gathered from the national corpora of the three languages), which concerns the pursued categories. The dissertation is closed with conclusion and supplements. The supplement 1 is a *Frequency glossary* extracted from national corpora, The supplement 2 is a teaching aid for advanced students of researched languages in form of *Thematic comparative Czech-Russian-Lithuanian phraseological glossary focusing on coloratives*.

OBSAH

1 ÚVOD.....	12
2 VYMEZENÍ POJMŮ.....	14
2.1 ÚVOD DO PROBLEMATIKY FRAZEOLOGIE A FRAZEOGRAFIE.....	14
2.2 NÁRODNÍ FRAZEOGRAFICKÉ TRADICE.....	16
2.2.1 Česká frazeografie.....	16
2.2.2 Ruská frazeografie.....	17
2.2.3 Litevská frazeografie.....	18
2.3 NÁRODNÍ JAZYKOVÉ KORPUSY ZKOUMANÝCH JAZYKŮ A PROBLEMATIKA PRÁCE S NIMI.....	19
2.4 FRAZÉMY A IDIOMY.....	21
3 POROVNÁNÍ A ANALÝZA EXTRAHOVANÝCH KOLORATIV.....	23
3.1 POROVNÁNÍ VÝSKYTU KOLORATIV V KORPUSECH.....	23
3.2 BÍLÁ, БЕЛЫЙ, BALTA.....	27
3.3 SVĚTLÝ, СВЕТЛЫЙ, ŠVIUSUS.....	34
3.4 TMAVÝ, ТЁМНЫЙ, TAMSUS.....	34
3.5 ČERNÁ, ЧЁРНЫЙ, JUODA.....	36
3.6 RŮŽOVÁ; РОЗОВЫЙ; RAUSVA, ROŽINĚ.....	39
3.7 ČERVENÁ, КРАСНЫЙ, RAUDONA.....	40
3.8 ZELENÁ, ЗЕЛЁНЫЙ, ŽALIA.....	41
3.9 ŠEDÁ, ŠEDIVÁ; СЕРЫЙ, СЕДОЙ; ŽILA, PILKA.....	42
3.10 ŽLUTÁ, ЖЁЛТЫЙ, GELTONASIS.....	43
3.11 MODRÁ, СИНИЙ, MÉLYNA.....	44
3.12 SVĚTLEMODRÁ (BLEDEMODRÁ, MODRAVÁ), BLANKYTNÁ; ГОЛУБОЙ; ŽYDRA (MELSVÁ).....	45
3.13 HNĚDÁ, КОРИЧНЕВЫЙ, RUDA.....	50
3.14 BARVA, ЦВЕТ, SPALVA.....	52

4 ZÁVĚR.....	56
5 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY:.....	60
6 SEZNAM OBRÁZKŮ:.....	62
7 SEZNAM ZKRATEK:.....	63
PŘÍLOHA 1	1
PŘÍLOHA 2	63

Předmluva

Předkládaná práce má za cíl vymežit skupinu českých, litevských a ruských frazeologismů barev, z nichž bude sestaven tematický frazeologický slovník, jenž bude přílohou práce. Záměrem je také prozkoumat významy barev v jednotlivých jazycích a na jejich základech si vytvořit představu o sémantickém poli každé jednotlivé barvy. Na základě provedené analýzy autorka hodlá poukázat na hlavní a specifické rysy frazeologie tohoto typu ve všech třech jazycích, porovnat významy barev mezi češtinou, litevštinou a ruštinou. Sběr materiálu bude probíhat za použití korpusů zmíněných jazyků.

V práci srovnáváme frazeologismy s komponentem, označujícím barvu (budeme je po vzoru jiných jazyků rovněž nazývat *kolorativa*¹) v češtině, ruštině a litevštině. Barevné asociace u lidí různých národností (nám se zde především jedná o lidi, kteří jsou rodilými mluvčími zkoumaných jazyků) se mnohdy shodují z důvodu konvence, symbolického významu dané barvy², anebo kvůli příbuznosti jazyků³. Pravdou je, že mnohdy i nehledě na různou strukturu různojazyčných frazeologismů se použije jedna a ta samá barva k popisu určitého jevu nebo věci, je tomu tak, poněvadž symbolický význam daného kolorativa je stejný⁴. Nicméně, může se stát, že tentýž jev popisovaný frazeologismy různých jazyků může vyvolávat asociaci i rozdílných barev⁵. Nejzajímavějšími se nám jeví taková

¹ S tímto termínem se můžeme setkat v pramenech ruských, německých a finských; první výskyt termínu se nám zjistit nepodařilo. V angličtině má slovo *colourative* (popřípadě v americké angličtině *colorative*) význam *zabarvení*. Ve významu, ve kterém ho zde i nadále používáme (tedy pro označení frazeologismu s komponentem, označujícím barvu) jsme se s termínem setkali pouze v překladech filologických statí z ruštiny do angličtiny.

² Tak je tomu např. v námi zkoumaných jazycích u frazeologismu *bílý prapor* | *белый флаг* | *balta vėliava*.

³ Za takový případ považujeme kolorativum *hledět/dívat se na to černě; vidět to v černých barvách, v černém světle* | *видеть в черном свете/чёрных тонах, смотреть сквозь чёрные очки* | *žiūrėti per juodus akinius*.

⁴ Například když v ruštině a v češtině je *пускать красного петуха на крышу* | *dát (hodit) červeného kohouta na střechu*, ale litevský ekvivalent stejného kolorativa je: *raudonas gaidys užgiedos*, tedy „zazpívá červený kohout“.

⁵ Kupříkladu ruské a litevské *голубая мечта; žydra, žydrosi svajonė* ve srovnání s českým *ružové naděje*.

kolorativa, která se (kvůli rozdílnosti mentalit nebo konotací s danou barvou) liší pouze barvou⁶, rovněž pak taková, která se zdají být doslovným překladem, ale liší se významem⁷.

V teoretické části, čtenáře stručně seznámíme s metodologií a předpoklady našeho výzkumu – domníváme se totiž, že se v českém prostředí ruskou a českou frazeografií zabývá dost diplomových a bakalářských prací, přehled litevské frazeologie a frazeografie v češtině představen nebyl, ale vychází z ruské tradice (především z prací Vinogradova) a nemá příliš dlouhou tradici.

Frazeologie doposud nedává jednoznačnou odpověď na závažné otázky, jako např. jednoznačná typologie frazémů, definice ustálenosti jazykových prvků, vymezení jazykových jevů frazeologických oproti některým stylistickým prvkům – metafoře, přirovnání apod. K řešení těchto teoretických problémů frazeologie chceme přispět i svojí diplomovou prací. V dané práci uvažujeme o možnosti a praktickou částí předkládané práce poukazujeme na možnost typologizovat frazeologické jednotky (dále FJ) podle atributu, v našem případě atributu barvy. Typologie FJ podle sémantického prvku, podle hnízd nebo významů jsou propracovány teoreticky⁸, praktické slovníky tohoto typu však nejsou běžné v litevštině. V ruštině jsou slovníky jak uspořádané podle sémantických hnízd⁹, tak mezi studenty a lektory jazyka populární slovníky tzv. tématické, obsahující

⁶ Takové jsme při svém zkoumání zaznamenali pouze dvě, kromě výše zmiňovaných *голубая мечта* | *žydra, žydroji svajonė* | *růžové naděje* se ještě jedná o frazeologické jednotky *белый билет* | *modrá knížka* | *baltas bilietas*, zde se však rozdílnost barev dá jednoduše vysvětlit reáliemi.

⁷ Např. *bílá vrána* potažmo *černá ovce* a jejich ekvivalenty ve dvou dalších zkoumaných jazycích nejsou vnímány úplně stejně Čechy, Litevci a Rusy, srov. s. 66 a 73. Přílohy 2 dané práce.

⁸ Viz např. ČERMÁK, F., *Frazeologie a idiomatika česká a obecná. Czech and General Phraseology. Praha: Karolinum, 2007, s. 54-60, 156-159; Frazeologija i kul'tura. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. 154 s. Rossica Olomucensia; 53.; АПРЕСЯН, Ю. Д.: Образ человека по данным языка: попытка системного описания. "Вопросы языкознания", 1995, № 1.; МОКИЕНКО, В. М.: Идеография и историко-этимологический анализ фразеологии. "Вопросы языкознания", 1995, № 1.*

⁹ Např. slovník Guzel Gizatové a kolektivu: *Идеографический фразеологический словарь (на материале татарского, русского и английского языков)* Казань: Казанский ун-т, 2010, nebo srovnávací slovníky zoonum, jako jsou slovník Kozlova, T. V. (*Идеографический словарь русских фразеологизмов с названиями животных: в помощь политикам, менеджерам, лингвистам.* Москва: Издательство "Дело Сервис", 2001.) či Bondareva, L. M. (*Сопоставительный словарь "Живая природа*

Jevgenija Adamová, Porovnávací analýza sémantických polí a významů barev na základě české, litevské a ruské frazeologie rovněž frazeologismy. V češtině se této oblasti věnuje dostatečný počet prací bakalářských a diplomových¹⁰ a dále pak se na poli slovníkovém této oblasti věnuje Doc. PhDr. Eva Mrhačová, Csc. z Filozofické fakulty Ostravské univerzity¹¹.

во французской и русской фразеологии. Звери, птицы, насекомые" / издание подготовлено в авторской редакции МГЛУ. Москва, 2002. Pak existují slovníčky, zabývající se většinou pouze jedním sémantickým polem v přílohách k absolventským pracím. Žádný však ke zkoumanému námi tématu kolorativ (mluvíme-li o slovnících pro širokou veřejnost) a žádný, který by se zabýval trojicí zkoumaných jazyků.

¹⁰ Za všechny jmenujme např.: HLAVÁČKOVÁ, P.: *Analýza frazeologických jednotek s komponentem „voda“, míra ekvivalence v nizozemštině a češtině*. Diplomová práce, FF UK, Praha 2007; ŠEVČÍKOVÁ, Mária. *Vybraná zvířata v japonské a české frazeologii*. Olomouc, 2014. diplomová práce (Mgr.). UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI. Filozofická fakulta.

¹¹ Ta je autorkou tématicky zaměřených frazeologických slovníků, jmenujme např. *Názvy zvířat v české frazeologii a idiomatice* (1999), *Názvy částí lidského těla v české frazeologii a idiomatice* (2000) nebo *Příroda v české frazeologii a idiomatice (Země – Vesmír – Život – Smrt – Barvy – Prostor – Čas)* (2006).

1 Úvod

Tato práce se bude zabývat frazeologismy s komponentem, označujícím barvu. Budeme se zabývat vybranými kategoriemi barev, a sice v češtině základními kategoriemi *bílá; černá; růžová; červená; zelená; šedá, šedivá; žlutá; modrá; světlemodrá, bleděmodrá, blankytná; hnědá* a *barva*; taktéž dvěma tzv. „odstíny“ *světlý* a *tmavý*¹². V ruštině kategoriemi *белый; чёрный; розовый; красный; зелёный; серый, седой; жёлтый; синий; голубой; коричневый* a *цвет*; taktéž „odstíny“ *светлый* a *тёмный*. V litevštině pak *balta; juoda; rausva, rožinė; raudona; žalia; žila, pilka; mėlyna; žydra, melsva; ruda; spalva* a rovněž *šviesus* a *tamsus*. Z analýzy byly vyřazeny kategorie *stříbrná* a *zlatá*¹³, poněvadž jsme usoudili, že se u FJ s jejich užitím převážně jedná o drahý kov, ty tedy neřadíme ke kolorativům. Oproti jiným výzkumům neobvyklé zařazení kategorií *světlý, tmavý* a *barva* a jejich ekvivalentů v ruštině a litevštině opodstatňujeme tím, že v nich vnímáme jako podstatný element zabarvení a k nim přiřazené specifické sémantické pole.

V teoretické části, která se skládá z kapitoly **2 Vymezení pojmů** a kapitoly **3 Frazeografie**, se pokusíme nastínit základní terminologii a dosavadní výzkum. Předložíme metodologii a východiska, z nichž budeme vycházet v části praktické.

V praktické části, jež se skládá z kapitoly **4 Porovnání a analýza extrahovaných kolorativ**, budeme srovnávat FJ z příloženého slovníčku¹⁴, ovšem pouze ty, které se vyskytly v korpusech zkoumaných jazyků. V rámci jednotlivých barevných kategorií budou FJ seřazeny¹⁵ podle sémantických hnízd. Z našeho výzkumu v korpusech bude výstupem Příloha 1., která uvede frekvenci výskytů a roky jejich výskytů u zkoumaných FJ, zde budou kolorativa seřazena na základě jejich četnosti v Českém národním korpusu (dále ČNK), popř. korpusech ruštiny a litevštiny. V Příloze 1 budeme mít dvě řazení

¹² Kteréžto nazýváme odstíny pro nedostatek jiného pojmenování.

¹³ S odpovídajícími ekvivalenty v ruštině (*серебряный* a *золотой*) a v litevštině (*sidabrinė* a *auksinė*).

¹⁴ Příloha 2: *Tematický frazeologický srovnávací česko-rusko-litevský slovníček se zaměřením na frazeologizmy barev.*

¹⁵ Stejně jako v příloze 2 vycházíme z češtiny, teprve při absenci FJ s barevným komponentem v češtině, ale jejím výskytu v jiném popřípadě jiných zkoumaných jazycích, pak uvádíme tu.

Jevgenija Adamová, Porovnávací analýza sémantických polí a významů barev na základě české, litevské a ruské frazeologie
frazémů: jedno abecední a druhé na základě četnosti výskytů, aby bylo obojí jednoduše dohledatelné a srovnatelné pro uživatele této diplomové práce.

Frazeologismy jsou v příloženém slovníčku rozdělené podle barev, ačkoliv, možné jsou i jiné druhy dělení. Jedním z dalších možných druhů dělení, kterého užíváme v praktické části, je dělení do sémantických hnízd neboli polí – můžeme si při analýze předkládaných FJ povšimnout například toho, že mnohá kolorativa vyjadřují stav člověka (ať už fyzický, či psychický), často frazeologismus popisuje změnu barvy obličeje, popřípadě se jedná o přirovnání (takové frazeologismy mnohdy popisují míru barvy a její odstín).

2 Vymezení pojmů

2.1 Úvod do problematiky frazeologie a frazeografie

Badatelé podotýkají, že sémantická struktura FJ je širší, než její pouhý význam. Není vyčerpána pouze signifikantním, denotačním a konotačním aspektem významu FJ, je rovněž určena vnitřní formou frazeologismu, jeho celkovou stavbou, druhem jeho gramatické formy, například čísla nebo pádu, tím, zda je jednovýznamový nebo mnohovýznamový, a jeho jazykovými a řečovými vazbami v systému. Ačkoliv frazeologismy nebývají tak mnohovýznamové jako jednotlivá slova, struktura sémantických hnízd FJ je rovněž nesmírně složitá. Vysvětluje se to již přehodnoceným charakterem frazeologického významu, prolínáním v něm různých aspektů, separabilitou frazeologismů a případně složitostí struktury. Struktura frazeologismů je různorodá a pojímá do sebe jak FJ, kde je klíčové jedno slovo, až po komplikovaná slovní spojení, v nichž se klíčové slovo jednoznačně určit nedá (např. u FJ *až černo* se jednoduše určí klíčové slovo „černo“, kdežto u *napsané černé na bílém* se jeví jako určující tři komponenty, tedy „napsané“, „černé“ a „bílé“¹⁶).

I my jsme během shromažďování dat a jejich následné analýzy zápasili s tím, co ještě patří mezi FJ, a co již ne. Ohledně českých FJ jsme se řídili u sporných případů dohledatelností daného kolorativa ve čtyřdílném Slovníku české frazeologie a idiomatiky¹⁷ či obecnými principy nastíněnými profesorem Františkem Čermákem během konzultací a v jeho díle¹⁸. U ruských a litevských FJ jsme sahalí po všech nám dostupných slovnících¹⁹.

¹⁶ Srov. například ČERMÁK, František. *Frazeologie a idiomatika česká a obecná = Czech and general phraseology*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2007. s. 35-50.

¹⁷ ČERMÁK, František, HRONEK, Jiří a MACHAČ, Jaroslav. *Slovník české frazeologie a idiomatiky. 1, Přirovnání., 2, Výrazy neslovesné., 3, Výrazy slovesné., 4, Výrazy větné.* 2. přeprac. a dopl. vyd., V nakl. Leda vyd. 1. Praha: Leda, 2009.

¹⁸ Nejpodrobněji a nejaktuálněji k této problematice pojednává ČERMÁK, František. *Frazeologie a idiomatika česká a obecná = Czech and general phraseology*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2007.

¹⁹ U ruštiny jsme zejména ověřovali v STĚPANOVÁ, Ludmila. *Rusko-český frazeologický slovník*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007, dále pak v STĚPANOVÁ, Ludmila, SVAŠKOVÁ,

Příkláníme se tedy v této otázce i u jiných jazyků k jeho definici: „*idiom a frazém je jedinečné spojení minimálně dvou prvků, z nichž některý (popř. žádný) nefunguje stejným způsobem v jiném spojení (resp. více spojení), popř. se vyskytuje pouze ve výrazu jediném (resp. několika málo).*“²⁰

V předkládané práci však ponecháváme stranou úzus mluvený, za jehož doménu označuje František Čermák frazeologizmy a idiomy²¹, poněvadž zatím nemáme vhodné nástroje k jeho zkoumání. V případě Českého národního korpusu (dále ČNK) a Národního korpusu ruského jazyka²² by se dalo pracovat s orálními korpusy (musely by se však vytvořit nástroje k jejich analýze), avšak jejich absence v litevském korpusu²³ dalších dvou zkoumaných jazyků by znemožnila komparaci a způsobila by asymetrii shromážděných dat, která by se pak nedala vykazatelně srovnávat a statisticky zkoumat²⁴.

Markéta a ARCHANGEL'SKAJA, Tat'jana. *Obraz čeloveka vo frazeologii = Člověk ve frazeologii: rusko-česko-polský frazeologický slovník: výkladový slovník, tezaurus. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci a АЛЕФИРЕНКО, Н. Ф. и ЗОЛОТЫХ, Л. Г. Фразеологический словарь: культурно познавательное пространство русской идиоматики. Москва, 2008.* U litevských FJ šlo především o *Frazeologijos žodynas. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 2001., Palyginimų žodynas Klementiny Vosylytė a Vaizdingieji lietuvių kalbos posakiai Joniny Lipskienė.*

²⁰ ČERMÁK, František. *Frazeologie a idiomatika česká a obecná = Czech and general phraseology.* Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2007. s. 31.

²¹ Viz např. tamtéž s. 34-35 „*Převážná většina IF (idiomatiky a frazeologie, J. A.) je přirozeně vytvářená a užívaná však v jazyce mluveném, většinou nespisovném, protože právě v něm se nejvíce uplatňuje funkční potřeba druhu vyjádření, které frazémy a idiomy představují.*“ Případně rovněž srov. tamtéž s. 171. anebo např. rozhovor v magazínu Tiscali.cz z 12.07.2015 ***Třeskutá frazeologie lingvistické legendy Františka Čermáka:*** „...*frazeologii užívá, byť ne nutně vědomě, spíše mluvčí víc než pisatel, protože je to jak prostředek komunikace krátký a ekonomický, tak taky často vtipný a dokonce nenahraditelný. Některé pojmy a významy lépe či jinak než frazémem říct nejde, na to se zapomíná.*“ a tamtéž: „*Všimněte si také toho, že mluvený jazyk (obecná čeština, nářečí) o správnosti nediskutuje, mluvčí tu cítí, co je správné a nemusí se nikoho ptát. No a frazeologie, která je většinou mluvená, a tedy málo spisovná by se tedy podle tohoto starého dogmatu všeobjímající spisovnosti musela skoro celá přepisovat, pospisovňovat, ale do toho se ani spisovníkům nikdy moc nechtělo (lítat jak zakletej prd v lucerně → pobíhat jako zakletý pšouk v lucerně?).“*

²² Национальный корпус русского языка, dále NKRJ.

²³ Slovník současné litevštiny (Dabartinės lietuvių kalbos tekstynas), dále DLKT.

²⁴ Již v současné situaci, jak zmiňujeme dále, je srovnávání dat mezi korpusy zkoumaných jazyků ztíženo nepoměrem dat a rozdílnou velikostí korpusů..

2.2 Národní frazeografické tradice

2.2.1 Česká frazeografie

Předchůdkyní frazeologie v její dnešní podobě, jak české, tak i jiných národních, je paremiologie – tedy nauka o příslovích. V Čechách se sbíráním přísloví, rčení, pořekadel a pranostik zabývali ve svém díle již Smil Flaška z Pardubic (*Proverbia Flassconis*, konec 14., začátek 15. století), Jan Blahoslav (*Přísloví česká*, 1571, součást *Gramatiky české*) či Jakub Srnec z Varvažova (*Dicteria seu proverbia bohemia*, 1582). Z posledních dvou publikací pak čerpal Jan Amos Komenský ve svém díle *Moudrost starých Čechů za zrcadlo potomkům vystavená* (napsané mezi lety 1628 až 1641 v polském Lešně), je rovněž mezi prvními, kdo se pokouší definovat takovéto „přísloví neb průpovídky“ a sice takto: „*Přísloví neb přípovídka jest krátké a mrštné nějaké propovědění, v němž se jiné praví a jiné rozumí, to jest, slova znějí o nějaké zevnitřní, tělesné, známé věci, a namítá se jimi něčeho vnitřního, duchovního, méně známého. ... Berou se také někdy za přísloví prostá povědění, když jen pěkná a v krátkých slovích mnoho smyslu vypovídající jsou, jako: ... Kde není kázně, není bázně.; Všeho do času.; Ale to vlastně mluvě adagia, t. přísloví neb přípovídky nejsou, než gnomae neb sententiae, t. povědění stručná, kteráž ačkoli také svou užitečností a platností mají, onano však mají vždy větší líbeznost: proto že mysl hned na dvě se rozvírá, i na to, co se literně jmenuje, i na to, co se pod tím míní; a tak věc tím jadrněji v mysli vázne, čím patrněji podobenstvím vysvětlení běře.*“²⁵

V době národního obrození se frazeologií zabýval Josef Dobrovský (*Českých přísloví sbírka*, 1804) a František Ladislav Čelakovský (*Mudrosloví národu slovanského v příslovích*, 1852). V posledně jmenovaném díle se poprvé jedná o frazeografii v novodobějším pojetí, poněvadž kromě přísloví zahrnuje Čelakovského dílo také seznam pořekadel.

Pro novodobé pojetí frazeologie jsou zásadní především sbírky *Česká přísloví* (1911) a *Sbírka přísloví, průpovědí a pořekadel lidu v Čechách, na Moravě a v Slezsku* (1913) od Václava Flajšhanse. Ten totiž za úkol své sbírky pokládá „*sněsti všechnu látku*

²⁵ Citováno podle Sebraných spisů Jana Amose Komenského dostupných online na adrese https://archive.org/stream/spisyjanaamosak01comegoog/spisyjanaamosak01comegoog_djvu.txt ke dni 11.07.2018.

Jevgenija Adamová, *Porovnávací analýza sémantických polí a významů barev na základě české, litevské a ruské frazeologie moudrosti lidové, uloženou v památkách (knižních, v písemnostech i v tradici) a ve sbírkách staročeských paralely mají ukazovati souvislost jednak s příslovími národů západních (tu látka byla, podle hořejšího výkladu, omezena na přísloví latinskogermánská) a jednak s ostatními slovanskými (tu opět, podle hořejšího výkladu látka omezená na přísloví polská, slovenská a lužickosrbská)*²⁶ - jedná se tedy, mimo jiné, i o slovník frazeologicko-srovnávací.

Ve 20. letech 20. století vydává Jan Mašín *Slovník českých vazeb a rčení*, dílo stěžejní pro frazeologii jako samostatnou disciplínu. V období po druhé světové válce pak vychází kniha Jaroslav Zaorálka *Lidová rčení* (1947), seskupující nevětné frazémy. V osmdesátých letech pak začíná publikace Slovníku české frazeologie a idiomatiky Františka Čermáka, Jiřího Hronka a Jaroslava Macháče. Ten zahrnuje svazky *Přirovnání* (1983), *Výrazy neslovesné* (1988), *Výrazy slovesné* (1994), *Výrazy větné* (2009) a nově i díl pátý, *Onomaziologický slovník*, jenž doplňuje a sjednocuje dříve čtyři díly předchozí – frazémy a idiomy všech čtyř vydaných svazků řadí podle jednotného hlediska, a to podle významu.

2.2.2 Ruská frazeografie

Ačkoliv za zakladatele frazeologie se považuje švýcarský lingvista Charles Bally a za dobu vzniku frazeologie jako samostatné vědní disciplíny druhá polovina 20. století, i kořeny ruské frazeografie sahají hlouběji do minulosti. Stěžejní je i zde paremiologické dílo autora *Výkladového slovníku živého ruského jazyka (Толковый словарь живого великорусского языка)* publikovaného v letech 1863–1866), Vladimira Ivanoviče Dala (rusky Владимир Иванович Даль). Vedle velkého výkladového slovníku ruštiny Dal totiž sebral a vydal první větší ruské paremiologické dílo – *Sbírku přísloví, rčení, hádanek, pověr atd.*²⁷ Před ním se sbíráním přísloví zabývali i I. V. Paus, V. N. Tatiščev a A. I.

²⁶ FLAJŠHANS, V.: *Česká přísloví. Sbírká přísloví, průpovědí a pořekadel lidu v Čechách, na Moravě a v Slezsku*. D. I – II, Praha 1911-1913.; Citováno podle statě MOKIENKO, V. M. *Вацлав Флайшганс — родоначальник европейского паремнологического союза*, in *Frazeologija i kul'tura*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. s. 21.

²⁷ *Пословицы русского народа. Сборник пословиц, поговорок, речений, присловий, чистоговорок, загадок, поверий и проч / авт.-сост. В. И. Даль. Императорское общество истории и древностей российских при московском университете. — 1-е изд. — М.: в университетской типографии, 1862.*

Bogdanov mezi lety 1710 a 1730 a N. G. Kurganov vydal v roce 1769 první sbírku ruských přísloví (*Сбор разных русских пословиц*). Srovnávací historickou paremiologií se pak zabýval ve dvacátém století Michail Iosifovič Šachnovič (*Русские пословицы и поговорки как исторический источник*, 1936 a *Краткая история собирания и изучения русских пословиц и поговорок*, 1936).

Základy pro teoretické zkoumání ruské frazeologie položil jazykovědec Viktor Vladimirovič Vinogradov v polovině 20. století, který vycházel z Ballyho. Nejvýznamnější pro stanovení frazeologie je jeho dílo *Leksikologie a leksikografie*²⁸. Zde rozpracoval především sémantickou klasifikaci FJ, tu později doplnil N. M. Šanský. Další významní ruští frazeologové, jako jsou B. A. Larin, S. I. Ožegov, O. S. Achmanova, A. M. Babkin, V. P. Žukov, A. I. Molotkov, V. N. Telija, V. M. Mokienko, A. I. Fedorov se zabývali gramatickými vlastnostmi frazémů, jejich strukturou, sémantickou sepnutostí komponentů a jejich přínos v této oblasti je významný nejen pro ruskou frazeologii.

2.2.3 Litevská frazeografie

Počátky litevské paremiologie sahají do 17. a 18. století, sbíráním drobného folkloru se však tehdy zabývají především autoři němečtí. Významné jsou práce Erharda Wagnera z Insterburgu²⁹ a Matthaeta Praetoria³⁰. První litevskou sbírkou přísloví a pořekadel však je sbírka Simona Daukanta sestavená v roce 1835 a čítající 900 jednotek, vyšla však až roku 1932³¹. První publikovanou sbírkou litevských pořekadel se tak stala *Patarlės žemaičių*, kterou vydal Motiejus Valančius v roce 1867. Další významnou sbírkou přísloví a pořekadel je vydaná v roce 1935 Vincem Krėvė-Mickevičem sbírka *Patarlės ir priežodžiai*.

²⁸ ВИНОГРАДОВ В. В.: *Избранные труды. Лексикология и лексикография*. Москва, 1977

²⁹ *Vita et mores Lithvanorum, in Borussia sub districtu Insterburgensi et Ragnitensi degentium, brevi delineatione adumbrata per Erhardum Wagner Insterburg. Borussum.*, 1621. In: *Acta Borussica ecclesiastica, civilia, literaria*. Sv. I. Königsberg.

³⁰ *Deliciae Prussicae oder Preussische Schaubühne*. Napsáno roku 1684. Vydáno jako *Matthäus Prätorius Deliciae Prussicae*. Berlin: W. Pierson, 1871

³¹ „*Pasakas Massiū suraszitas 1835 metuose Apigardosī Kretiu, Palongos, Gundenės*”. Lietuvių tauta IV. Vilnius 1932.

Jevgenija Adamová, *Porovnávací analýza sémantických polí a významů barev na základě české, litevské a ruské frazeologie*

Litevští frazeologové a frazeografové vychází především z prací Vinogradova. Jako první litevské lidové hovorové frazeologizmy zkoumal a popisoval B. Kalinauskas³². Další větší díla, věnující se FJ napsali L. Kudirkienė, A. Ruškys, L. Kitkauskienė a K. Vosylytė. Klementina Vosylytė je známá sestavitelka slovníků, frazeologických i dialektologických, podílela se na projektu sestavení Atlasu litevštiny. Zabývá se analýzou přirovnání v litevštině a v roce 2014 vydala i *Slovník litevských přirovnání*³³. A. Ruškys se zabývá FJ popisujícími lidský charakter a v roce 1982 vydal *Slovník litevských frazeologizmů, pejorativně se vyjadřujících i lidském charakteru, jejich sémantika a stylistické zvláštnosti*³⁴. K dalším významným litevským vědcům, zabývajícím se frazeologií patří J. Pikčilingis, E. Jakaitienė a J. Barauskaitė. Nejvýznamější litevský frazeograf je Jonas Paulauskas, ten je autorem takových slovníků jako *Litevský frazeologický slovník*³⁵, *Systematický slovník litevské frazeologie*³⁶ a dalších slovníků. Jím redigovaný je i litevský *Slovník frazeologie* z roku 2001³⁷.

2.3 Národní jazykové korpusy zkoumaných jazyků a problematika práce s nimi

Naše zkoumání češtiny, ruštiny a litevštiny se nese v duchu synchronním. Chtěli jsme zjistit, jaké z avizovaných frází, slovníkových hesel a FJ běžně uváděných v souvislosti s barvami jsou v jazyce stále používány a které již jsou na ústupu.

K hlavním problémům, se kterými jsme se během svého výzkumu setkali, patří rozdílnost národních korpusů tří zkoumaných jazyků. Zatímco ČNK se skládá z několika korpusů, každý z nichž se snaží reprezentativně přiblížit určitý časový úsek, a každých 5 let je vytvořen další synchronní korpus, jsou korpusy ruštiny³⁸ a obzvláště litevštiny v mnohem zastaralejší.

³² KALINSKAUSKAS, B.: *Lietuvių liaudies šnekamosios kalbos frazeologija*, Vilnius, 1968.

³³ VOSYLYTĚ K.: *Palyginimų žodynas*. Vilnius, Lietuvių kalbos institutas 2014.

³⁴ RUŠKYS, A.: *Lietuvių kalbos frazeologizmų, pejoratyviškai apibūdinančių žmogaus charakterio bruožus, semantika ir stilistinės ypatybės* // Kalbotyra. 1982.

³⁵ PAULAUSKAS, J.: *Lietuvių kalbos frazeologijos žodynas*. Kaunas: Šviesa, 1977.

³⁶ PAULAUSKAS, J.: *Sisteminis lietuvių kalbos frazeologijos žodynas*. Kaunas: Šviesa, 1995.

³⁷ *Frazeologijos žodynas*. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 2001.

Při volbě korpusu ČNK, se kterým budeme nadále pracovat, jsme se tedy přiklonili k největšímu korpusu SYN³⁹. SYN by se mohl zdát jako nereprezentativní korpus, poněvadž v něm převažuje publicistika, ale ta převažuje i v litevském korpusu. U NKRJ jsme zvolili Základní korpus (Оснoвнoй корпус), všechny další varianty byly příliš specifické a nevyhovující⁴⁰.

Dalším problémem, co se korpusů týče, byla jejich rozdílná velikost. Největší rozsahem a nejpropracovanější jazykový korpus z těchto tří je korpus český. Korpus SYN tvoří 3,836 miliardy textových slov (tedy tokenů bez interpunkce)⁴¹, v době svého vzniku byl zpracováván sadou nejlepších dostupných nástrojů, stejně jako ostatní korpusy ČNK je plně lemmatizovaný. NKRJ je rovněž lemmatizovaný, i když jiným způsobem, není u něj jasné, jak velkou část Základní korpus tvoří, ale dohromady se NKRJ skládá z více než 600 milionů slov. Litevský korpus obsahuje přes 140 milionů slov a není lemmatizovaný. V praxi to znamenalo, že jsme museli u něj zadávat všechny varianty a kombinace koncovek (popřípadě u sloves i předpon) u každého frazeologismu, abychom se dopátrali alespoň částečně srovnatelného počtu výskytů⁴². Museli jsme tedy přistoupit k softwarovému řešení v případě DLKT: vytvořili jsme software, který nám dovolil se korpusu na požadovaná data jednoduše zeptat.

V každém případě, data, která extrahujeme z jednotlivých korpusů, nebudou plně srovnatelná, protože je každý z jazykových korpusů stavěn jinak a má jiný rozsah. Srovnáme tedy nesrovnatelné – určitou představu i situaci té které FJ nám korpusový výskyt dodá, více v současné chvíli bohužel není technicky možné zajistit.

³⁸ U NKRJ se však dá mluvit o více diachronním, srovnávacím přístupu autorů, chápání podstaty korpusové lingvistiky se u Rusů a Čechů v tomto bodě, zdá se, liší.

³⁹ Jedná se o jeho pátou verzi zveřejněnou v dubnu roku 2017, tedy SYNv5.

⁴⁰ Mezi další varianty například patřily takové korpusy jako Korpus publicistiky (Газетный корпус (корпус современных СМИ)), Korpus nářečních textů (Корпус диалектных текстов), Korpus poetických textů (Корпус поэтических текстов) aj.

⁴¹ Údaje o jazykových korpusech, jejich velikosti a vlastnostech jsou zde i dále ke dni 12.07.2017.

⁴² U některých FJ dosahoval tento výčet variant i 20 000 možností. Problém s DLKT pak není ani problémem pouze s korpusem samotným, ale i se serverem, na kterém je – obecně softwarové řešení litevského korpusu je velmi zaostalé a zcela nevyhovující.

2.4 Frazémy a idiomy

Vzhledem k tomu, že se naše promluvy ve značné míře skládají z hotových kombinací a stereotypů⁴³, jsou kolokace a idiomy důležitou součástí každodenní řeči každého člověka. Jedná se však o nepravidelnou složku jazyka, jak podotýká František Čermák ve výše uvedeném odkazu, neplatí zde běžná pravidla sémantická a gramatická. Chceme se tedy zabývat těmito hotovými celky obsahujícími komponent barvy, jak jsme je zaznamenávali v průběhu čtyř let, na materiálu jazykových korpusů, což považujeme za jediný možný moderní, synchronní způsob zkoumání současného jazyka. Bohužel, jak uvádíme výše, narážíme na nedokonalost a nejednotnost, disproporcionalitu korpusů zkoumaných jazyků. Nicméně, nehledě na uvedené překážky, považujeme své zkoumání za přínosné a postup za nosný a přínosný.

Námi shromážděný seznam zajisté není vyčerpávající a zároveň, vzhledem k tomu, jak se různí pojetí frazeologismu a idiomu v tradicích různých národů⁴⁴, mohl by se zdát příliš široký, či naopak příliš úzký. My se držíme názorů Františka Čermáka na frazeologii a FJ, viz výše citovaná definice na s. 12 této práce. Spolu s ním také trváme na nerozdělitelnosti frazému a na tom, že frazeologie je vždy nějak anomální, nepravidelná⁴⁵, techniky k přímému uchopení této anomálie nám však chybí⁴⁶, proto jsme se rozhodli pro

⁴³ ČERMÁK, František. *Frazeologie a idiomatika česká a obecná = Czech and general phraseology*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2007. s. 8.

⁴⁴ Více k tomu v souvislosti se zkoumanými jazyky dále.

⁴⁵ ČERMÁK, František. *Frazeologie a idiomatika česká a obecná = Czech and general phraseology*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2007. s. 169.

⁴⁶ „Statut motivovanosti idiomu a frazému zůstává tudíž z metodologických důvodů prozatím nejasný. Jisté však je, že dosavadní pokusy, snažící se polovičatě a jednostranně určovat motivaci za použití tradičních přístupů, selhávají, a to opět na zásadním **nedostatku analogie** (zvýrazněno zde a dále v originále) a v jiném smyslu i důslednosti. **Idiom nelze zároveň rozkládat a přitom trvat na tom, že má zůstat celý**. Pokud bychom přesto chtěli zde na pojmu motivace trvat, pak lze jistě souhlasit s **kvazimotivací** (stejně jako kvazitransformací apod.), ale tím se opět dostáváme zpátky k **anomálii**. Motivaci v běžném smyslu (tj. Pravidelnou, opřenou o analogii a pravidla) tu však zatím nelze prokázat. **A techniky k přímému uchopení anomálie** nám dosud **chybějí**; lze dokonce pochybovat, zda jejich hledání má vůbec smysl.“ (ČERMÁK, František. *Frazeologie a idiomatika česká a obecná = Czech and general phraseology*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2007. s. 173).

Jevgenija Adamová, Porovnávací analýza sémantických polí a významů barev na základě české, litevské a ruské frazeologie
dělení a zařazení FJ na základě sémantického pole a vybrali jsme si dosti bohaté a zajímavé pole barev.

3 Porovnání a analýza extrahovaných kolorativ

V Příloze 1 *Frekvenčním slovníčku* jsou uvedeny FJ i s počtem výskytů a procentem⁴⁷ výskytů relevantním pro zkoumání⁴⁸. V této kapitole se budeme zabývat sémantickými hnízdy, která tvoří ty z nich, jež se vyskytly dostatečné množství krát (v našem případě jsme se rozhodli zkoumat ty, které se vyskytly více než 5 krát⁴⁹) a u kterých zároveň došlo k nečekanému nebo z našeho pohledu zajímavému jevu, konotaci, aktualizaci. U každé barvy, u níž nebylo mnoho přirovnání či víceslovných pojmenování barvy, jsme dali v korpusech vyhledat název barvy či odstínu se slovíčkem jako (například „světlý jako“), chtěli jsme tímto způsobem přijít na nově se vytvářející konotace a potenciální FJ. V některých případech se nám to opravdu podařilo.

3.1 Porovnání výskytu kolorativ v korpusech

Na grafech níže: (Obrázek 1, Graf výskytu v korpusu českých kolorativ, Obrázek 2, Graf výskytu v korpusu ruských kolorativ a Obrázek 3, Graf výskytu v korpusu litevských kolorativ) můžeme vidět procentuální rozvržení výskytů námi zkoumaných FJ v ČNK. Na grafu 2 pak v NKRJ a na grafu 3 v DLKT. Vzhledem k tomu, že „odstín“ *světlý* v litevském korpusu žádný výskyt neměl, je v Grafu 3 o jednu barvu méně.

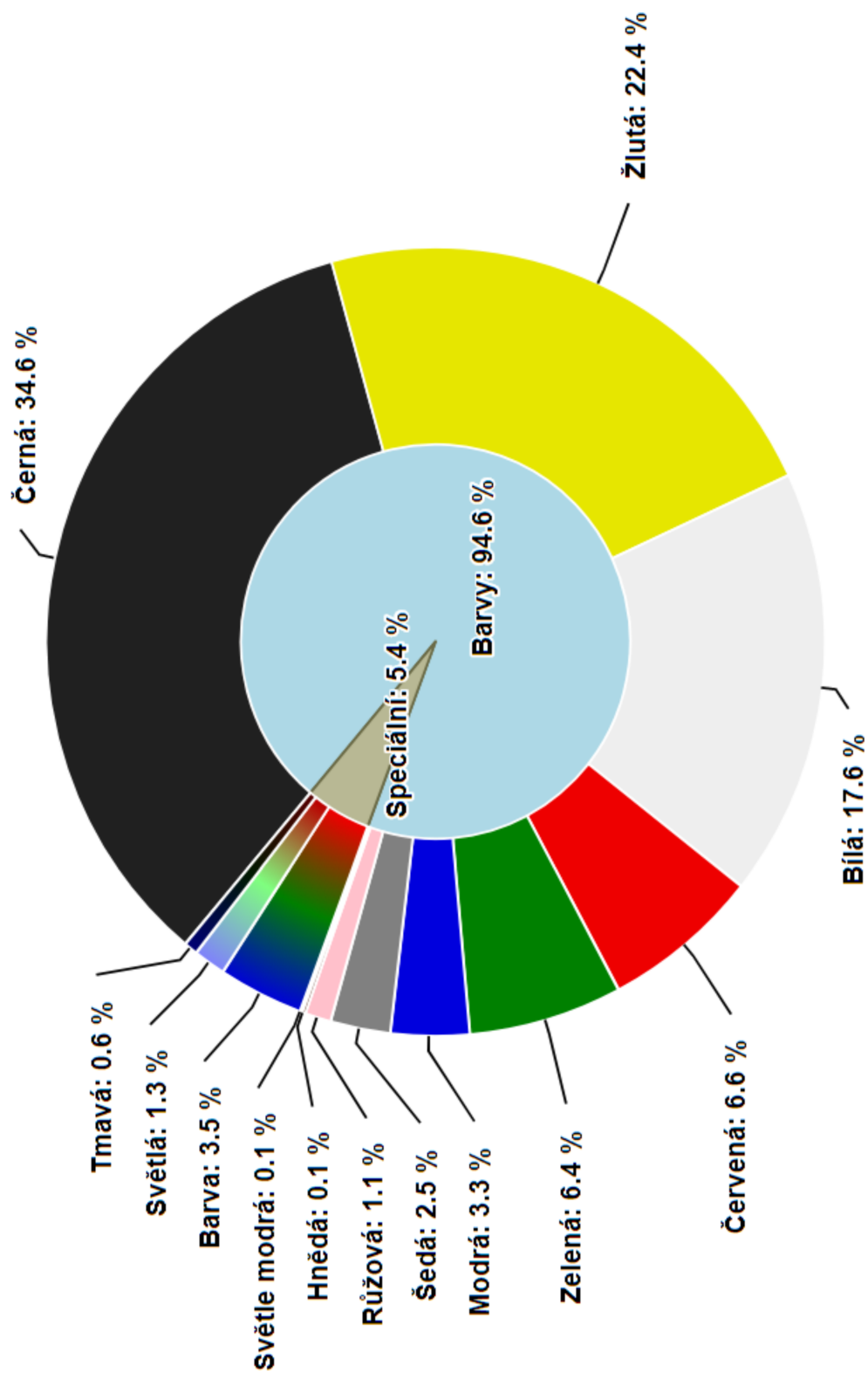
⁴⁷ U FJ, které se vyskytly více než dvacetkrát odhadovaným na základě náhodně vygenerovaného vzorku

⁴⁸ Tedy s procentem výskytů, v němž se vyhledávaný výraz objevil právě jako frazeologismus, ne v situaci, kdy každé slovo vystupuje samostatně a jen došlo k tomu, že se slova vyskytla ve větě pohromadě.

⁴⁹ Výjimky z tohoto pravidla budeme činit u některých zajímavých litevských FJ vzhledem k velikostnímu rozdílu DLKT ve srovnání s ČNK a NKRJ.

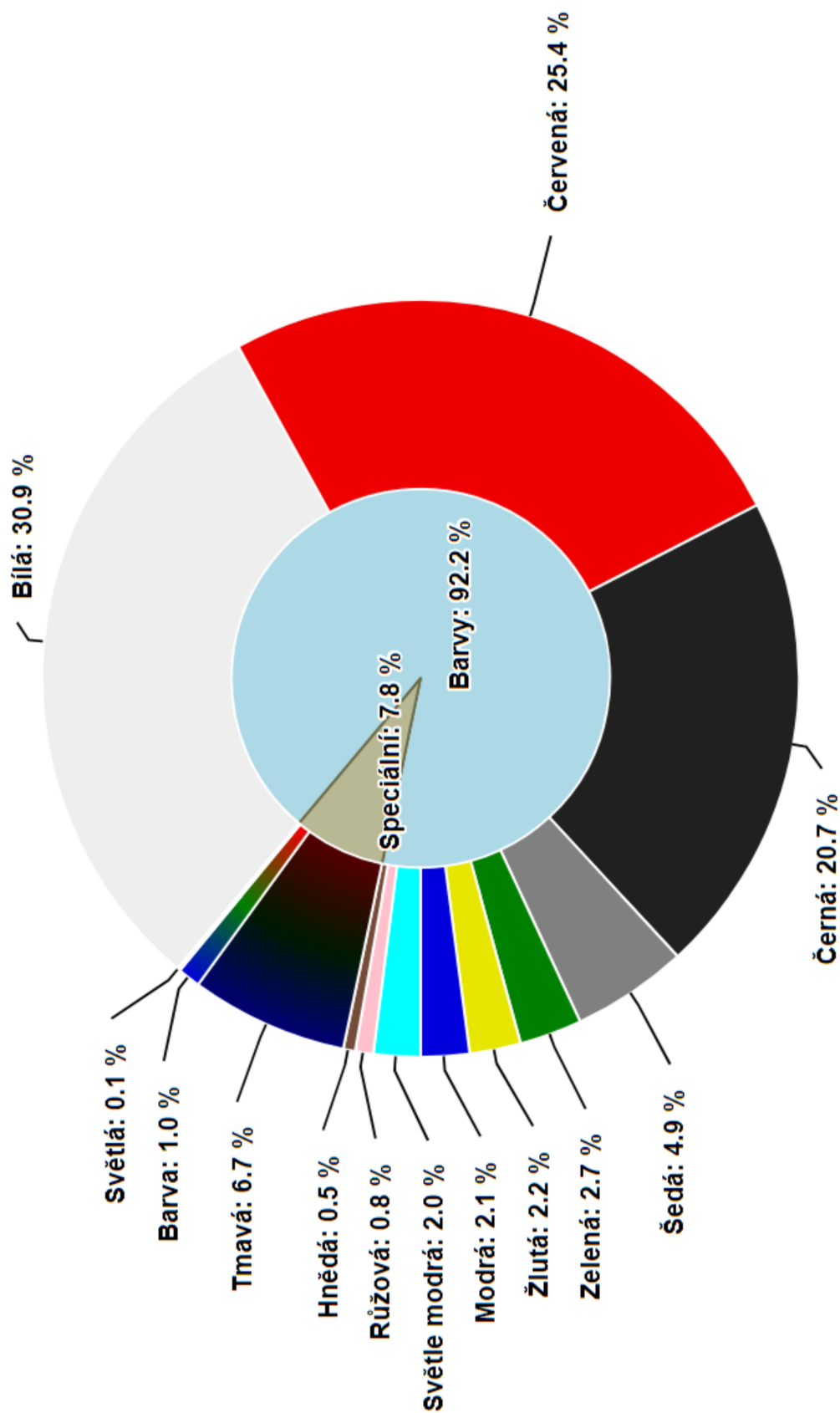
Obrázek 1, Graf výskytu v korpusu českých kolorativ

Relativní zastoupení frazeologizmů s barvami v korpusu Čeština

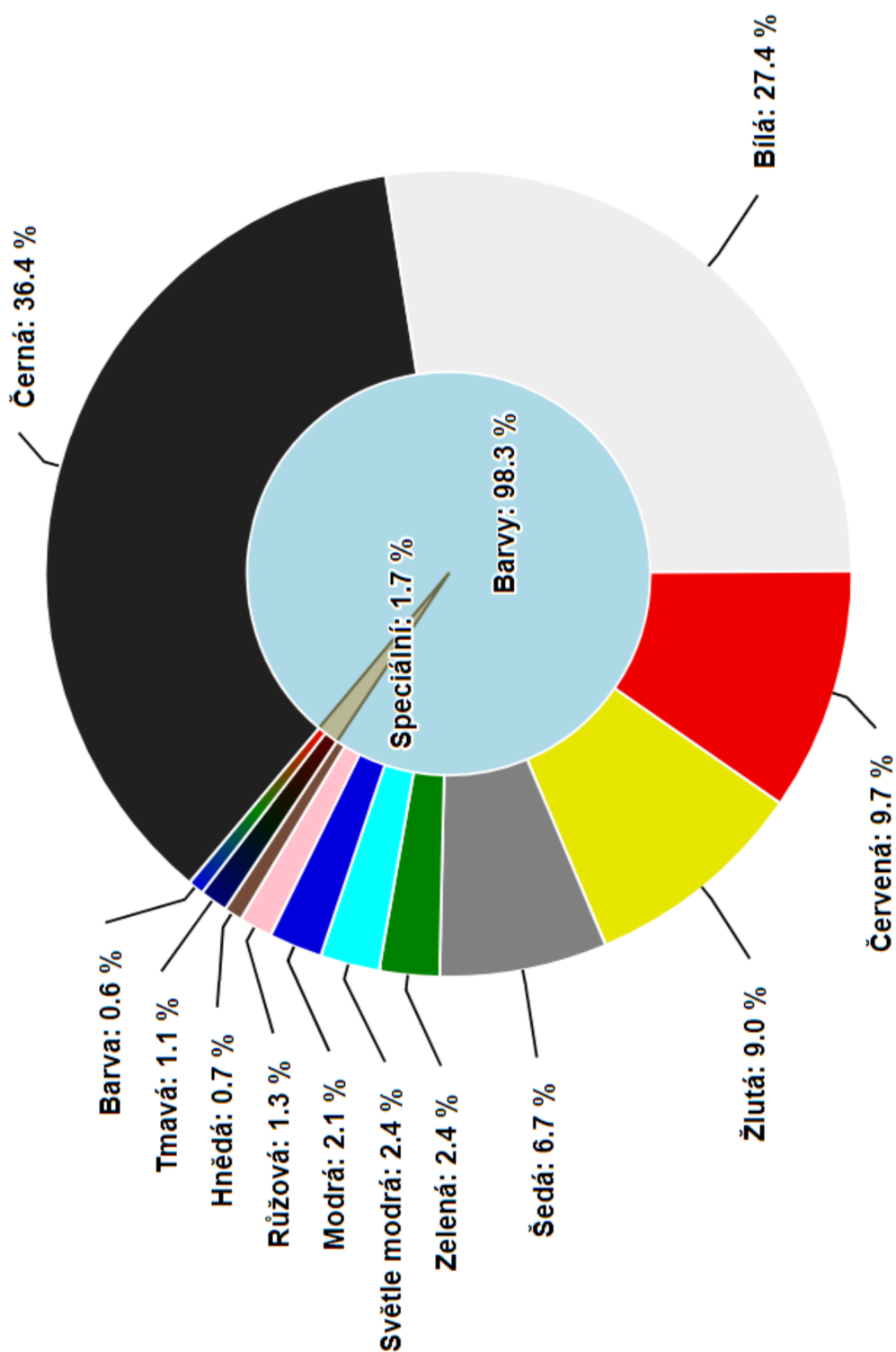
Obrázek 2, Graf výskytu v korpusu ruských kolorativ

Relativní zastoupení frazeologizmů s barvami v korpusu Ruština

Obrázek 3, Graf výskytu v korpusu litevských kolorativ

Relativní zastoupení frazeologizmů s barvami v korpusu Litevština

3.2 Bílá, белыӀ, balta

Při průzkumu bílé barvy v národních korpusech jsme zkoumali takové jednotky jako *až do bílého dne*, *bílá kniha*, *bílá paní* aj. Plný výčet zkoumaných frazeologizmů a počet jejich odhadovaných relevantních výskytů⁵⁰ je v Příloze 1 této práce.

U přirovnání s komponentem bílé barvy jsme zjistili následující: při použití FJ *bílý jako mléko* a jejích derivativ se jedná často o barvu tváře nebo vlasů, menší procento se týká jakéhokoliv bílého zbarvení⁵¹. Zhruba 50% výskytů FJ *smrtelně bledý* se týkalo umírání⁵², ve 2. polovině výskytů bílá barva vypovídala o úleku⁵³. Ne vždy se jednalo o barvu obličeje, vždy však šlo o zbarvení lidské pleti. Obdobná je situace u ruského *побледнеть как смерть*, tedy ve výskytech se jedná vždy o zbarvení lidské pleti. Oproti češtině však ze vzorku není patrné, zda se byt' v jednom výskytu jedná o umírání (sporné jsou podobné výskyty jako: „*Молодой человек побледнел как смерть, рванулся из всей..*“ či „*Аммалат побледнел как смерть, — руки его дрожали*“). Zaznamenali jsme ve vzorku 2 výskyty kolokace *побледнеть как приговоренный к смерти*⁵⁴, což tvoří 5% z celkového počtu výskytů.

⁵⁰ Tedy těch, v nichž se jedná skutečně o FJ.

⁵¹ Srov. např.: „...košile a zaklonila hlavu . Její drobná kulatá ňadra byla **bílá jako mléko** , hladká jako alabastr a pod mojí rukou jakoby poprášena...“; „...skryty v jahodách , jež víla podává ti prsty **tak bílymi jak chladné mléko** hvězd , jsou skryty v potůčku , jež holub jitra...“ oproti „...modř, na níž se nádherně odrážely vzdouvající se mraky **bílé jako mléko**. Nad námi proletělo jednomotorové letadlo táhnoucí za sebou reklamní..“

⁵² Máme na mysli takové výskyty, jako např.: „...skloněný nad operačním stolem zakrývá tělo , je vidět jenom **smrtelně bledou** tvář . Pak se objeví elegantní , pečlivě oholený plešatý...“; „Vběhl do místnosti a tam u redakčního stolu seděl **smrtelně bledý** Rudolf Těsnohlídek . Právě se postřelil a nedlouho nato skonal...“

⁵³ Např.: „...její široká vlídná tvář , obyčejně obraz pohody, byla **smrtelně bledá** a zračil se v ní otupělý výraz šoku .“; „...tato strana budovy byla tichá . Roztřesený, upocený a **smrtelně bledý** strachem se Mackinnon sesunul přes okraj střechy , našmátral první...“

⁵⁴ A sice: „— вскричал Рославлев, **побледнев как приговоренный к смерти**.“ a „— прошептал Юрий, **побледнев как приговоренный к смерти**.“

Výraz *voskově bledý* se často týkal barvy obličeje či pleti, z většiny pojednával o podobném mrtvole či mrtvém⁵⁵, 1 výskyt ze vzorku se týkal barvy květiny („...malé sovičky - kulíškové . Saguara vykvétají velkými, voskově bledými květy, a to pouze na jedinou noc, kdy...“). Všechny výskyty jednotky *být křídově bílý* pojednávaly o barvě tváře⁵⁶, výskyty *mrtvolně bledý*⁵⁷ se týkaly barvy lidské kůže, ve 2 případech z náhodného vzorku se prokazatelně jednalo o mrtvolu (tedy se jedná o 10% pravděpodobnost výskytu této FJ v této souvislosti)⁵⁸, v 1 o barvu u popisu krajiny („...ze země zdvíhaly těžké páry, mihotající se strašidelným, **mrtvolně bledým** přísvitem...“), v 1 o barvu praporu („...v tu hodinu připadalo jako otrávený, pokažený prapor, **mrtvolně bledý** a měsíční. Byl to JEJICH prapor, těch z...“), a v 1 dokonce o barvu počítačů („...laboratorního komplexu. Nad bílými pulty vlevo se tyčily desítky **mrtvolně bledých** počítačů. Ve svých tmavých obdélníkových ústech měly jen řídké...“).

U výskytu sousloví *rozlišovat černé a bílé* se u vyřazených případů většinou jednalo rovněž o barvu lidské pleti, tedy o ne/rozlišování mezi národnostmi a rasami, o rozdílné či shodném přístupu na základě barvy pleti jedince. Zaujalo nás, že velmi často se v takovémto výčtu (týkajícím se ne/diskriminace) objevuje rovněž barva fialová⁵⁹, tedy například *Nevadí mi, jestli je dítě černé, bílé nebo fialové*. Vyřazené výskyty u FJ *bílá skvrna* se rovněž všechny týkaly pigmentace – ať už u zvířat, či u lidí.

⁵⁵ Kupříkladu: „...prastrýček František vypadal v rakvi ještě zrzavěji než zaživa. **Voskově bledý** se zašpičatělým nosem, v černém obleku, který...“; „...za nimi nesou čtyři muži rakev, ve které spočívá **voskově bledý** STARÝ VRBA . Muži donesou rakev doprostřed scény a stanou...“; „... vyhublý , jako by kůže jen pokrývala kosti, **voskově bledý**, bolestný . Podobal se té soše, před kterou...“

⁵⁶ Např.: „když překročil práh. Zděsila se jeho obličeje. **Byl křídově bílý**, na čele měl obrovskou modřinu, ruku zafačovanou a...“ či „...Brionova pěst se zastavila v polovině náprahu. Tvář ředitele **byla křídově bílá** , jen na lících měl dvě jasně červené klaunské skvrny...“

⁵⁷ Pro příklad: „...generál Blaskowitz. **mrtvolně bledý**, ale v rozhalené tmavomodré košili se mu pořád hrdě..“; „...sedm ještě nekonečné množství noci. Její tvářička byla děsivě **mrtvolně bledá** a oči jí svítily rudě a stříbrně , až jsem...“

⁵⁸ „kůže u osob zemřelých na následky hladu: **bledá nebo mrtvolně bledá** v 82,5 % případů, tmavá nebo temně červenohnědá v...“ a „...holeň byla zcela rozdrčená . Ve felčarových živých rukách leželo **mrtvolně bledé** špinavé chodidlo . Všechna ta krvavá drť se smísila s“

⁵⁹ Kterou jsme vyřadili z našeho výzkumu spolu s oranžovou kvůli odhadovanému nedostatku FJ s ní souvisejících. Jak můžeme i na tomto případě vidět, vytváří se dost možná kolorativa nová, v nichž už tyto barvy figurují.

NKRJ potvrdil, že *белые как сахар*⁶⁰ se říká o nejčastěji o zubech, pouze dva výskyty z 19 popisovaly prsty („...но которому побарабанили сначала тоненькие, **белые как сахар**, пальчики, и высовывалась...“ a „...царевна указывала своим длинным и **белым как сахар**, пальцем на утопленника.“), ve třech případech se jednalo o popis přírody („...еще плавают огромные льдины. Они **белые как сахар**. Очень понравилось Алешке“; „...книга покрытого серебристой «паутиной», с двумя **белыми как сахар**, круглыми раковинами в...“; „...лежит на улицах и через **белые как сахар**, пласты его, прочные...“).

O bílé barvě obličeje či pokožky rovněž vypovídá litevské přirovnání *baltas kaip drobė*⁶¹, jehož český ekvivalent *bledý jako plátno*⁶², stejně jako ruské *бледный как полотно*⁶³ je stále, navzdory našemu původnímu předpokladu, i po roce 2000, používán.

V ruštině se výraz *белое пятно* vyskytl ve významu něčeho neznámého (obecně, nejen jako nepoznaného, neprozkoumaného úseku na mapě)⁶⁴ dvakrát častěji než v češtině, zajímavý byl 1 výskyt v kolokaci s *чёрные пустоты*, která zde vystupovala jako synonymická dvojice, leč jednalo se o výskyt staršího data (z roku 1979)⁶⁵.

Zajímavý byl v ruštině častější výskyt u FJ či ustáleného spojení *белые балахоны* konotace s doktory, nikoliv se členy Ku-klux-klanu, tato jednotka je podle časového rozpětí výskytů starší než *люди в белых халатах*^{66, 67}.

⁶⁰ Курђ.: „...и задыхался, выказывались четырехугольные зубы, **бе лые как сахар**.“ a „...были нежны и правильны, и **белые как сахар**, зубы резко отделялись...“

⁶¹ Нарђ.: „...paklausė: - Nieko, visai nieko. Ir kas galėtų būti? Ausų galiukai **balti kaip drobė**? Ko tau dabar parūpo mano ausys? Tikriausiai nuo tvankumos. Bus audra. Pats geriau ...“; „...mūsų naktinė pataina pradėjo dirbti, krautuvėj buvo pats vestuvių įkarštis. Retkarčiais pasirodydavo **balta kaip drobė** Liuda. Ji vemdavo taip smarkiai, jog sunku buvo žiūrėti.“

⁶² Pro ilustraci: „...vříteli do pokoje. Zdvihli jsme sténajícího mistra zápasu, **bledého jako plátno**, na pohovku a Margo běžela pro trochu koňaku.“; „... **bledá jako plátno** . Jednou rukou si na břicho tiskla termofoř...“.

⁶³ Курђікладу: „...При их виде Гервег, **бледный как полотно**, дрожащий, встал и...“; „...через четверть часа он пришел **бледный как полотно**, и объявил, что..“

⁶⁴ Нарђ.: „...Ученые указывают на «**белые пятна**» в тематических планах киностудий...“ ; „...свои личные воспоминания и многие «**белые пятна**» восстановила со слов пожилых...“

⁶⁵ Jedná se nám o výskyt: „...провалы, черные пустоты, называемые также **белыми пятнами**.“

U kolorativa *bílá vrána* v češtině můžeme na základě vzorku z korpusu konstatovat, že se používá nejen pro označení lidí, kteří nějak vybočují a nezapadají; dochází u něj k posunu, jsou tak pojmenovávány věci abstraktní, různá uskupení lidí, instituce, obce, vyhlášky a zákony aj. (například namátkou: „...mizí. Ruský film či překlad z ruské literatury je **bílou vránou**. Neexistenci nějakého institutu ruských studií pocítíme tím tíživěji...“ či „...se s nimi obchodovalo na burze nebo v RM-Systému . **Bílou vránou** burzy se jednoznačně stala Synthesia , jejíž kurs na burze...“) U ruském korpusovém vzorku jsme byli svědky podobného fenoménu u tohoto výrazu: tedy jako „белая ворона“⁶⁸ bylo označeno auto, noviny či obraz (tedy pro ilustraci: „...Союз писателей оказался среди них белой вороной...“; „...в «черном вороне» (иначе: в «белой вороне», как мы называли машины“). U litevského *balta varna* se referovalo pouze k osobám, vyskytly se takové kolokace jako *být, cítit se jako, chovat se jako bílá vrána*.

U relevantního procenta vzorku v ruském korpusu u výrazu *белая кость*, se nejednalo pouze o šlechtu. Byla míněna jakákoliv elita, například důstojníci či inteligence.⁶⁹

Užití výrazu *bílá noc* a jeho ekvivalentu v ruštině a litevštině se vyskytlo ze 100% jako FJ či terminus technicus pro označení noci, kdy je dlouho světlo, 80% výskytů v obou jazycích byly v plurálu. V případě litevského *baltosios naktys* jsme slovní spojení vyhledávali rovnou v plurálu. V ČNK se v kolokaci s tímto frazeologismem vyskytla slova *polární, severské, letní*.

Ve chvíli, kdy se výskyt výrazu *bílé maso* netýkal přímého, ale přeneseného významu (tedy prostituce, obchodu s lidmi) jsme zaznamenali v korpusu prezenci stálých kolokací *obchod s bílým masem* a *obchodník s bílým masem* u drtivé většiny relevantních

⁶⁶ Např. „...Знакомый усатый толстяк, доктор в белом балахоне, растерянно урча, заглядывал ему...“ či „...доктора; одеты они были в белые балахоны и оттого казались особенно..“ - výskyt z roku 1901 ve srovnání s novějším „...Явился доктор, пожилой человек в белом халате, но лучше...“ z roku 1953.

⁶⁷ Viz časové rozpětí výskytů v Příloze 1 předkládané práce.

⁶⁸ Psáno právě takto, v uvozovkách, u tohoto kolorativa byly všechny výskyty v NKRJ v uvozovkách.

⁶⁹ Např.: „...реабилитированном, — если начать искать офицерскую белую кость, то в большинстве удач...“; „...Не факт, шведы себя считали белой костью, носителями цивилизации, а финны...“

výskytů. Ruský termín *белая рабыня* pak nepojednával pouze o prostitutkách, ale ve 2 případech ze vzorku i o služkách, holkách „pro všechno“⁷⁰. Kolokace se slovem *торговец* se však vyskytla pouze v 5% vzorku. Ustálené slovní spojení *белое мясо* se pak vyskytlo pouze ve svém přímém významu⁷¹.

Velké množství výrazu *bílá paní* a *bílá kniha* svědčí stejnou měrou o oblíbenosti této FJ – hlavně mezi novináři – dále pak také korpusový vzorek stejnou měrou svědčí i o častém použití těchto sousloví jako názvů – pro výstavy, organizace, spolky. Navíc u termínu *bílá kniha* se jedná o polooficiální název státní reformy, u něž jsou patrně novináři na pochybách, zda ho mají psát s velkým či malým písmenem.⁷²

Pod pojmem *bílé zlato* se již neskrývá bavlna. Neskrývá se pod ním však jenom cukr či cukrová řepa (ačkoliv v počtu výskytů tohoto výrazu jako FJ stále vede), skrývá se za ním téměř jakákoliv bílá surovina: např., jak jsme vyzorovali ze vzorku, *sůl*, *kaolin*, překvapivě i *lanýž* ba dokonce i *kokain*⁷³! Zajímavý byl 1 výskyt této FJ ve vzorku s významem *slonovina*, tedy v tomto významu se, zdá se, dále používá. V ruštině je význam „bavlna“ u FJ *белое золото* stále přítomný, dokonce převažuje nad ostatními významy⁷⁴, výskyt výrazu v přímém smyslu (tedy o zlatě bílé barvy) zde však byl vyšší než v češtině. U litevských výskytů sousloví *baltasis auksas* převažoval přímý význam (druh zlata), dále pak se často vyskytovalo ve významu *bavlna*, rovněž jedenkrát *kaolin* a jednou jako *cukr*.

Nepřekvapilo, vzhledem k množícím se anglikanizmům v jazyce, množství výskytů sousloví *bílý límeček*⁷⁵ ve významu kancelářský pracovník⁷⁶, často však za užití uvozovek

⁷⁰ Tedy však rovněž narážel na možnost nutnosti prodávat své tělo za peníze.

⁷¹ U ruské FJ tedy jako maso drůbeže anebo telecí.

⁷² Např.: „...19.30 hodin veselohru se zpěvy od Lídy Boudové s názvem **Bílá paní** aneb těžkosti života na hradě . Pokud ještě nemáte program...“; „...významných osobností. Cestující tak budou vozit Třeboňská nokturna , **Bílá paní** , Josef Seidel , Zlatá stezka , Pplk. Josef Mašín...“; „... **Bílou paní** i zlou Paní Zimou ? Vyrazte v sobotu z Cakle...“ ale „...návštěvníci prohlédnout také za tmy, kdy na zámku obchází **bílá paní**. Tyto již tradiční prohlídky se budou konat v...“

⁷³ „...šest miliard eur ročně , se hravě vyrovná obchodu s **bílým zlatem** - kokainem.“

⁷⁴ Avšak najdou se i případy užití v přeneseném významu: „...рядами висели песцовые шкурки — валюта, «**белое золото**» полярных просторов...“

⁷⁵ V drtivé většině se jednalo o množné číslo, podle anglického *white-collars*.

⁷⁶ Kupříkladu: „...týká i času na přípravu zaměstnání, například převlékání. **Bílé límečky** mají oficiální pracovní dobu od 8,25 do 17,10, tedy...“; „...zpětného účinku. I proto je tak obtížné všechny zločiny **bílých límečků** doložit a potrestat . Akce čisté ruce, která má...“

Jevgenija Adamová, *Porovnávací analýza sémantických polí a významů barev na základě české, litevské a ruské frazeologie*
či slovíčka tzv. před daným výrazem, hojně se vyskytl v překladech z angličtiny. V případě ruštiny je v obdobném významu sympatické použití originální FJ *чернильная душа*⁷⁷, která, ačkoliv má pouhých 23 výskytů v NKRJ, se vyskytuje i v současné ruštině⁷⁸. Ovšem i v současné ruštině se vyskytuje anglikanismus «*белые воротнички*», podobně jako v češtině se u něj často jedná o texty přeložené z angličtiny⁷⁹.

Zajímavé byly 3 případy výskytu ve vzorku sousloví *bílý prapor* v kolokaci se slovem *smíření* či *příměří*⁸⁰ (tedy ne ve významu *vzdání se*), vyskytla se kolokace *bílý prapor parlamentáře*.

Význam FJ *bílý prášek* v ČNK se ve zkoumaném vzorku neomezoval pouze na kokain, zahrnoval jakoukoliv jinou drogu podobného vzhledu, ale v 9 případech referoval k antraxu. Podobně tomu bylo i s výrazem *белый порошок* v NKRJ, s tím rozdílem, že v konotaci s antraxem byl ve vzorku přítomen 1 výskyt.

Vzhledem k tomu, že se sousloví *bílý kůň*⁸¹ vyskytlo více než 10 000 krát, pokusili jsme se omezit počet výskytů tak, že jsme přidali před ně slovo „nastrčený“. V této kolokaci se FJ vyskytla 201 krát, tyto výskyty svědčí o velké oblíbenosti této FJ. Ze vzorku pro FJ *bílý kůň* jsme pro účely našeho bádání vyloučili odkazy na pranostiku o Martinovi na bílém koni. Sousloví *bílý kůň* se nejčastěji vyskytovalo v kolokacích se slovem *dělat* a dále pak souslovím *černé obchody*.⁸²

⁷⁷ Jedná se nám o takové výskyty, jako: „...*Потом сделаться чиновником... строчить бумаги?.. Чернильной душой* быть, а? — перебил дядя...“; „...*подьячий из тех, которых зовут чернильными душами, приказными строками — весь жесткий*“ - druhý výskyt je z roku 1990.

⁷⁸ Prozatím poslední výskyt je z roku 2010. Dvakrát se vyskytl v kolokaci *чернильная твоя душа* s vykřičníkem na konci.

⁷⁹ Např.: „...на «голубые воротнички» — рабочих и «белые воротнички» — инженеров, администрацию; наши заимствовали...“

⁸⁰ Např.: „...*тому так перед dvěма а леты, кды зачалы jako **бilé** прароры на знамені міру влат мікiny Kenzo . Letošní kolekce...*“

⁸¹ Slangově se tak říká osobě, která je nastrčená k páchání trestné činnosti, aby zakryla skutečného pachatele nebo osobu, která má z této činnosti prospěch. Bílý kůň pak v daném případě figuruje jako pachatel i poškozený.

⁸² Srov.: „...*пůjčili peníze а теd' чтелі, абыч про ně дделал **білэго конэ** а чэрне обчоды . Například jsem на себе musel nakoupit...*“; „...*Skupina podle žalobkyně využívala pro své nelegální obchody takzvané **білэ конэ**, kteří з různých тuzemských firem odebírali на faktury zboží...*“

Ve všech třech jazycích FJ *uprostřed bílého dne, za bílého dne* a její jinojazyčné ekvivalenty⁸³ většinou referují k nějaké negativní události (to zavdalo podnět k dohledání v ČNK i výrazu loupež za bílého dne a dalších, více k jejich výskytům viz Příloha 1.

Některé frazeologismy (ty, u kterých je málo výskytů anebo jsou výskyty nerelevantní), jak patrně již zastarávají. Týká se to takových jednotek, jako *bílý hlad, být křídově bledý, hlava bílá jako mléko, nalomená lilie, zlomená lilie, bledý jako zelená sedma, vlasy bílé jako stříbro, bledý jako tvaroh, bledý jako plátno, bílý jako lilie, být (jasné, zřejmé) jako nabíledni*. V ruštině pak: *белая жатва, белый балет; белый как зима; не видать/не видеть света белого; песня/сказка про белого бычка; путь белую; убеленный сединами; ясно, как белый день*. Možný zánik litevských frazeologismů vzhledem k nedostatku korpusových dat nemůžeme komentovat.

Zajímavý je naprostý zánik FJ *bílé ručičky*, u nějž všech 8 výskytů v korpusu se týkalo ručiček u hodinek. V ruštině se u výskytu výrazu *белые ручки* dá vysledovat konotace s příliš štítivým, štítícím se práce či slabým, něžným jedincem, povětšinou ženou. V litevském korpusu se výraz *balta ranka* vyskytl pouze v přímém významu slova.

Alokovali jsme přítomnost v ČNK nové FJ, neologismu *bílá technika* (a jejího barevného antonyma *černá technika*), kde *bílá technika* znamená příslušenství povětšinou do kuchyně – tedy bíle zbarvené spotřebiče; černá pak počítačové příslušenství. Oba termíny jsou v češtině hojně užívány, za FJ je považujeme pro přítomnost barevné metafory ve výrazech. V litevštině nám není znám ekvivalent, v ruštině rovněž. Výraz *белая сборка, техника белой сборки* má jiný význam (viz Přílohu 2) a má v NKRJ pouhé 4 výskyty.

V souvislosti s bílou barvou jsou zajímavé takové FJ jako originální litevské *baltomis veizėti, baltakiavo baltomis akimis, iš baltos veizėti, veiza iš baltos, baltas akis paversti, baltą akį turėti*, tedy přítomnost u litevské symboliky bílé barvy záporné konotace. U těchto všech FJ však můžeme za daných podmínek pouze konstatovat téměř 100% absenci výskytu v korpusu⁸⁴. Obecně, vzhledem k velmi malému množství extrahovaných dat, jsou naše závěry na základě analýzy litevského korpusu méně prokazatelné a mnohdy se musíme jen smířit s absencí výskytů jako takových.

⁸³ Tedy *посреди/среди бела дня* a i litevský výskyt *baltą dieną*.

⁸⁴ Nepočítáme-li 1 nalezený výskyt FJ *balta akimi*.

3.3 Světlý, светлый, šviesus

Kategorie *světlý* symbolizuje něco hezkého, jasného, popřípadě změnu k lepšímu. Při průzkumu možných opakujících se kolokací u přirovnání *světlý jak/jako* se v českém vzorku několikrát opakovalo *světlý jako den*. Tomu odpovídá výskyt v DLKT přirovnání *šviesus kaip diena*. Zajímavý byl i výskyt v ČNK kolokací jako *vlasý světlé jako sláma/len/med* – jedná se očividně o různý odstín vlasů! Dále se vyskytla 2 přirovnání ke květině v souvislosti s barvou pleti (např.: *plet' světlá jako žlutý lotos*). V ruštině se vyskytlo *светлый как воск* (1x barva rostliny a 1x barva pleti ze všech 698 výskytů *светлый как*). V DLKT se vyskytlo *šviesus kaip saulės/spindulys* (či zdrobněliny od nich) 24x v 559 výskytech.

Světlá chvilka se objevila ve vzorku ve 3 případech z 47 v kolokaci *má světlejší chvilky*, ve podobně velkém vzorku se šestkrát objevila *světlá stránka* v kolokaci *má (i) (své) světlé stránky*, čtyřikrát (*z té*) *světlejší stránky*. *Světlý okamžik* pak ve 2 případech ze vzorku za použití superlativa.

3.4 Tmavý, темный, tamsus

Kategorie *tmavý* má v jazykovém obrazu světa negativní konotaci. Označuje něco neznámého (takové neznámo, kterého se bojíme), nekalého, nepříjemného.

Při zkoumání vzorku z ČNK jsme zjistili, že jednotka *doba temna* neoznačuje v současné češtině pouze středověk⁸⁵. Konotace se středověkem se rozšířily i na další období: je tak např. označována komunistická éra, tedy totalitarismus, popř. vláda někoho, kdo autorovi textu není po chuti⁸⁶. Ve sportovní publicistice pak období, kdy ten který tým

⁸⁵ Takový středověk, který se pojí s barbarstvím, nevzdělaností a netolerancí.

⁸⁶ Např.: „...překvapivé odhalení : " Uvedli jsme v život ještě v **době 'temna'** dvě politické strany - Československou demokratickou iniciativu a Československou...“ ; „...volebních argumentů. Nechceme uplynulých čtyřicet let vidět jako zločinnou dobu temna, ale na druhé straně nejsme toho názoru, že...“; „...sochou svatého Václava začala před padesáti lety komunistická **doba temna** a kde se o jednačtyřicet let

nevítězí a další podobné aktualizace (srov.: „...popsat. To byste se musel ponořit do jindřichohradecké hokejové **doby temna**, která v sedmdesátých letech, ale ještě i...“). Zároveň jsme se setkali s takovýmto označením pro období rekatolizace po roce 1620, jako označení středověku byl však tento výraz ve vzorku zastoupen v 8 výskytech z 55. Litevské *tamsieji amžiai* a ruské *тёмный век/тёмные века* kromě odkazů ke středověku referuje také na jakékoliv špatné období či období útlaku, ať už v dějinách či v životě jednotlivce⁸⁷.

Při průzkumu sousloví *tmavý jako* jsme zjistili, že se používá v souvislosti se zdůrazněním intenzity barvy, nezáleží na tom, jaké⁸⁸. Několikrát se opakovaly kolokace jako: *tmavý/á/é*⁸⁹ *jako noc/víno/půlnoční obloha/touha*. U přirovnání v češtině se ve vzorku objevila kontaminace jinými barvami, převážně černou u výrazů jako *tmavý jako uhel*, *tmavé jako havraní peří*. V ruských ani v litevských výskytech zde nebyly odhaleny nové opakující se kolokace.

V ruské frazeologii je pole *tmavého odstínu* bohatší o další FJ a kolokace, takové jako: *в глазах мутиться, в глазах темнеть, дело тёмное, тёмная личность, тёмная лошадка, тёмное прошлое, тёмные дела, тёмные планы, тёмный ты человек, тёмный человек, (быть) тёмным пятном на*, všechny se zápornou konotací. O jejich významech se mluví v Příloze 2, na korpusovém materiálu jsme u nich nezaznamenali nové významy a kolokace.

U FJ *až černo* se objevily kolokace *lidí tam je/přišlo až černo; lidstva až černo*. V podobném významu i se stejnými konotacemi jsme v DLKT našli 3 relevantní výskyty FJ *net juoda*. Původně byla zařazena do *tmavé*, poněvadž nám přišla více referující na shluk, neurčito, tedy inklinující k *tmavý* více než k *černý*. Tento názor jsme následně přehodnotili

později klíče v rukou...“

⁸⁷ Např.: „...Mes stovime tamsiųjų amžių prieangyje. Ir veikiausiai tie **tamsieji amžiai** visų pirma nusileis ant mūsų - Europos ir Azijos paribio gyventojų. Juk mes galutinai...“; „...Europa buvo politiškai užspeista kampan, ir tai išties galime pavadinti Vakarų civilizacijos **"tamsiaisiais amžiais"**. Degraduojant centrinei valdžiai, vietinės bendruomenės buvo priverstos kliautis savo...“

⁸⁸ Ve vygenerovaném vzorku se vyskytly černá, červená, fialová, hnědá, šedá a modrá.

⁸⁹ Nadále ve chvíli, kdy používáme singulár nominativu mužského rodu, máme na mysli varianty všech rodů a všech dalších tvarů (takto zadané do ČNK a NKRJ vyhledá právě výskyty všech forem. V litevského DLKT se formy navolí ručně popřípadě se musí zadávat jednotlivě, nicméně, když uvádíme masculinum singularu v nominativu, máme na mysli rovněž všechny tvary slova).

– nadále se držíme tohoto přístupu: jakmile jednotka prokazatelně obsahuje lexém nějaké barvy, je ve *Frekvenčním slovníčku* a v rámci možnosti i v praktické části práce řazena pod danou barvu.

3.5 Černá, чёрный, juoda

Černá barva má povětšinou negativní konotace – asociuje se se smrtí, zlem, bídou, zlobou, chudobou, hříchem, překračováním zákona a nekalými praktikami, a to u všech tří zkoumaných jazyků. Z tohoto vzorce vybočují FJ *černé na bílém* (ve významech jasné, zřetelné, jisté) a její ekvivalenty v ruštině (*чёрным по белому*) a v litevštině (*juodas ant balto; juodu ant balto*). V pozitivním smyslu se *černá* používá v jedinečném výskytu této barvy v češtině ve FJ *trefa do černého*. Neutrální význam má u taktéž jedinečné jednotky *zapsat černou křídou do komína* (ve významu zapomenout)⁹⁰. Těmi si dovolíme analýzu kolorativ černé barvy v korpusech začít.

U FJ *černé na bílém*, v ruštině *чёрным по белому* a v litevštině *juodas ant balto*, popř. *juodu ant balto* se nevyskytla žádná nesrovnalost s původní definicí. Česká FJ se v ČNK vyskytuje se v kolokaci se slovesy *mít, být, stát* a *(na)psat* a jejich dalšími tvary. *Чёрным по белому* v NKRJ je podobně v kolokacích se slovy *(на)писат, говорится, все* a v novějších textech *зафиксировать*. Nejčastěji se vyskytuje se slovesem *(na)psát* anebo bez slovesa v roli příslovečného určení způsobu. Výskyty v DLKT se málo liší od výše psaného. Můžeme pouze poukázat na větší variabilitu přípon u slovesa *psát*: vyskytlo se nejen jako *(pa)rašyti*, ale i ve variacích *su/iš/užrašyti*. Dále se u litevské jednotky vyskytly kolokace *aišku, matyti* a *nurodyti*.

Česká originální FJ *trefa do černého* se vyskytla v ČNK mnohokrát, nejčastěji v kolokaci se slovesem *být* ve formách třetí osoby jednotného čísla. Archaičtější *zapsat černou křídou do komína* se vyskytlo pouze dvakrát, překvapivě však v novějších textech.

Česká přirovnání se kterými se pojí černá barva bychom mohli na základě údajů ČNK rozdělit na ta převážně s negativní konotací: *černý jako cikán, komíník, smůla*; a na neutrální popis barvy vlasů, tedy: *vlasý černé jako uhel, jako havran*. FJ *černý jako bota*

⁹⁰ Srov.: „...v současnosti by je však asi *psali černou křídou do komína* ...“, výskyt z roku 2013.

bychom na rozdíl od slovníkových výkladů na podkladu korpusových dat k negativním neřadili, dokonce si odvažujeme tvrdit, že převažuje neutrální až pozitivní konotace (Srov. např.: „...*když to kafíčko , co si vařím , musí bejt černý jak bota a silný . Vono mi ale dělá dobře.*“ či „...*Petru Uhlovi zdlouhavě vyjmenovávat všechny své přátele, kteří jsou černí "jak bota", ani jej nebudu unavovat výčtem svých častých cest.*“). Jiné neutrální výskyty se objevují v souvislosti s popisem barvy, nejčastěji srsti zvířat. Další pozitivní pak v referenci k opálení. Asociace se špínou nebo podezřelým člověkem není tak častá. Ruské *чёрный как вороново крыло/как ворон* referuje nejčastěji k barvě vlasů a porostu obličeje. Další ruská přirovnání, tedy: *чёрный – как ночь, сажа, смоль; чёрный как уголь, как ночь, как чёрт, как негр, как жук, как галка; как трубочист, как земля; чёрные как у трубочиста о теле, лице, руках и волосах человека* referují k barvě, vyskytují se jak negativní, tak pozitivní konotace. Výjimku tvoří *чёрный как чёрт* s převažující negativní konotací. Jediné litevské přirovnání s četnějším výskytem v DLKT, *juodas kaip anglis* rovněž nevykazuje jednotnou konotaci či opakující se smyslový vzorec.

Česká FJ *vidět černobíle* se nejčastěji vyskytuje v kolokacích: *vidět věci černobíle; vidět svět černobíle; vidět jen černobíle.*

Ruské *чёрный день* se nejčastěji vyskytuje v kolokacích *оставлять/откладывать про чёрный день, на чёрный день*, které vyhledáváme pak každé zvlášť⁹¹ a nevykazuje jinak nic neobvyklého, české *černý den* se oproti tomu vyskytuje nejčastěji v ČNK v konotaci se sportem a často v superlativu, podobně tak *smolný den*. *Černá hodinka* pak spíše vykazuje přítomnost významu *za tmy* (jako ve FJ *držet černou hodinku*).

Černá ve významu nelegální převažuje v ČNK, opět je to ale spíše dáno velikostí korpusu. U FJ *na černo* se potvrdily významy 1) *nelegálně, pokoutně*; 2) *bez zakoupení jízdenky*; nejčastější výskyty byly v kolokaci se slovy *jízda, pálit, stavět a zaměstnat*. *Černý fond*, tedy nelegální, se vyskytuje hojně v konotaci se skandálem a volbami, dokonce i často v kolokaci se slovem *skandál*. Výskyty sousloví *černá stavba* v ČNK neodhalily nic nového; *černé peníze* se vyskytovaly v kolokacích se slovy *legalizovat, legalizace a téci*. Nezvykle velké procento relevantních výskytů na češtinu bylo v uvozovkách (cca 30%). Ruská FJ *чёрный нал*, která se poprvé objevuje v roce 1996, se v cca 80% výskytů objevuje v uvozovkách. Litevské výskyty kolokace *juodai dirbti*, ačkoliv

⁹¹ Viz Příloha 1.

nečetné, odhalily, že fráze nemá pouze význam pracovat nelegálně, ale také ve 3 případech *pracovat těžce*⁹². České *černý trh* a ruské *чёрный рынок* převážně kolokují s předložkou *na (на)*, litevská *juodoji rinka* pak je analogicky často použita v lokativu. *Zelený anton* se v ČNK objevuje poprvé v roce 1989, kdežto *чёрный ворон* ve významu „uzavřený policejní vůz (či vůz tajných služeb), používaný k převozu zatčených nebo vězňených“ se v NKRJ objevil už v roce 1974. Malý počet relevantních výskytů při poměrně velkém počtu výskytů celkově FJ *чёрный воронок*, je dán tím, že ruský korpus má slovo *воронка*, zdá se, svázané se slovem *воронка*, což není jediná zvláštnost, na kterou jsme narazili při jeho používání⁹³.

Dosti velký výskyt mají ruská FJ *чёрная кошка пробежала* a litevská *juoda katė perbėgo* s významem, že, většinou mezi dvěma stranami, proběhla nějaká hádka a narušilo to jejich přátelské vztahy. Na základě analýzy korpusových dat jsme mohli přijít na to, že FJ *juoda katė perbėgo keliq*, má význam jiný – říká o člověku, že zrovna zažívá špatné časy, popřípadě, že není jeho den, nedaří se mu.

Černá kniha se v českém korpusu vyskytuje nejčastěji v kolokaci se slovem *komunismus*. Další kolokace jsou: *hříchů* a *černá třídní kniha*.

Чёрная работа kromě významu špatná, těžká, špatně hodnocená nebo nepříjemná práce ve vzorku dvakrát odkazovala k práci v dolech. Litevské *juodas darbas* navzdory slovníkovým výkladům *nekalá nebo podvodná činnost* se vyskytovala i u ruského frazeologizmu zmiňovaných významech. Ve významu *nekalá činnost nebo čin* měla FJ v převažujícím počtu případů kolokaci se slovem *savo (svou)*.

Jedinečné ruské *держатъ в чёрном теле* ve významu *držet zkrátka, na uzdě; vládnout železnou pěstí* se solidními 94 výskyty se vyskytovalo stejnou měrou v textech starších jako v nových, což svědčí o tom, že tato jednotka z jazyka nemizí, není, jak by se mohlo na první zdát, pouze archaická.

Чёрная немочь se ukázala být spíše než epilepsií, jak tvrdí slovníkové záznamy⁹⁴, cholerou či morem.

⁹² Tedy dochází k příklánění k FJ *dirbti kaip juodas jautis/arklys*.

⁹³ K dalším nešvarům NKRJ v době, kdy jsme excerpovali korpusový vzorek např. patřilo, že dokázal vyhledat všechny formy přídavného jména při zadání 1. pádu mužského a ženského rodu, nikoliv však rodu středního.

⁹⁴ Ačkoliv 2 výskyty ve významu *epilepsie* jsme v korpusu objevili.

Jevgenija Adamová, *Porovnávací analýza sémantických polí a významů barev na základě české, litevské a ruské frazeologie*

Novodobá ruská FJ *чёрный пиар*⁹⁵, která se vyskytuje převážně v denním tisku, ale nejen tam, znamená negativní popularitu, která je dle některých ovšem stejně lepší, než žádná.⁹⁶

V češtině k takovým novým frázím, ačkoliv v daném případě se jedná o idiom přejatý z angličtiny⁹⁷, patří výraz *v černých číslech* s významem *bez ztrát* či *k ziskům patří*. Jak je vidět podle frekvenci výskytů, je rovněž dosti užíván.

3.6 Růžová; розовый; rausva, rožinė

Růžová barva se ve frazeologiích zkoumaných jazyků pojí s idylou, světem snů a má ve vnímání námi zkoumaných národů pozitivní charakter.

Při zkoumání výskytů sousloví *růžový jako* jsme zaznamenali větší výskyt kolokací *růžový jako červánky a rubíny*. Při popisu muže se několikrát vyskytlo *růžový jako slečinka*. Podobně tak ruské *розовый как* přineslo kolokace se slovy *заря, облака, солнечное утро* a dvakrát při popisu muže *розовый как девушка*. V DLKT se opakovaně vyskytlo *rausvas kaip spanguolė/molis/drugelio sparnai* a zaujalo nás básnické: *rožinis kaip nuaustas iš aušrinės spinduliu*.

Konotaci s vysněným a s idylou mají takové FJ jako české *dívat se na něco růžovými brýlemi, vidět v růžovém světle*; ruské *видеть в розовом свете, розовое детство, розовые мечтания, розовые мечты*⁹⁸ a litevské *rožiniai akiniai*. U FJ *dívat se na něco růžovými brýlemi* se několikrát objevila kolokace se slovem *svět*. U *vidět v růžovém světle* bylo 50% výskytů se slovem *růžový* v komparativu. *Vidět růžově* se nejčastěji vyskytovalo v záporu (tedy *nevidět (něco) růžově*). Nejčastější kolokace u

⁹⁵ Poprvé se objevuje v roce 2000.

⁹⁶ Několik příkladů užití: „...Это так называемый «**чёрный** адвокатский **пиар**», с помощью которого...“; „...Вставай, страна огромная» и избыточный «**чёрный пиар**» не оправдали возложенных надежд...“; „...других норм «убьют» целую индустрию **чёрного пиара** по обеспечению претендентов во...“

⁹⁷ *To be in the black (/numbers)* a jeho opozitum *to be in the red*, pocházející z časů, kdy se zisk v účetních knihách zapisoval černou barvou a ztráty či útraty červenou.

⁹⁸ O těch a jim podobných více rovněž v podkapitole o *světlemodré barvě*.

Jevgenija Adamová, *Porovnávací analýza sémantických polí a významů barev na základě české, litevské a ruské frazeologie*
ruského *видеть в розовом свете* či *цвете* byly: *видеть всё/весь мир/только в розовом свете/цвете*.

Růžové brýle, vyskytující se ve frazeologii všech tří jazyků, mají i stejný význam a podobné kolokace. V češtině se kolokují s předložkami a slovesy: *přes, skrz, bez, vidět, nasadit, sejmut*; v ruštině podobně *смотреть/рассматривать сквозь/через розовые очки*; v litevštině analogicky nalezneme kolokace: *žiūrėti/žvelgti tarsi/pro/per rožinius akiniais žiūrėti/žvelgti su rožiniais akiniais*.

3.7 Červená, красный, raudona

Vzhledem k tomu, že téma červené barvy je natolik rozsáhlé, že by se o něm samotném dala napsat celá disertace, dovolíme si spíše zmínit zde pouze některé postřehy⁹⁹.

K českým kolorativům obsahujícím *červenou barvu* patří takové kolokace jako: *mít červenou tvář, rudý pás kolem, červená knihovna* (toto se vyskytuje pouze v češtině), *červená nit, červený diplom a červený kohout*.

Ambivalentní FJ *mít červenou tvář* může dle korpusového vzorku znamenat hned několik věcí: *zdravou barvu obličeje* (popř. *krev a mléko*) či *spokojenost*. Může však také odkazovat k *opilosti* dotyčného či jeho *nemoci (horečka)*, k tomu, že je dotyčný *zadýcháný* či *zmrzlý*.

Rudý pás kolem se v ČNK vyskytuje výhradně v kolokacích s *Paříží, Římem a Prahou*.

Fráze *červená knihovna* se vyskytuje často v kolokacích se slovy *z* a *svazek*. U FJ *červená nit* převažuje kolokace se slovesem *táhnout (se)*. Další časté jsou pak *vinout (se)*, popř. *linout (se)*. Zdá se, že se jedná původně o Goethův autorský okřídlený výrok. *Červený diplom* se vyskytl v takových kolokacích jako *dostat* a *absolvovat s*. *Červený kohout* zase v kolokacích *boj s* a *pustit*.

K ruským FJ obsahujícím *červenou barvu* patří takové jako: *красная книга, красный колпак, красный как кумач, красный нос, кровь из носа, румяный как ябло(ч)ко*.

⁹⁹ Více k významům červené barvy se pak vyjadřujeme v Příloze 2.

Jevgenija Adamová, *Porovnávací analýza sémantických polí a významů barev na základě české, litevské a ruské frazeologie*

Красная книга v ruštině nepředpokládá pouze vymizelé či mizející druhy živočichů a rostlin, nýbrž i seznam čehokoliv, co mizí. V NKRJ se vyskytla taková kuriózní kolokace jako *červená kniha techniky* (kam by se měly řadit již nepoužívané druhy spotřebičů). FJ *красный колпак* má dvě konotace: 1) *Turek*, 2) *kat*.

Překvapil nás počet výskytů *красный как кумач*, u kterého jsme se domnívali, že se jedná o zastaralý frazeologismus¹⁰⁰. FJ *красный нос* může znamenat jak *mráz* (a *Mrazíka*), tak *klauna*. Občas se také asociuje s opilostí dotyčného. Kolorativum *кровь из носа* se nejčastěji vyskytuje v kolokaci se slovem *хоть*. V poměrně malém výskytu *румяный как ябло(ч)ко*¹⁰¹ jsme zaznamenali až 3 jeho variace (*румяное как крымское/августовское/анисовое ябло(ч)ко*). Zaujal taktéž jeden z jeho nerelevantních výskytů, a totiž: „*румяные как девки яблоки*“.

Litevské *raudonas gaidys* se často vyskytoval v kolokaci se slovesem *prišokti*. FJ *raudonas kaip vėžys* se vyskytlo v kolokaci se slovem *virtas* (i český a ruský frazeologismus se vyskytoval v kolokaci *rudý jako vařený rak*). Litevská FJ *raudonoji knyga* se v DLKT vyskytuje pouze v kolokacích *Lietuvos (respublikos) raudonoji knyga* a *tarptautinė raudonoji knyga*.

3.8 Zelená, зелёный, žalia

Zelená barva má významy jako *ekologický; volný průchod, mladý/nezkušený* a pouze v češtině pak *intenzivně* (srov. *Klít, pít až se hory zelenají*). Má však také negativní symboliku – už jsme narazili na *alkoholismus* (srov. také ruské *зелёный змий*); další konotací by byla přejatá z angličtiny s *žárlostí*.

Na podkladu korpusových výskytů jsme zjistili, že česká jednotka *mít zelenou* neznamená vždy *volný průchod*, může rovněž být použita ve významu *mít ekologické, ekologii příznivě nakloněné, město nebo oblast*. Podobná ambivalence se vyskytla i u kolorativu *zelená krev*, kdy jsme zaznamenali 7 relevantních výskytů odkazujících nikoliv k lovčům, myslivcům a lesákům, nýbrž k *zastáncům (či členům) Strany zelených*, případně

¹⁰⁰ Pro srovnání uvádíme 3 výskyty ze vzorku po roce 1999: „...Ольга *красная как кумач*, с мутными, безумными...“ (2000); „...Она стала вся *красная как кумач*, и голубые глазенки...“ (2007); „...потому что лицо ее было *красно как кумач*, и волосы растрепались...“ (2007).

¹⁰¹ 6 relevantních výskytů v NKRJ.

Jevgenija Adamová, *Porovnávací analýza sémantických polí a významů barev na základě české, litevské a ruské frazeologie* také *ekologii spřízněným firmám* (např. 3 výskyty ze 7 se týkaly přístupu firmy Škoda k různým problémům¹⁰²). Dalším významem u FJ *zelená krev* se v některých, námi ovšem vyloučených, výskytech mínila míza rostlin. U této FJ zaujal výskyt v kolokaci: *Několik modré šlechtické krve, méně aspoň zelené krve, zbytek břídilové...*

FJ *zelená energie* se v ČNK vyskytovala i v uvozovkách či s velkým písmenem. *Zelený čtvrtek* převážně s velkým písmenem.

Zelená v záporné konotaci se dále objevuje ve FJ *zelená závist(i)*, u níž se ve vzorku dokonce dvakrát vyskytla kolokace *pesimismus a zelená závist*.

Kolokaci *žárlivost je zelenooký* jsme zařadili do vyhledávání, abychom se ujistili, že *příšera* je jediný používaný překlad Shakespearovy fráze. Nebyli jsme zklamaní: ve 3 výskytech se *žárlivost* ukázala být nejen *zelenookou příšerou*, ale i *zelenookým netvorem*, ba i *hadem*. Z tohoto soudíme, že fráze nemá ustálené znění v češtině (na rozdíl od ruského „*чудовище с зелёными глазами*“ se 13 výskyty v tomto významu a 100% výskytem právě ve významu *žárlivost*), a tudíž se okřídlený Shakespearův výraz nemohl ujmout.

Zelená má v ruštině především negativní konotaci. Kromě výše zmiňovaného máme na mysli takové FJ jako: *зелёный змий*, *(по)зеленеть от злости/зависти*, *скука/тоска зелёная*, *ёлки зелёные*, *чудовище с зелёными глазами*. *Зелёный змий* se vyskytuje nejčastěji v kolokaci s předložkou *до*. V této souvislosti bychom se chtěli zmínit, že se v NKRJ vyskytla i konotace *позеленеть с алкоголем* (máme na mysli výskyt „...*дома втихомолку нализаться так, чтобы в глазах позеленело...*“ z roku 2003). Zde shledáváme rovněž podobnost s českou originální FJ *pít, až se hory zelenají*. Domníváme se, že výskyt *zelené barvy* v této konotaci souvisí s nazelenalou barvou domácí pálenky.

3.9 Šedá, šedivá; серы́й, седо́й; žila, pilka

Šedivá barva v národních frazeologiích námi zkoumaných jazyků odkazuje především k průměrnosti (sem patří takové FJ jako *šedý život*, *šedá realita*, *šedá myš*;

¹⁰² Srov.: „...s kulturou naší firmy, aby dostali tu správnou infuzi *zelené škodovácké krve*, aby jejich myšlení souznělo s duchem Škody. Škoda...“ či „...a lásku ke značce Škoda. Říkáme tomu zvyšování podílu *zelené krve* ...“

Jevgenija Adamová, *Porovnávací analýza sémantických polí a významů barev na základě české, litevské a ruské frazeologie*
серая жизнь; серое существование; серые будни, серая мышь, серая личность; pilkas gyvenimas, pilkas žmogus), nenápadností (s tou již hraničí *šedá myš* a její ekvivalenty; *ночью все кошки серы*, naktį visos katės juodos; nejvíce je pak patrná ve FJ *šedý kardinál* neboli *šedá eminence* a v jejich ekvivalentech ve zkoumaných jazycích) a stáří (viz. takové FJ jako *šerý dávnověk, šedá minulost; седая старина, в седой древности; žiloje senovėje*). Více se k jejich a dalším významům vyjadřujeme v Příloze 2, počty výskytů uvádíme v Příloze 1. Nové skutečnosti korpusové výskyty neprokázaly.

3.10 *Žlutá, жёлтый, geltonasis*

Žlutá barva je ambivalentní v tom, jaké konotace vyvolává, je zároveň prosluněná a jasná jako slunce, ale i připomíná tělní tekutiny, takže konotuje se zlostí a žlučí, v ruštině pak na základě reálií i s prostitucí (srov. *жёлтый билет* nebo např. to, že v roce 1800 Pavel I. uloží prostitutkám, aby nosily žluté šaty a tím aby se odlišovaly od ostatních, slušných žen.)¹⁰³.

Při zkoumání kolokací *žlutý jako* a *geltonas kaip* jsme vyjevili následující:

Žlutý jako se vyskytl v takových kolokacích jako: *žlutý jako podzimní listy, slonová kost, játra, mor, smetana, kanáři, hořčice* aj. Ty svědčí o snaze vyjádřit a podchytit přesný odstín žluté barvy při popisu. Podobně tak i litevské kolokace: *geltonas kaip lydytas gintaras, tigras, kanarėlė, medus, citrina, vaškas, žiedo auksas*; o vlasech: *plaukai geltoni kaip linai*.

Ve všech třech jazycích se vyskytují a zároveň mají vyšší počet výskytů v korpusu tyto FJ: *zlaté stránky* (*жёлтые страницы, geltonieji puslapiai*) – ty se v jazykových korpusech vyskytují nejčastěji v kolokaci se slovem *najít*, v ruštině nejčastěji v uvozovkách a s velkým písmenem, v litevštině pouze v uvozovkách; a *žlutá karta* (*жёлтая карточка, geltona kortelė*). Výskyt FJ *žlutá karta* v ČNK je zdaleka největší (62380 výskytů), co se námi zkoumaných FJ týče. Markantní většinu ve všech třech jazycích u ní tvoří konotace se sportem.¹⁰⁴

¹⁰³ Více o významech a konotacích žluté v Příloze 2.

¹⁰⁴ Srov. takové výskyty jako české: „...přibývalo nervozity - rozhodčí Mádl si hru příliš pustil, **žluté karty** si až do 62. minuty ponechával v kapse...“; „...zastaven nedovoleně za cenu zranění, ale místo penalty viděl **žlutou kartu**. V 74. minutě Jouza po trestném kopu Švába...“; ruské: „...и можно было б

V ruštině a češtině se vyskytující kolorativa zároveň s velkým výskytem v jazykových korpusech (jmenovitě: *žluté nebezpečí/жёлтая опасность*; *žlutá vlajka/жёлтый флаг*) nepřinesly nové informace kromě těch, které uvádíme v Příloze 2. Podobně jsou na tom i FJ s větším výskytem v ČNK jako *žlutá hvězda*, *žlutý anděl*, *žlutý kov*.

3.11 Modrá, синий, mėlyna

Modrá barva a její odstíny bývá mimo jiné vyjádřena i takovými souslovími jako *berlínská modř*, *pruská modř* a z populární kultury i „*superinteligentní odstín modré barvy*“. V ruském korpusu se pak vyskytly jejich ekvivalenty *берлинская лазурь* a jednu i *прусский синий*. Ty všechny bohužel měly v DLKT nulový výskyt.

Obecně musíme konstatovat, že u modré barvy měly v litevském korpusu analyzovatelné výskyty pouze FJ: *mėlynas kaip dangus* a dvou FJ popisujících modřiny: *juodai mėlynas* a *žalias mėlynas*. Výskyty FJ *mėlynas kaip dangus* v DLKT nám nic nového neodhalily, výskyty FJ *juodai mėlynas* prozradily, že kromě dvou výskytů v konotaci a modřinami se ostatní 4 vyjadřují k odstínu modré barvy. Ze slibně vyhlížejícího výskytu¹⁰⁵ kolokace *žalias mėlynas* se ani jeden neukázal být relevantní, jednalo se zde o výčty barev.

K FJ *mėlynas kraujas* a jejím ekvivalentům v dalších dvou jazycích se více vyjadřujeme v podkapitole zabývající se *světlemodrou barvou*.

K ruským FJ s větším počtem výskytů patří takové jako *до посинения*, *синий как небо*, *синяя птица* a další. Přirovnání jako *синий как василёк*, *синий как море* a *синий как цветок* se nevyskytly mockrát a nejčastěji referují k barvě očí. Tak ostatně činí i FJ s

схлопотать желтую карточку, — с кем бы тут...“; „...вздых, а судьи немолимо раздавали желтые карточки...“; litevské: „... Pusvalandį sveičiams teko žaisti dešimtiese, nes Vidas Dančenka, nesutikęs su teisėjo jam parodyta geltona kortele, užsidirbo dar ir raudoną. Per rungtynes buvo mušami du baudiniai, abu sėkmingai.“ ale i nesportovní výskyt „...sų mokiniams. Nors galiojo policijos priežiūros ir sanitarinių "geltonų kortelių" sistema, bet venerinės ligos buvo labai paplitę. Vienas vaikinas iš kaimyninio...“

¹⁰⁵ 139 v DLKT.

Jevgenija Adamová, *Porovnávací analýza sémantických polí a významů barev na základě české, litevské a ruské frazeologie*
větším počtem výskytů, již zmiňovaná *синий как небо*. FJ *до посинения* se nejčastěji vyskytovala v kolokacích se slovy *хоть, работать, а спорить*.

Ruská FJ *синяя птица* a její ekvivalenty *modrý pták* a *žydroji paukštė* častěji než jako odkaz na nedosažitelné štěstí se v korpusech zkoumaných jazyků vyskytují jako název literárního a divadelního díla, v češtině pak také odkazují k Evropské unii a české politické straně ODS. Právě odkazy k ODS svým množstvím převálcují v ČNK všechny výskyty v jiných významech¹⁰⁶. V DLKT se v kolokaci s FJ *žydroji paukštė* vyskytují slova *pasaku, svajonių* a jeden výskyt je společný s *rasti mėlynąją gėlę*.

FJ která v různých jazycích používá různé barvy je *зелёная/голубая планета, žalioji planeta, modrá planeta*. Jejich výskyt je vždy ve významu (*planeta*) *Země*, někdy dokonce v kolokaci s ní.

Zajímavým českým kolorativem pojícím se s *modrou barvou* je *modré z nebe*. To se, nikoliv překvapivě, objevuje nejčastěji v kolokaci se slovesy *slibovat* a *snést*.

Další české FJ s větším výskytem u modré barvy, takové jako *modrokabátníci, modrá knížka, modrá punčocha* aj. nepřinesly v korpusových výskytech nic nového. *Velká modrá* či *Modrá dáma*, dále pak *Malá modrá* a jejich ekvivalenty v dalších jazycích jsou téměř nedohledatelné v jazykových korpusech.

3.12 Světlemodrá (bleděmodrá, modravá), blankytná; голубой; žydra (melsva)

Světlemodrá a její ekvivalenty jako *blankytná* a *modravá*, v ruštině pak *голубой* a v litevštině hlavně *žydra* se asociují s bezstarostností, pohodou a dálavami.

S dálavami a bezstarostností se také pojí taková přirovnání jako české *blankytný jako obloha, jako nebe* či ruské *голубой как небо (надо мной)* a litevské *žydras lyg dangus*. Vyšší výskyt má v ČNK kolokace *blankytná obloha*¹⁰⁷, u níž se vyskytuje i slovní

¹⁰⁶ Např.. „...klubu Stanislav Gross a Petra Buzková. **Modrý pták ODS** letěl tak rychle , až zčervenal..“; „...statisícovým daňovým únikům . Můj přítel není nepřítelem Klause a **modrých ptáků** , ani mu neraší zpod pivního tácku patetické..“

¹⁰⁷ 176 výskytů.

spojení *modrý jako blankytná obloha*¹⁰⁸. Ruské *голубой как небо* již má docela vysoký počet výskytů¹⁰⁹ a nejčastěji referuje na lidské oči či pohled a vodní plochy (moře, jezero)¹¹⁰. Mezi nimi se vyskytly i takové expresivnější kolokace jako *голубой как небо апреля*, *голубой как кусок неба*. Přirovnání *глаза как васильки* referuje jak ke světlemodré, tak k modré a tmavěmodré barvám. Citově zabarvenější *голубой как твои джинсы* nemá v NKRJ relevantní výskyty.

K dálavám odkazuje i ruské *голубые дали*, *голубая даль* a jejich český (*modravé dálky*, *modravá dál*) a litevský (*melsvieji toliai*) ekvivalent¹¹¹. Dálavy jsou zde *lákové*, *bezbřehé* a *nekonečné*. Občas FJ odkazuje na vodní plochu či nebe, vyskytuje se i v kolokaci se zlatou barvou¹¹² – tedy referuje na kombinaci nebe a slunce. Mnohem četnější výskyt české FJ v plurálu¹¹³ je dán existencí písně s názvem Modravých dálek volání, která poprvé zazněla v melodramatu *Minulost* Jany Kosinové z roku 1940. Česká kolokace se spíše vyskytuje v poezii.

Při nahlédnutí do výskytů kolokací *blankytný jako*, *bleděmodrý jako*, *světlemodrý jako* a *namodralý jako* a jejich ekvivalentů ve zkoumaných jazycích jsme objevili následující:

Všechny se tradičně vážou s oblohou, nebem, očima a některé s vodními plochami. Překvapivý byl opakovaný výskyt *blankytný jako paví pero*, dále pak se vyskytla zajímavá kolokace *ve světle obrazovky počítače byla voda namodralá jako jed*. U *světlemodré*

¹⁰⁸ Srov. výskyt z roku 1997 „*patříme k potentním myslitelům. A s kloboukem modrým jako blankytná obloha pak objímáme nejen horizont světa a svůj myšlenkový potenciál...*“

¹⁰⁹ Na rozdíl od českého *blankytný jako obloha* a *blankytný jako nebe*, jež mají dohromady výskyty 3.

¹¹⁰ Např. „...*древнего мира, с прозрачным взглядом голубых как земное небо, глаз под...*“; „...*голубизна горизонта, цветки цикория устало- голубые как осеннее небо, по серому...*“; „...*как он думал раньше, а голубые как кусок неба.*“

¹¹¹ Srov.: „...*letí, zase tady máme konec roku a prázdniny v modravých dálkách. Kronika letošního tábora leží přede mnou na stole a...*“; „...*si, že by ho při pohledu na ty nekonečné modravé dálky měla asi napadnout nějaká hluboká, ne - li dokonce...*“; „...*небо и ясные воды, и голубые дали, и золотые воспоминания прошлого...*“; „...*полей он несет их в голубую даль, где на неясных гранях...*“; „...*išų senovę prabyta. Retkarčiais paverkia ant vaidiličių kapo atskridusi iš melsvijų ežero tolių baltoji žuvedra, vasaros naktimis lakštingala suokia, klaikiai ūbauja pelėda, o mėnesie...*“

¹¹² Mluvíme o češtině a ruštině, jediný litevský výskyt se vztahuje k vodní ploše.

¹¹³ 120 výskytů oproti 8 výskytům kolokace *modravá dál*.

Jevgenija Adamová, *Porovnávací analýza sémantických polí a významů barev na základě české, litevské a ruské frazeologie*
zaujaly kolokace *světlemodrá jako dubnové nebe za úsvitu; jako démanty* (opakovaně). Ta první obzvláště ve srovnání s litevským *žydras kaip rugsėjo dangus*. Nejčastější u litevštiny bylo právě *žydras/melsvas kaip dangus; linai*. Další zajímavé kolokace: *melsvas kaip: mamutės akys, žiedai, gervuogės lūpas, Antarktida, žvaigždės nakties danguje; žydras kaip: žydras dangus, dangus baseinai, horizontai, lietuviška dangaus mėlynė, nudažytą dangų*. Poměrně častý výskyt litevských FJ v konotaci s nebem nás vedl zařadit *melsvas|žydras kaip dangus* do vyhledávaných FJ.

FJ *голубое свечение в конце тоннеля* se v NK RJ nevyskytla ani jednou, bylo však zjištěno, že existuje výraz *голубое свечение* referující i k luminiscenčním látkám i ke světlemodré barvě jako takové.¹¹⁴

Modrá krev (ve významu *šlechtického původu*) je v ruštině (*голубая кровь*) a v litevštině (*mėlynas kraujas*) spojená se světlemodrou barvou, tak tedy FJ přiblížíme v této podkapitole. Ve všech třech jazycích se vyskytují kolokace se slovem *téci* (*мечь, текти*), v češtině pak rovněž časté *koluje*, v ruštině *протекаем*. Česká FJ se na rozdíl od ostatních dvou jazyků odkazuje i k neživým předmětům, kde poukazuje na jejich vznešený původ nebo vytríbenost a výjimečnost. U FJ *modrá krev* se často využívá instrumentálu a genitivu (*s modrou krví/bez modré krve v žilách*); u *голубая кровь* hlavně genitivu, jak v plurálu, tak v singuláru (srov. *голубой крови/голубых кровей*); u litevské FJ rovněž genitivu. V NK RJ se několikrát vyskytla kolokace s jiným kolorativem s podobným významem, a sice: *белая кость* a v genitivu *белой кости*. V DLKT se vyskytly kolokace jako *karališkas mėlynas kraujas*, (*save*) *laikė mėlyno kraujo, turėti mėlyno kraujo* anebo *būti mėlyno kraujo*, ale i *maišyti a įlieti (savo) mėlyno kraujo*. Zde zaujal v blízkosti FJ *mėlynas kraujas* také výskyt názvu diamantu *Žydroji viltis* (*Blue Hope, Modrá naděje*), jež rovněž v litevském překladu obsahuje světlemodrou, nikoliv modrou barvu. U litevštiny zde, stejně jako i v jiných případech, je mnohem častější užití uvozovek při výskytu FJ.

FJ *голубой экран* a litevská *žydrasis ekranas*, odkazující k televizní obrazovce, měly v korpusech ruštiny i litevštiny dost výskytů¹¹⁵. V ruštině překvapil výskyt kolokace *небесный голубой экран*, tedy ne ve významu televizní obrazovky, ale nebe jako

¹¹⁴ Srov.: „...были лыжи, а внутри красное, голубое лимонное свечение спортивных курток и...“; ale „...шелестели травы, речушки ласкали глаза голубым свечением, цветочные запахи наплывали со...“, ba dokonce „...рвотой языка вырывалось изо рта голубое свечение...“

¹¹⁵ 50 v DLKT a 94 v NK RJ.

obrazovky. (výskyt „...белый причудливый росчерк на **небесном голубом экране**..“) z roku 1947). Dále pak se vyskytovaly kolokace *в голубом свете/сиянии экрана*. Obrazné až básnické byly kolokace *чистый голубой лёд экрана а лунно голубой квадрат экрана*. V současnosti je patrná tendence vztáhnout danou FJ i k počítači (viz poslední výskyt z r. 2014). U litevského *žydrasis ekranas* se často vyskytuje kolokace *prie žydrojo ekrano* popř. v pl. *prie žydrųjų ekranų* a ve výskytech FJ se často jednalo o kritiku lidí, kteří u televize tráví čas.

V případě ruské FJ *голубые каски*, tedy světlemodré, modré helmy, odkazující k pokrývce hlavy vojáků OSN na peace-keeping missions (mírových operacích OSN, rusky rovněž *миротворцы*) a údajně ve stejném významu litevského *žydrosios beretės* (u něž se však v jediném výskytu v litevském korpusu jednalo o ruské výsadbáře: „...*rusų desantininkų, bet jis ir jo draugai tomis minutėmis jau nebebijojo rusų "žydrųjų berečių"*. *Nežinau to gūdy vidurnaktį paininu skambinusio kareivio pavardės, tačiau...*“ z roku 1996), čeština zde opět používá na základě korpusových dat *modré helmy*, nikoliv tedy světlemodré (srov.: „...*Právě toto pásmo má být pod stálým dohledem hlídek **modrých helem**, neboť bude nadále dělicí linií mezi chorvatskou a srbskou...*“).

U ruské FJ *розовый/голубой день*, která se ve slovnících často vyskytuje takto jako varianty s významem světlého jasného dne bez mráčku, jsme na základě výskytů NK RJ zjistili, že se tyto dvě FJ od sebe liší. Význam jasný den, blankytná obloha patří k jednotce *голубой день*, u níž se vyskytují kolokace jako *безоблачный, солнечный голубой день*, dokonce jednou i *тёплооблачный*.¹¹⁶ Na rozdíl od té, řidší na výskyty kolokace *розовый день* se často odkazují na něco dobrého v minulosti, v tuto chvíli nenávratně ztraceného, nedosažitelného, popřípadě jednoduše na nedosažitelnost štěstí.¹¹⁷

Vzhledem ke konotaci světlemodré barvy s dálavami a růžové pak s nedosažitelností dokonalosti není překvapivé, že se obě rovněž asociují s něčím nedosažitelným, vysněným, ideálním. Takové jsou FJ *голубая мечта* – nedosažitelný nebo vytoužený sen; *голубой цветок* – ideál, rovněž většinou nedostupný; *розовый как*

¹¹⁶ Нарř.: „...*То ли от ослепительной чистоты **голубого дня**, то ли от мимолетного...*“; „...*птицею; даже был раз **теплооблачный, голубопепельный день**...*“

¹¹⁷ Srov.: „...*многое снаружи, но красивее того **розового дня** на Суворовском ничего не...*“; „...*черна как уголь. Ни одного **розового дня**. Он считал себя несчастнейшим...*“; „...*Мне вспомнился чудесный **розовый день**... шумный пир... возгласы тулumbaши...*“

мечта (s významem zbožné přání; bláhové (plané) snění) v češtině pak *růžové naděje* (popř. *vzdušné zámky*) i *růžové brýle* – skutečnosti neodpovídající nekritický pohled na svět (stejně tak ruské *розовые очки*) k nimž jsme se už vyjadřovali v podkapitole věnující se růžové barvě; z litevských kolorativ pak *žydra/žydroji svajonė; dangaus migdolai*.

FJ *голубая мечта* se v NRJK vyskytovala často v kolokacích se slovy *сбылась, многих, любого*. Za dvěma posledními pak následovala profese, národnost nebo jiný identifikátor „cílové skupiny“ („...*Голубая мечта многих подводных стрелков — летняя...*“; „...*центрифуги, высокоэффективная жидкостная хроматография, голубая мечта многих биохимиков, — все это...*“). Všechny výskyty byly relevantní a dohromady se jich našlo 63. U FJ *голубой цветок* jsme byli překvapení, že ruský korpus nerozlišoval mezi lexémy *цвет* a *цветок*. Tím je také dán velký počet nerelevantních výskytů¹¹⁸. Dvakrát se frazém *голубой цветок* vyskytl v kolokaci s jiným frazémem podobného významu, a sice FJ *синяя птица*¹¹⁹. U jednoho výskytu se měl hledat za Svatojánské noci, podobně jako tradiční zlaté či kvetoucí kapradí. Jednou se rovněž vyskytl v kolokaci *голубой цветок юности* („...*Понятно, почему его отталкивает «голубой цветок» юности...*“), u níž podle našeho názoru došlo ke kontaminaci frazému s FJ *розовый день*, tedy je použito ve stejném významu jako tato.

Розовые надежды a *рůžové naděje* kromě planého snění odkazují také na sny o lepší budoucnosti. To potvrzují kolokace s takovými slovy jako *возлагать, предаваться*; u češtiny pak *vzbuzovat, zmařit* a expresivnějším souslovím *dostat trhliny*.¹²⁰ Během analýzy korpusových dat jsme tedy mnohem častěji narazili spíše na užití ve významu očekávání lepší budoucnosti. Podobné jsou konotace a kolokace u litevských ekvivalentů *žydra/žydroji svajonė* jen s tou výjimkou, že těmto FJ v DLKT vždy předchází přivlasnovací zájmeno nebo přídavné jméno. Zajímavé je, že česká a ruská FJ mají

¹¹⁸ Viz. Příloha 1.

¹¹⁹ Srov.: „...*поколений, принимавшие формы тоски «по голубом цветке» или исканий «синей птицы...*“

¹²⁰ Např.: „...*Nový motor Renault na upraveném loňském šasi FW16 vzbuzuje nejružovější naděje: Hill při testování v Jerezu suverénně překonal loňský rekordní...*“; „...*zubní kartáček. růžové naděje vlévaly do žil mohutný přívál energie, která všechny překážky...*“; „...*она это дорогое время, какие розовые мечты волновали ее в стенах...*“; „...*предвидеть все дурное, чем тешиться розовыми мечтами...*“

Jevgenija Adamová, *Porovnávací analýza sémantických polí a významů barev na základě české, litevské a ruské frazeologie*
podobný počet výskytů¹²¹. U češtiny by desetkrát použit superlativ (*nejrůžovější naděje*) a dvakrát kolokace *růžové brýle naděje*.

Jedinečný český frazeologismus *to samý/é v bléděmodrém* se bohužel v ČNK nevyskytl ani jednou, předpokládáme, že jeho použití bychom našli v orálních korpusech, jelikož si domníváme, že ho často slyšíme v mluvené řeči. Jedinečný v ruštině výskyt světlemodré barvy u FJ *голубая планета*, podle korpusu dokonce častěji *Голубая планета* s velkým „Г“, se vyskytl vždy ve významu planeta Země, někdy dokonce v kolokaci s ní.

Ждать принца с хрустальными/голубыми яйцами (argot) – tento jedinečný a dosti vulgární ruský frazeologismus se v archaizujícím a převážně knižním NKRJ vyskytnout ani nemohl. Zůstává prozatím hostem internetových diskuzí. Domníváme se, že se jedná o kontaminaci dvou frazeologismů: čekat na prince na bílém koni (tedy *ждать принца на белом коне*, popř. *с хрустальными башмачками*) a FJ *голубых кровей*.

3.13 *Нnědá, коричневый, ruda*

Podíváme-li se na převažující významy u kolorativ s komponentem hnědé barvy, dojdeme k závěru, že v češtině a v ruštině se bude jednat o významy záporné. Hnědá se asociuje s fašismem a smrtí. U litevštiny vzhledem k poměrně velkému výskytu kolokace *šokolado spalvos* převažuje význam kladný.

Ruské kolorativum *коричневое золото* u nějž z 10 výskytu v NKRJ byla polovina FJ, se lišilo významem oproti výkladovým frazeologickým slovníkům: zatímco slovníky tvrdí, že se jedná o kávovník a jeho plody, korpusové výskyty mluví o ropných břidlicích (srov.: „...строились новые шахты, увеличивалась добыча «коричневого золота»...“; „...с помощью которых тысячи тонн «коричневого золота» ежедневно добываются из недр...“).

Z analýzy dalších výskytů kolokace *коричневый как*¹²² vyplynulo, že se žádná z nich neopakuje dvakrát. Kolokace *шоколадного цвета* odkazuje jednoznačně ke hnědé

¹²¹ V NKRJ jich je 47, v ČNK 41.

¹²² 67 výskytů v NKRJ.

barvě a výskytu se neopakují. Podobně je na tom i česká *čokoládová barva* s tím rozdílem, že se v polovině případů odkazuje na zbarvené psů.¹²³

Česká kolokace *hnědý jako*¹²⁴ poukázala na existenci takových řečových vzorců jako *hnědý jako kakao, ořech, od ořechu* a nejčtenější z nich: *hnědý jako čokoláda*.

Při analýze litevského frazeologismu *rudas, kaip šuva* se ukázalo, že se u všech výskytů se jedná o citaci partyzánské písně *Dvi švilpynės* a sice: „*Viens raudonas, kaip šėtonas, Kitas rudas, kaip šuva.*“, v níž se mluví o rudé Moskvě-satanovi a hnědém Berlínu-psovi, mezi nimiž je maličká (švilpynė = píšťalka) Litva. Na základě DLKT se tedy nedá určit, zda se srovnání *rudas, kaip šuva* vyskytuje i mimo konotaci s písní. Nicméně, vzhledem k absenci varianty *rudas, kaip šuo* se domníváme, že pravděpodobně ne.

Jediný výskyt FJ *rudasis auksas* překvapil významem: nejedná se o rašelinu, jak tvrdí frazeologické slovníky, ale o čokoládu! U FJ jednotky *šokolado spalvos* se vyskytovaly různé konotace. Byly zde odkazy na barvu kůže, jak Asiátů, tak lidí s původem z černého kontinentu, ale i na barvu krve či rtů. („...*Havanos rudoji. Kubos sostinė Havana kiekvienam primena šokolado spalvos žmones ir šokoladą... Ir toji katė tikrai šokoladinė. Jos kailis tamsiai rudas, trumpas*“; „...*tikriausiai kraujo giminaičius, tai netrukdo. Žavingas kūdikis šokolado spalvos oda buvo didelės visos šeimos džiaugsmas. Džoudi galvojo apie įsivaikinimą seniai, kai jos*...“; „...*šokoladą vandeniui. Maišo. Girdisi garsiai nuryjamos seilės. Kamera priartina putlias, seksualias, šokolado spalvos lūpdažiאים dažytas lūpas. Moteris apsilaižo ir pakelia puodelį*...“

Během analýzy dalších výskytů *rudas kaip*¹²⁵ jsme narazili na opakující se kolokace jako se slovy *riešutai, kaštonas, šokoladas, gintarai*.

FJ *коричневая чума* ve všech 32 výskytech odkazovala k nacizmu a v polovině z nich byla použita v uvozovkách. FJ *коричневая рубашка* přesně u poloviny výskytů (11 z 22) odkazovala k nacizmu. Obě dvě FJ asociující se s nacizmem se poprvé vyskytly kolem

¹²³ Takové jako: „...se bude jmenovat Seamus a je to opět labradorský retrievr **čokoládové barvy**. Pes se narodil v únoru a teď prochází výcvikem...“; „...Pes, kříženec pitbula. Je hladkosrstý a má krásnou **čokoládovou barvu**. Klidem je hodný, ale pozor, pere se...“

¹²⁴ 416 výskytů v ČNK.

¹²⁵ 88 výskytů v DLKT.

Jevgenija Adamová, *Porovnávací analýza sémantických polí a významů barev na základě české, litevské a ruské frazeologie*
druhé světové války, *коричневая рубашка* dříve, v roce 1937, *коричневая чума* až v roce 1941.

Oproti tomu český výskyt FJ *hnědá košile* a *hnědé košile* se neomezoval pouze na konotaci s nacizmem (většina výskytů však ano), několik užití se týkalo skautské uniformy a uniformy představitelů okresů a policejních orgánů v USA¹²⁶. Kolokace *hnědý mor* zase jednoznačně odkazuje k fašismu a několikrát se vyskytlo i postavení v jedné větě proti sobě „hnědého a rudého moru“ (tedy komunismu)¹²⁷ – podobně jako v litevské partyzánské písni. Další českou FJ na základě korpusu jednoznačně odkazující k fašismu je *hnědý teror*, i zde se vyskytla opozice „hnědého a rudého teroru“.

3.14 Barva, цетем, spalva

Mezi FJ, které jsme zařadili pod sémantické hnízdo barva, patří především takové, které odkazují přímo na slovo barva; anebo takové, v nichž je složka *pestrý* (ten se v ruštině nevyskytl, v litevštině je to pak *margas*) či odkaz na ni.

Význam sousloví se slovem *pestrý* a jeho ekvivalenty je ambivalentní: může znamenat jak veskrze pozitivní (jako u FJ *být pestrý*, *hrát všemi barvami* | *переливаться всему цвету (падызу)* | *būti margas kaip genys*), anebo mít negativní konotaci (jako v případě frazému *dřít (se) jako mourovatý* | *Tavo darbas kaip šuva margas*. či *pestrá minulost* | *marga praeitis*). Konotace se slovem *barva* mohou být rovněž pozitivní (jako v případě FJ *во цвете лет*; *široká/bohatá/pestrá paleta* | *широкая/богатая палитра* | *plati/marga/turtinga paletė*; *přiznat barvu*), tak i negativní (na podkladu námi shromážděných materiálů pouze v ruštině u *вознать в краску*).

Kolokace *být pestrý* se v ČNK vyskytuje 22659 krát, z analyzovaných vzorků jsme se však rozhodli ji vyřadit, poněvadž se jedná dle našeho názoru právě o ustálené slovní spojení, ne však o FJ. U FJ *hrát všemi barvami* jsme se rozhodli vyčlenit pouze ty výskyty,

¹²⁶ Kupříkladu „...nejpopulárnějším politikem Olomouckého kraje . Když si o víkendech obleče **hnědou skautskou košili**, říkají mu docela obyčejně "Starý pes ."..."“

¹²⁷ „...prezidentovat v čase, jenž mu byl vyměřen a čelit **hnědému moru** z jedné a rudému z druhé strany muselo být i...“; „...stejným metrem těm , kdo se zapletli s rudým a **hnědým morem** - že je u Célina , Pounda či Hamsuna zapotřebí...“

kde se daná FJ vyskytuje v přeneseném slova smyslu, tedy z 1042 jich je 287 (28%, ±127). U výskytů fráze, které jsme nezařadili do vzorku, většina je použita při popisu barvy podzimu a vody. Mezi výskyty použitými v přeneseném slova smyslu dominuje odkaz ke zranění nebo úrazu. Všechny výskyty ruského ekvivalentu této FJ, *переливаться всему цвету (падызу)*¹²⁸, jsou použity v přímém smyslu k popisu velké barevnosti a množství odstínů. Litevské přirovnání *margas kaip genys* či *būti margas kaip genys* se vyskytuje v DLKT celkem osmkrát a používá se ve významu různorodý. Z těchto osmi u dvou jednotek se jednalo o *pasaulis margas kaip genys*. Při analýze výskytu kolokace *margas kaip* jsme si povšiml, že se opakovaně vyskytují i takové kolokace jako *margas kaip gyvenimas; margas kaip rojaus paukštis/paukščiai; margas kaip vasaros pieva*. Zaujaly nás i výskyty kolokací *margas kaip zebras, margas kaip marmuras*, z nichž je patrné, že slovo *margas* se asociuje spíše než s prostým významem *pestrý* se střídáním černé a bílé.

Litevské rčení *gyvenimas margas kaip genys* ani pořekadla s ním spojená¹²⁹ se v DLKT nevyskytla ani jednou. Vyskytuje se však velmi často na internetu v komentářích a blozích.

Ruské *во цвете лет* a *в расцвете всех сил* se vyskytují nejčastěji ve spojitosti s něčí smrtí, tedy někdo zahyne nebo umře na vrcholu sil či v nejlepších letech. Blízké k tomu české *v plném lesku/ v celé/plné nádheře* se spíše vyskytuje jako triumfální či slavnostní úkaz někoho nebo něčeho, často v souvislosti s oslavou, společenskou událostí, vítězným dokončením práce na něčem či v popisu architektonické památky.

FJ v češtině *široká/bohatá/pestrá paleta* se často vyskytuje i v kolokaci se slovem *barev*¹³⁰. Zaráží množství využití tohoto frazému v technických textech (např. kolokace *bohatá paleta motorů* je velmi častá. *Pestrá paleta* se pak hodně vyskytuje v kolokaci se

¹²⁸ U této FJ nám přišlo zajímavé vyhledat zvláště výskyty se slovem *duha* a výskyty bez něj, ale nepřineslo to žádné nové poznatky. Nutno poznamenat, že i u početně zanedbatelného výskytu litevského ekvivalentu se jednou vyskytla *duha*. Taktéž v češtině se jednou objevilo *hrát všemi barvami duhy*. Můžeme navrhnout nepodloženou hypotézu, že se u obou jedná o kontaminaci ruštinou.

¹²⁹ *Margas paukštis, žmogaus gyvenimas dar margesnis.; Genys margas, svietas dar margesnis, o žmogaus gyvenimas margiausias.; Genys margas, o gyvenimas žmogaus dar margesnis.*

¹³⁰ Popř. *Široká barevná paleta*. Zde rozlišujeme mezi přímým a přeneseným smyslem fráze – ve chvíli, kdy je fráze použita v přímém smyslu, tedy, jedná-li se o barvy a barevné odstíny, FJ ze vzorku vyřazujeme. Považujeme tudíž takový výskyt za pouhý součet významů použitých slov tedy spíše za ustálené slovní spojení. U ruské FJ *широкая/богатая палитра* postupujeme stejně.

Jevgenija Adamová, *Porovnávací analýza sémantických polí a významů barev na základě české, litevské a ruské frazeologie*
zvířaty a rostlinami.¹³¹ Ruská FJ *широкая/богатая палитра* se oproti tomu většinou vyskytuje při popisu textilu a oblečení (nejen co se týče barev)¹³². FJ| *plati/marga/turtinga paletė* se dohromady vyskytla osmkrát, z toho relevantní jsou 3 výskyty, na tak malém vzorku jsme nenarazili na nic hodného zmínění.

U FJ *вознать/вгонять в краску* se u 100% výskytů jedná o vyvolání pocitu studu a trapnosti u někoho.

Dřít (se) jako mourovatý se ve dvou případech z desíti vyskytlo v uvozovkách, nicméně vždy ve stejném, obvyklém významu těžké práce (často málo odměňované).

Fráze *přiznat barvu*, tedy ve významu říct pravdu, mimo kontext karetní hry, se vyskytuje více než stonásobně vícekrát, než její opozitum, tedy *nechtít s barvou ven*. *Nechtít s barvou ven* se ve dvou případech vyskytla v kolokaci *chtě nechtě musí s barvou ven*. U FJ *přiznat barvu*aráží několikerý výskyt tautologie: *lhal bych, kdybych nepřiznal barvu*.

Výskyty ruského úsloví: «*На вкус и цвет образа (товарища) нет.*» a pořekadla: «*Не место красит человека, а человек место.*» nám vykazaly pouze tolik, že se v NKJRJ vůbec nevyskytuje archaizující varianta «*На вкус и цвет образа нет.*»

FJ *Pestrá minulost* se často vyskytuje v konotaci se slovy *kriminální, zločinecká a trestní*, tedy evokuje minulost špatnou a temnou. Oba výskyty litevského *marga praeitis* jsou varianty téhož textu o Casanovovi.

České výrazy *prokvetlé vlasy* a *prokvetlá hlava* se často vyskytují v kombinaci se slovy *stříbřitě* a *stříbrem*, řidčeji pak se slovy *bíle*, *šedinami* a *bělostně*. Právě tato ambivalence vedla k tomu, že byla FJ zařazena i do skupiny barva. Dohromady 6 litevských výskytů frází *baltas kaip žydinti obelis* a *žilas kaip žydinti obelis* se vyskytly v kombinaci se slovy *apžėlęs* a *baltas*.

Při prohlížení kolokací s *barevný jako*¹³³ nás zaujaly takové jako *barevná jako Orient; barevná jako draci, kolibřící, papoušci; barevná jako podzim* a neologizmy takové jako *barevný jak bonpari* (či *bon pari*), popř. *barevný jako bonbonek*. Již tolik nepřekvapil

¹³¹ Např.: „...unesla zlá pavoučí královna. Do cesty se hrdinovi staví pestrá paleta více méně zmutovaných zástupců hmyzí říše : prostí lezoucí švábi...“; ale i „...mimořádně vydařil. Občané i návštěvníci Brna měli možnost vychutnat **pestrou paletu** akcí během Italských dnů 5. - 12. června...“

¹³² Kupříkladu „...Шелковистые мягкие пуховки и **широкая палитра** цветов прилагаются...“

¹³³ Kterýchžto výskytů se v korpusu SYNv5 našlo 790.

Jevgenija Adamová, *Porovnávací analýza sémantických polí a významů barev na základě české, litevské a ruské frazeologie*
výskyt fráze *barevný jako duha*. Dále pak jsme si povšimli i u *barevný jako* i u *pestrý jako*¹³⁴ totožného několikerého výskytu s litevskými FJ, tedy *barevný/pestrý jako život/život sám*.

¹³⁴ 835 výskytů v SYNv5.

4 Závěr

Vzhledem k rozdílnosti korpusů popisovaných jazyků mohou být naše závěry pouze předběžné a téma si zajisté zaslouží dalšího zkoumání¹³⁵. Ani výskyty z NKRJ, ano výskyty z DLKT nedají považovat za prokazatelné a mnohdy ani ne za směrodatné. U ruského korpusu je to dáno jeho knižností a zhruba o 100 let větším časovým rozpětím, než u zbývajících dvou. V takové situaci otázka aktualizací by se musela zkoumat zvláště v korpusech publicistických. U litevského korpusu jsme problémy a nereprezentativnost údajů vysvětlovali výše. Závěry, které vyvozujeme, se tedy neopírají pouze na korpusová data, nýbrž i na námi zkoumaná data slovníková a internetová.

Můžeme si povšimnout, že mezi frazeologismy s komponentem, označujícím barvu, jsou přítomny antonymické páry. Struktura takových slovních spojení je stejná, liší se pouze hodnocení metaforizovaného objektu v myšlenkovém chápání: v jednom případě je kladná, v jiném záporná. Takové antonymické páry by se daly zařadit do frazeologických variant, kdyby si jejich význam navzájem přímo neprotirečilo, kdyby se navzájem nevylučovaly. Jedná se například o černou a bílou, ačkoli takový jev týkající se těchto barev je více charakteristický pro ruštinu, popř. litevštinu¹³⁶. Černá a bílá samy o sobě mají odedávna největší vliv na emoční a expresivní povědomí člověka. Barvy bílá a černá se ve frazeologizmech objevují nejčastěji (ve srovnání s jinými možnými kombinacemi barev) pospolu v jedné FJ (např. ve FJ *dělat z černého bílé, vidět černobíle, napsané černé na bílém*). V důsledku toho si můžeme všimnout společných rysů i specifík

¹³⁵ Obzvláště vzhledem k tomu, že ČNK a NKRJ se neustále doplňují a vylepšují. Bohužel to samé se nedá říci o DLKT, práce na projektu Litevského korpusu byla v roce 2013 ukončena, doufejme, že ne navždy. V případě litevského korpusu by se však, spíše než rozvíjet korpus stávající, dlouhodobě vyplatilo začít projekt národního korpusu od píky, znova.

¹³⁶ Jedná se například o páry *белая зависть/чёрная зависть* (doslova bílá a černá závist, tedy kladná a záporná), *белая кость/чёрная кость* (význam těchto frazeologismů spočívá v označení urozené či neurozené osoby, popř. opečovávané/neopečovávané. V litevštině se stejným významem i strukturou (nejpravděpodobněji se jedná o kalky) *baltas(is)pavydas/juodas(is) pavydas; baltas(is) kaulas/juodas(is) kaulas*. V češtině se jedná o neologizmy *bílá technika* a *černá technika* a pak o barevnou opozici červené a zelené u FJ *zlatá lesní barva* (=zelená) a *zdravá barva* (=červená), popisujícími zbarvení lidské pokožky, zejména v obličeji.

v sémantice bílé a černé barvy. Dalším společným rysem by byla skutečnost, že v sémantice bílé barvy převládají kladné, v sémantice černé pak záporné konotace. Ve všech třech jazycích je pak podobná opozice černé a růžové u *černých vs. růžových brýlí* a u českého kalku z angličtiny pak opozice černé a červené u FJ v *černých vs. červených číslech*.

Další, z hlediska četnosti užití mezi barvami, je červená. Červená například popisuje fyziologický proces, kdy v důsledku nervového vzrušení krev se nahrne k obličejí. Zde je zřejmá konotace s krví a pak dále v asociačním řetězu s agresí (je to patrné v takových FJ jako: *je rudý jako kohout/rak, vidět rudě, vidět červeně, červený jako kohout/krocán/rak/zoun; краска бросилась/кинулась/ударилась в лицо, кровь кинулась в лицо, красный как индюк/кумач/помидор/рак, покраснеть как рак; paraudoti kaip vėžys, raudonas kaip vėžys/burokas*). Původním významem přídavného jména *červený* ve staroslověněštině a současného ruského «красный» je „krásný“, v tomto původním významu se ho i užívá v archaičtějších ruských frazeologismech¹³⁷. Červená však má bohatou paletu symbolických významů, proto se často vyskytuje v kolorativech.

V ruštině sémantika červené barvy se sebou nese další specifické významy, tedy významy *zářivý, světlý a výrazný*, takto se projevuje červená barva ve FJ: *красная весна* – jasné, hezké jarní počasí; *красное солнце (или солнышко)* – zářivé slunce. U těchto frazeologizmů je rovněž vazba i na archaický význam slova *красный*.

Frazeologické jednotky s komponentou růžové barvy tvoří jednu frazeotematickou skupinu s tématickou nominantou radost, štěstí; idealizované a ničím nezkažené, radostné. V různou dobu se růžová používala v ruštině i jako ponižující přívlastek – srov. «розовый социализм», «розовое христианство» = nepravé. Litevské slovo *růžový* je shodné s genitivem od slova *růže* – tedy „z růží“ a musí pak často při překladu do jiných jazyků být tímto slovním spojením nahrazeno. To by mohlo poukazovat na to, že slovo *růžový* ve frazeologismech se objevilo pouze jako přídavné jméno od slova *růže*, může to však také poukazovat na význačnost litevštiny, co se tohoto frazeosémantického pole týče FJ u

¹³⁷ V tomto významu se v ruštině červená vyskytuje v kolorativech: *долг платежом красен, ради красного словца* (anebo celé znění přísloví *ради красного словца не пожалеет ни матери ни отца*), *красная цена, красная рыба, красна девица, на миру и смерть красна, красный молодец, Варвара краса – длинная коса*.

kterých by se při překladu podobným způsobem nahrazovalo jsme pak z analýzy vyloučili podobně jako „zlatou“ a „stříbrnou“ barvy.

Šedá ve frazeologismech symbolizuje tajuplnost, záhadnost, utajenost, neurčitost, jednotvárnost, každodennost; světlemodrá (blankytná) a někdy modrá: nedosažitelné a vytoužené. Použití hnědé barvy ve FJ s sebou nese negativní konotaci kvůli její asociace s fašizmem.

Povšimli jsme si rovněž FJ, u kterých se při záměně barevné komponenty význam mění ne na protikladný, ale pouze na jiný, například žlutá, bílá, černá vlajka. Barva zde závisí na její symbolice v daném jazyce, ale můžeme se s tímto jevem setkat ve všech třech jazycích, tedy se jedná u těchto konkrétních FJ o všeobecnou mezinárodní symboliku těchto barev.

Dále si můžeme obecně povšimnout, že významy, které vkládáme do žluté a šedé se jeví jako záporné, sémantika růžové je pak kladná.

Méně časté užití modré a blankytné ve slovanské a baltské frazeologii je možná spojeno s tím, že tyto barvy byly tabuizované, patřily k magii a záhrobí. Zároveň, slovo pro modrou barvu ve jazycích vzniklo později, než slova pro základní barvy, jako jsou černá, bílá, červená a pak zelená nebo žlutá. V současné době mohou vznikat nové frazeologismy s těmito barvami¹³⁸. Toto je patrné například z toho, že v nejstarších kolorativech s užitím modré a jejích odstínů symbolizuje tato barva svět snů, dále¹³⁹, který se později může proměnit až na svět za hranicemi našeho světa, na onen svět.

Stejný význam (něčeho nedosažitelného, ale vytouženého) má ve všech třech jazycích FJ *modrý pták/синяя птица/žydroji paukštė*, která však je přejatá z francouzštiny podle názvu dramatu belgického spisovatele Mauricea Maeterlincka. Argotická ruská FJ poměrně nedávného data *ждать принца с хрустальными/голубыми яйцами* nese stejnou symboliku blankytné barvy¹⁴⁰. Samotná pak FJ *голубая кровь/modrá krev/mėlynasis kraujas* je velice pravděpodobně kalkou z angličtiny.

¹³⁸ V ruštině například kromě výše zmiňované FJ *ждать принца с голубыми яйцами* je populární v současné době verš z písničky Filipa Kirkorova *цвет настроения синий*, s jehož užitím vznikají plakáty a reklamní slogany, je možné, že se z něj časem stane autorská FJ.

¹³⁹ Tak je tomu u FJ *голубые дали, голубая даль/modravé dálky, modravá dál/melsva begalybė* nebo u ruských *голубая мечта* (nedosažitelný sen) a *голубой цветок* (ve významu životní ideál), u litevských: *žydroji svajonė; dangaus migdolai*. Těmto se blíží česká FJ s použitím růžové barvy, a sice *růžové naděje*.

¹⁴⁰ U ní však mohlo dojít i k částečné kontaminaci FJ *блюдечко с голубой каёмочкой* a s modrou krví šlechtické osoby: tedy v ruštině *голубых кровей*.

5 Seznam použité literatury:

- BEČKA, J., *Slovník synonym a frazeologismů*. Praha: Novinář, 1982.
- ČECHOVÁ, Marie. *A kol. Čeština – řeč a jazyk*. Praha: ISV nakladatelství, 1995.
- ČERMÁK, F., *Frazeologie a idiomatická česká a obecná*. Czech and General Phraseology. Praha: Karolinum, 2007
- ČERMÁK, F., *Jazyk a jazykověda*. Praha: Pražská imaginace, 1994.
- ČERMÁK, F., *Lexikon a sémantika*, Nakl. Lidové noviny, Praha, 2010
- ČERMÁK, F. a kol.: *Slovník české idiomatické a frazeologie 1-4*, Leda, 2009.
- Frazeologijos žodynas*. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 2001.
- HASIL, J., *Interkulturní aspekty mezikulturní komunikace*, UJEP, Ústí nad Labem, 2011
- JIRÁK, J. a kol. *Jazyk ve společenském kontextu. Základy jazykovědy pro studenty sociálních věd*. Praha: Karolinum. 1996.
- KRAUS, J. a kol. *Nový akademický slovník cizích slov*. Praha: Academia. 2009.
- MARTINCOVÁ, O. a kol., *Neologismy v dnešní češtině*. Praha: Academia. 2005.
- ONDREJOVIČ, S., *Jazyk, veda o jazyku, societa*. Sociolingvistické etudy. Bratislava: Veda. 2008.
- VOSYLYTĖ K.: *Palyginimų žodynas*. Vilnius, Lietuvių kalbos institutas 2014.
- STĚPANOVÁ, Ludmila et al.: *Čelovek vo frazeologičeskoj kartine mira (v rusko-češskom sopostavitel'nom plane) = Člověk ve frazeologickém obrazu světa (v rusko-českém srovnání)*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2016.
- STĚPANOVÁ, Ludmila, SVAŠKOVÁ, Markéta a ARCHANGEL'SKAJA, Tat'jana: *Obraz čeloveka vo frazeologii = Člověk ve frazeologii: rusko-česko-polský frazeologický slovník: výkladový slovník, thesaurus*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2016.
- STĚPANOVA, L., *Rusko-český frazeologický slovník*, Olomouc, 2007.
- LIPSKIENĖ, J.: *Vaizdingieji lietuvių kalbos posakiai*. Vilnius, Lietuvių kalbos institutas 2008.
- ZAORÁLEK, J., *Lidová rčení*, Aurora, Praha, 1996.
- АЛЕФИРЕНКО, Н. Ф. и ЗОЛОТЫХ, Л. Г.: *Фраzeологический словарь: культурно познавательное пространство русской идиоматики*. Москва, 2008.
- БИРИХ, А. К., МОКИЕНКО, В. М., СТЕПАНОВА, Л. И.: *Русская фразеология, Историко-этимологический словарь*, Москва, Астрель, 2005.
- БИРИХ, А. К., МОКИЕНКО, В. М., СТЕПАНОВА, Л. И.: *Словарь фразеологических синонимов русского языка*, Ростов-на-Дону, 1997.
- ГИЗАТОВА Г. К. и кол.: *Идеографический фразеологический словарь (на материале татарского, русского и английского языков)* Казань: Казанский ун-т, 2010
- ЯРАНЦЕВ, Р. И., СТЕПАНОВА, Л. И.: *Русско-чешская фразеология*, Издательство Московского университета, 1992.

Odborné články a časopisy

- Čechová, M.: *Dynamika frazeologie*, in: NŘ 69, 1896, 178 – 186
- Čechová M.: *Frazeologie v komunikaci*. In: Orgoňová. O. (ed.): *Jazyk a komunikácia v súvislostiach*, Univerzita Komenského, Bratislava, 2011, S. 151–158

Jevgenija Adamová, *Porovnávací analýza sémantických polí a významů barev na základě české, litevské a ruské frazeologie*

Čechová M., Karhanová K.: *K recepci kulturních frazém v současné komunikaci*, NŘ 78, 1995, 138 – 144.

Frazeologija i kul'tura. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. *Rossica Olomucensia*; 53.

Krčmová, M.: *Stratifikace současné češtiny [online]*. *Linguistica online* na <http://www.phil.muni.cz/linguistica/art/krcmova/krc-012.pdf>

АПРЕСЯН, Ю. Д.: *Образ человека по данным языка: попытка системного описания. "Вопросы языкознания"*, 1995, № 1.

БИРИХ, А.: *К диахронному анализу фразеосемантических полей. "Вопросы языкознания"*, 1995, № 4.

МОКИЕНКО, В. М.: *Идеография и историко-этимологический анализ фразеологии. "Вопросы языкознания"*, 1995, № 1.

Korpusy

Český národní korpus, korpus.cz

Dabartinės lietuvių kalbos tekstynas, <http://tekstynas.vdu.lt/>

Национальный корпус русского языка, <http://www.ruscorpora.ru/>

6 Seznam obrázků:

Obrázek 1	Graf výskytu v korpusu českých kolorativ.....	17
Obrázek 2	Graf výskytu v korpusu ruských kolorativ.....	18
Obrázek 1	Graf výskytu v korpusu litevských kolorativ.....	19

7 Seznam zkratk¹⁴¹:

FJ	frazeologická jednotka
srov.	srovnějte
např.	například
apod.	a podobně
ČNK	Český národní korpus
resp.	respektive
s.	strana či strany
NKRJ	Národního korpus ruského jazyka (Национальный корпус русского языка)
DLKT	Dabartinės lietuvių kalbos tekstynas, tedy Korpus současné litevštiny
aj.	a jiné
popř.	popřípadě
pl.	plurál

¹⁴¹ V pořadí jejich výskytu v textu práce.

PŘÍLOHA 1

Frekvenční slovníček

V českém korpusu vyhledáváme pomocí CQL (corpus query language), většina dotazů je formou [lemma="první slovo"][[?][lemma="druhé slovo"]... within <s />

To je maximálně jedno přidané slovo nebo oddělovač mezi každým slovem fráze. Experimentálně jsme zjistili, že většinou nemá smysl vyhledávat „mezislov“ víc, a jedna „věc“ se občas vyskytne.

V ruském korpusu vyhledáváme frázi tak, že u každého dalšího slova říkáme, v jaké vzdálenosti od předchozího slova ho očekáváme. Opět používáme většinou vzor slova, potenciální mezera, slovo (což znamená vzdálenost 1 až 2 od předchozího slova). Slovník je lemmatizovaný (až na některé zádrhele, například asociaci slova telefon se zkratkami т. е., т. д.), takže vyhledáváme povětšinou slovo ve všech tvarech. Nicméně, ruský korpus nedokáže zjistit, jestli jsou slova v rámci jedné věty.

V litevském „korpusu“ „vyhledáváme“ frázi tak, že dáme vyhledat kořen výrazu, který co nejvíce zúží vybraný výber (např. u *balta diena* - vyhledáme varianty s kořenem -balt- které se nám hodí) a pak už „jen“ procházíme seznam výskytů.

Když pomineme litevskou část, tak český a ruský korpus vracejí místy značný počet výskytů. Protože by bylo velmi časově náročné relevantní výskyty počítat přesně, musíme si vystačit s řádovým přehledem, a tak počet výskytů odhadujeme.

Pro odhad počtu výskytu použijeme náhodný vzorek z vyhledaných řádků korpusu. Procentuální reprezentace výskytu fráze ve vzorku pak přibližně odpovídá procentuální reprezentaci výskytu fráze v celém výberu z korpusu.

Velikost vzorku volíme následovně - výskyt do 25 kusu celý, a pak každý dvojnásobek předchozího počtu výskytů přidá 5 výskytů do vzorku (tedy, 50 řádků -> vzorek o velikosti 30, 100 řádků -> vzorek 35, 200 řádků -> vzorek 40)... Samozřejmě, čím relativně menší vzorek oproti původnímu počtu řádků je, tím větší je potenciál pro zkreslení odhadu.

Pro odhad výskytu frazeologismů používáme tzv. intervalový odhad relativní četnosti. Odhady počítáme při hladině spolehlivosti 95%. Číslo uvedené v závorce je relativní četnost frazeologismu ve vybraném vzorku, a číslo $\pm n$ je přípustná odchylka od našeho odhadu (při dané hladině spolehlivosti). Pokud chybí $\pm n$, pak jsme za vzorek vzali celý seznam výskytů z korpusu¹⁴².

Poznámka

Některé vyhledávané jednotky se navzájem nevyklučují, naopak, ve výskytech jedné jsou obsaženy i výskyty druhé (například *blílý kůň* a *nastrčený blílý kůň*). Takovéto navzájem se nevyklučující výstupy jsou však cenné proto, abychom zjistili, jak často se používá kratší varianta frazeologismu či ustáleného slovního spojení.

Čeština

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
	kategorie Bílá		
<i>bledý jako křída</i>	66	1968 - 2015	60 (91%) ± 6
<i>bledý jako plátno</i>	11	1968 - 2010	8 (73%)
<i>bledý jako smrt</i>	120	1964 - 2015	110 (92%) ± 9
<i>bledý jako stěna</i>	305	1971 - 2015	284 (93%) ± 21
<i>bledý jako tvaroh</i>	1	1997 - 1997	1 (100%)
<i>bledý jako zelená sedma</i>	0	-	0
<i>blílá kniha</i>	4548	1975 - 2015	4332 (95%) ± 215
<i>blílá paní</i>	7104	1967 - 2015	6619 (93%) ± 485
<i>blílá skvrna</i>	1236	1966 - 2015	82 (7%) ± 79
<i>blílá technika</i>	1273	1991 - 2015	1202 (94%) ± 70
<i>blílá vrána</i>	1808	1981 - 2015	1711 (95%) ± 96
<i>blílé maso</i>	3160	1969 - 2015	3000 (95%) ± 157
<i>blílé noci</i>	956	1966 - 2015	892 (93%) ± 64

¹⁴² K poučení se o tom, jakým způsobem takovýto výpočet provést jsme prostudovali příručku Martiny Lachmanové z roku 2012, která je volně přístupná na internetu na odkazu http://mi21.vsb.cz/sites/mi21.vsb.cz/files/unit/interaktivni_uvod_do_statistiky.pdf

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>bílé ručičky</i>	13	1965 - 2010	6 (46%)
<i>bílé zlato</i>	2384	1990 - 2015	671 (28%) ±277
<i>bílý den</i>	10572	1964 - 2015	10115 (96%) ±456
<i>bílý hlad</i>	1	2014 - 2014	1 (100%)
<i>bílý jako křída</i>	174	1963 - 2015	161 (93%) ±13
<i>bílý jako lilie</i>	17	1998 - 2015	14 (82%)
<i>bílý jako mléko</i>	57	1982 - 2015	52 (91%) ±5
<i>bílý jako padlý sníh</i>	75	1964 - 2015	68 (91%) ±6
<i>bílý kůň</i>	10970	1994 - 2015	5588 (51%) ±1289
<i>bílý límeček</i>	1912	1962 - 2015	1366 (71%) ±225
<i>bílý prapor</i>	512	1977 - 2015	474 (93%) ±38
<i>bílý prášek</i>	2650	1969 - 2015	2424 (91%) ±225
<i>být křídově bledý</i>	1	2005 - 2005	1 (100%)
<i>být křídově bílý</i>	34	1969 - 2013	30 (88%) ±3
<i>do bílého dne</i>	57	1982 - 2015	52 (91%) ±5
<i>do bílého rána</i>	209	1983 - 2015	194 (93%) ±15
<i>dělat z černého bílé</i>	8	1997 - 2015	5 (63%)
<i>hlava bílá jako mléko</i>	0	-	0
<i>je bledý jako smrt</i>	49	1964 - 2015	44 (90%) ±4
<i>je to jako nabíledni</i>	1	2008 - 2008	1 (100%)
<i>loupež za bílého dne</i>	376	1993 - 2015	351 (93%) ±24
<i>mrtvolně bledý</i>	218	1964 - 2014	202 (93%) ±15
<i>nalomená lilie</i>	2	-	0
<i>nastrčený bílý kůň</i>	201	1996 - 2015	186 (93%) ±15
<i>obchod s bílým masem</i>	662	1991 - 2015	622 (94%) ±40
<i>prodat na bílé maso</i>	37	1994 - 2001	6 (16%)
<i>pít kořalku jako vodu</i>	2	1998 - 2000	2 (100%)
<i>rozlišovat pouze černé a bílé</i>	2	1996 - 1997	2 (100%)
<i>rozžhavit doběla</i>	93	1993 - 2015	81 (87%) ±11
<i>smrtelně bledý</i>	191	1965 - 2015	177 (93%) ±14

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>vidět černobíle</i>	477	1992 - 2015	441 (92%) ±35
<i>vlasý bílé jako stříbro</i>	1	2000 - 2000	1 (100%)
<i>voskově bledý</i>	38	1968 - 2014	34 (89%) ±3
<i>za bílého dne</i>	9971	1966 - 2015	9540 (96%) ±431
<i>zblednout strachy</i>	17	1993 - 2013	14 (82%)
<i>zlomená lilie</i>	5	1989 - 2006	4 (80%)
<i>čekat na prince na bílém koni</i>	35	1997 - 2015	31 (89%) ±3
<i>černé na bílém</i>	3345	1962 - 2015	3011 (90%) ±327
kategorie Světlá			
<i>jasná chvílka</i>	59	1982 - 2015	52 (88%) ±7
<i>mít čerstvou hlavu</i>	0	-	0
<i>světlá chvílka</i>	552	1990 - 2015	518 (94%) ±34
<i>světlá stránka</i>	1122	1965 - 2015	1058 (94%) ±63
<i>světlý bod</i>	1034	1962 - 2015	975 (94%) ±59
<i>světlý okamžik</i>	1609	1990 - 2015	1523 (95%) ±85
kategorie Tmavá			
<i>doba temna</i>	1800	1970 - 2015	1704 (95%) ±96
<i>temné plány</i>	90	1994 - 2015	82 (91%) ±7
<i>v očích se setmět</i>	3	-	0
kategorie Černá			
<i>až černo</i>	75	1985 - 2015	12 (16%) ±9
<i>být jako černocho</i>	78	-	0
<i>držet černou hodinku</i>	70	1968 - 2015	64 (91%) ±6
<i>dívat se na to černě</i>	31	1968 - 2015	25 (81%) ±3
<i>dělat z černého bílé</i>	8	1997 - 2015	5 (63%)
<i>dřít jako černej</i>	4	1992 - 2006	3 (75%)
<i>hledět na něco černě</i>	11	1992 - 2012	7 (64%)
<i>je v černé hlíně</i>	1	-	0
<i>lidi až černo</i>	1	2001 - 2001	1 (100%)
<i>má černý den</i>	202	1993 - 2015	187 (93%) ±14

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>na černo</i>	5059	1985 - 2015	3532 (70%) ±572
<i>pracovat na černo</i>	280	1991 - 2015	261 (93%) ±19
<i>práce na černo</i>	489	1992 - 2015	458 (94%) ±31
<i>rozlišovat pouze černé a bílé</i>	2	1996 - 1997	2 (100%)
<i>smolný den</i>	1121	1985 - 2015	1058 (94%) ±63
<i>trefa do černého</i>	3271	1970 - 2015	3111 (95%) ±160
<i>v černých číslech</i>	1783	1993 - 2015	1688 (95%) ±95
<i>vidět to v černém světle</i>	3	1996 - 2005	3 (100%)
<i>vidět to v černých barvách</i>	151	1994 - 2015	136 (90%) ±13
<i>vidět černobíle</i>	477	1992 - 2015	447 (94%) ±30
<i>vlasy černé jako havran</i>	29	1983 - 2015	26 (90%) ±2
<i>vlasy černé jako uhel</i>	73	1983 - 2015	66 (90%) ±6
<i>zapsat černou křídou do komína</i>	2	2001 - 2013	2 (100%)
<i>zčernat zlostí</i>	0	-	0
<i>černá hodinka</i>	572	1968 - 2015	536 (94%) ±35
<i>černá kniha</i>	1312	1991 - 2015	1186 (90%) ±121
<i>černá komedie</i>	9506	1991 - 2015	9089 (96%) ±417
<i>černá krev země</i>	1	2013 - 2013	1 (100%)
<i>černá kronika</i>	11802	1970 - 2015	11299 (96%) ±502
<i>černá listina</i>	5265	1982 - 2015	5019 (95%) ±245
<i>černá mše</i>	335	1969 - 2015	312 (93%) ±22
<i>černá ovce</i>	3864	1967 - 2015	3678 (95%) ±186
<i>černá stavba</i>	5207	1992 - 2015	4964 (95%) ±242
<i>černá technika</i>	94	1997 - 2015	86 (91%) ±7
<i>černá vlajka</i>	1345	1969 - 2015	1271 (94%) ±74
<i>černé brýle</i>	3511	-	0
<i>černé košile</i>	735	1992 - 2013	73 (10%) ±71
<i>černé myšlenky</i>	1969	1962 - 2015	1866 (95%) ±103
<i>černé na bílém</i>	3345	1962 - 2015	3069 (92%) ±275
<i>černé peníze</i>	955	1991 - 2015	891 (93%) ±64

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>černé plány</i>	22	1992 - 2012	10 (45%)
<i>černé pondělí</i>	356	1993 - 2015	332 (93%) ±23
<i>černé zlato</i>	3042	1991 - 2015	2890 (95%) ±151
<i>černé úmysly</i>	31	1985 - 2015	28 (90%) ±3
<i>černý anděl</i>	2417	1991 - 1991	1 (0%)
<i>černý den</i>	3695	1983 - 2015	3517 (95%) ±177
<i>černý fond</i>	1303	1991 - 2015	1231 (94%) ±72
<i>černý humor</i>	8452	1972 - 2015	8081 (96%) ±370
<i>černý jako bota</i>	156	1970 - 2015	144 (92%) ±11
<i>černý jako cikán</i>	9	1985 - 2011	6 (67%)
<i>černý jako kominík</i>	10	1993 - 2014	7 (70%)
<i>černý jako smůla</i>	30	1963 - 2014	27 (90%) ±3
<i>černý jako sáze</i>	0	-	0
<i>černý jako zem</i>	0	-	0
<i>černý kontinent</i>	4364	1971 - 2015	4157 (95%) ±206
<i>černý kuň</i>	9895	1985 - 2015	8583 (87%) ±855
<i>černý les</i>	7629	-	0
<i>černý nevděk</i>	25	1990 - 2012	22 (88%)
<i>černý obchod</i>	1160	1967 - 2015	1095 (94%) ±65
<i>černý pasažér</i>	9466	1962 - 2015	9051 (96%) ±415
<i>černý petr</i>	42	1992 - 2015	38 (90%) ±4
<i>černý pátek</i>	1373	1967 - 2015	1297 (94%) ±76
<i>černý seznam</i>	533	1992 - 2015	500 (94%) ±33
<i>černý trh</i>	11511	1967 - 2015	11020 (96%) ±490
<i>černý vzadu</i>	396	1991 - 2015	365 (92%) ±30
kategorie Růžová			
<i>dívat se na něco růžovými brýlemi</i>	42	1992 - 2015	38 (90%) ±4
<i>neon pink</i>	0	-	0
<i>růžové brýle</i>	2504	1983 - 2015	2377 (95%) ±126
<i>růžové naděje</i>	41	1994 - 2013	36 (88%) ±4

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>růžové tvářičky</i>	66	1971 - 2015	60 (91%) ±6
<i>shocking pink</i>	4	2000 - 2012	3 (75%)
<i>vidět růžově</i>	878	1966 - 2015	826 (94%) ±51
<i>vidět v růžovém světle</i>	10	1992 - 2012	7 (70%)
<i>začervenat se jako růže</i>	1	1996 - 1996	1 (100%)
<i>začervenat se jako růžička</i>	0	-	0
kategorie Červená			
<i>dát červeného kohouta na střechu</i>	0	-	0
<i>hodit červeného kohouta na střechu</i>	0	-	0
<i>je rudý jako kohout</i>	0	-	0
<i>je rudý jako rak</i>	66	1968 - 2015	60 (91%) ±6
<i>krev se nahrnula do tváře</i>	14	1991 - 2013	11 (79%)
<i>lže a ani se nečervená</i>	1	2007 - 2007	1 (100%)
<i>má červené tváře</i>	75	1971 - 2015	67 (89%) ±7
<i>má červené tvářičky</i>	16	1991 - 2015	13 (81%)
<i>ohnivý kohout</i>	386	1992 - 2015	360 (93%) ±25
<i>působí jako rudý hadr na býka</i>	56	2001 - 2015	51 (91%) ±5
<i>působí jako červený hadr na býka</i>	134	1992 - 2015	124 (93%) ±10
<i>rudá planeta</i>	3670	1982 - 2015	3460 (94%) ±210
<i>rudé plemeno</i>	1	1968 - 1968	1 (100%)
<i>rudý kohout</i>	217	1997 - 2015	161 (74%) ±31
<i>rudý pás kolem</i>	12	1993 - 2006	9 (75%)
<i>v červených číslech</i>	2064	1992 - 2015	1956 (95%) ±108
<i>vidět rudě</i>	623	1969 - 2015	585 (94%) ±38
<i>vidět červeně</i>	64	1980 - 2015	33 (52%) ±11
<i>zdravá barva</i>	574	1962 - 2015	538 (94%) ±35
<i>zrudl jako krocan</i>	22	1964 - 2014	19 (86%)
<i>červenat se až po kořínky vlasů</i>	0	-	0
<i>červenat se až po uši</i>	0	-	0
<i>červená kniha ohrožených druhů</i>	326	1992 - 2015	304 (93%) ±22

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>červená knihovna</i>	2808	1989 - 2015	2668 (95%) ±139
<i>červená nit</i>	1862	1990 - 2015	1729 (93%) ±130
<i>červený diplom</i>	834	1985 - 2015	785 (94%) ±48
<i>červený jako kohout</i>	1	1997 - 1997	1 (100%)
<i>červený jako krocán</i>	4	1990 - 2010	3 (75%)
<i>červený jako malina</i>	8	1983 - 2011	5 (63%)
<i>červený jako mák</i>	6	1995 - 2011	4 (67%)
<i>červený jako pivoňka</i>	9	1972 - 2015	6 (67%)
<i>červený jako rak</i>	60	1964 - 2015	54 (90%) ±5
<i>červený jako růže</i>	21	1967 - 2015	18 (86%)
<i>červený jako spartakiádní trenýrky</i>	1	1994 - 1994	1 (100%)
<i>červený jako zoun</i>	0	-	0
<i>červený koberec</i>	5964	1967 - 2015	5690 (95%) ±273
<i>červený kohout</i>	1539	1985 - 2015	1427 (93%) ±112
<i>červený telefon</i>	173	1973 - 2015	157 (91%) ±15
kategorie Zelená			
<i>bledý jako zelená sedma</i>	0	-	0
<i>být zelený závistí</i>	10	2005 - 2014	7 (70%)
<i>dát zelenou</i>	6366	1973 - 2015	6074 (95%) ±292
<i>klel až se hory zelenaly</i>	4	1998 - 2010	3 (75%)
<i>lesní barva</i>	11	1962 - 2012	8 (73%)
<i>malý zelený mužíček</i>	69	1993 - 2015	63 (91%) ±6
<i>mít zelenou</i>	9303	1964 - 2015	4305 (46%) ±1110
<i>nedat zelenou</i>	0	-	0
<i>pili až se hory zelenaly</i>	3	1997 - 2001	3 (100%)
<i>pít jako duha</i>	387	1982 - 2015	361 (93%) ±25
<i>zdravá lesní barva</i>	4	1962 - 2012	3 (75%)
<i>zelená energie</i>	3576	1999 - 2015	3401 (95%) ±175
<i>zelená krev</i>	125	1985 - 2015	59 (47%) ±19
<i>zelená politika</i>	649	1991 - 2015	609 (94%) ±39

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>zelená se na lepší časy</i>	0	-	0
<i>zelená závist(i)</i>	27	2002 - 2014	24 (89%)
<i>zelené barety</i>	475	1990 - 2015	440 (93%) ±35
<i>zelený anton</i>	92	1989 - 2015	84 (91%) ±7
<i>zelený postoj</i>	18	2004 - 2011	12 (67%)
<i>zelený čtvrtek</i>	4398	1988 - 2015	4190 (95%) ±208
<i>zezelenat závistí</i>	58	1993 - 2015	53 (91%) ±5
<i>závidět jako zelená sedma</i>	0	-	0
<i>žárlivost je zelenooká příšera</i>	1	2014 - 2014	1 (100%)
<i>žárlivost je zelenooký</i>	3	1993 - 2014	3 (100%)
kategorie Šedá			
<i>dožít se šedin</i>	1	1995 - 1995	1 (100%)
<i>jako chmeť</i>	0	-	0
<i>malý šedý mužiček</i>	1	2000 - 2000	1 (100%)
<i>malý šedý skřítek</i>	1	-	0
<i>mračí se jako popeleční středa</i>	1	2014 - 2014	1 (100%)
<i>popelavý obličej</i>	53	1967 - 2015	48 (91%) ±4
<i>vlasý šedivé jako popel</i>	1	2012 - 2012	1 (100%)
<i>šediví vlci</i>	33	-	0
<i>šedivý den</i>	311	1967 - 2015	290 (93%) ±21
<i>šedivý jako chmeť</i>	0	-	0
<i>šedivý jako chmýří</i>	1	1998 - 1998	1 (100%)
<i>šedivý jako polární liška</i>	0	-	0
<i>šedá eminence</i>	4079	1985 - 2015	3883 (95%) ±196
<i>šedá jako myš</i>	9	1999 - 2013	6 (67%)
<i>šedá minulost</i>	16	1997 - 2015	12 (75%)
<i>šedá myš</i>	695	1993 - 2015	637 (92%) ±56
<i>šedá realita</i>	102	1993 - 2015	94 (92%) ±8
<i>šedá zóna</i>	2496	1990 - 2015	2370 (95%) ±126
<i>šedé mozkové závity</i>	1	2008 - 2008	1 (100%)

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>šedí vlci</i>	535	1991 - 2015	92 (17%) ±65
<i>šedý jako chmýří</i>	0	-	0
<i>šedý život</i>	61	1993 - 2015	55 (90%) ±5
<i>šerý dávnověk</i>	181	1983 - 2015	168 (93%) ±13
kategorie Žlutá			
<i>hnula se v něm žluč</i>	0	-	0
<i>nažloutlý obličej</i>	20	1993 - 2013	17 (85%)
<i>signál žlutého světla</i>	11	2005 - 2013	8 (73%)
<i>zažloutlá pokožka</i>	5	2000 - 2013	4 (80%)
<i>zlaté stránky</i>	4193	1991 - 2015	3991 (95%) ±201
<i>žlutá hrozba</i>	21	1995 - 2015	18 (86%)
<i>žlutá hvězda</i>	1159	1964 - 2015	1094 (94%) ±65
<i>žlutá karta</i>	62380	1991 - 2015	60116 (96%) ±2264
<i>žlutá rasa</i>	45	1992 - 2014	40 (89%) ±4
<i>žlutá vlajka</i>	512	1992 - 2015	479 (94%) ±32
<i>žluté nebezpečí</i>	115	1991 - 2015	106 (92%) ±9
<i>žluté odbory</i>	3	1995 - 2012	3 (100%)
<i>žluté plemeno</i>	9	1992 - 2014	6 (67%)
<i>žluté světlo na semaforu</i>	1	2007 - 2007	1 (100%)
<i>žlutý anděl</i>	422	1991 - 2015	395 (94%) ±27
<i>žlutý jako kanárek</i>	12	1997 - 2011	9 (75%)
<i>žlutý jako šafrán</i>	3	1990 - 2000	3 (100%)
<i>žlutý kov</i>	2942	1989 - 2015	2795 (95%) ±146
<i>žlutý tisk</i>	18	1990 - 2015	15 (83%)
<i>žluč mu překypěla</i>	0	-	0
<i>žluťácké odbory</i>	0	-	0
kategorie Modrá			
<i>berlínská modř</i>	32	1995 - 2014	29 (91%) ±3
<i>být namodro</i>	25	1999 - 2010	6 (24%)
<i>cítit se modře</i>	1	2012 - 2012	1 (100%)

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>malá modrá</i>	637	-	0
<i>modrokabátníci</i>	108	1989 - 2015	99 (92%) ±8
<i>modrá armáda</i>	390	1991 - 2015	351 (90%) ±39
<i>modrá dáma</i>	20	-	0
<i>modrá knížka</i>	1716	1990 - 2015	1593 (93%) ±122
<i>modrá krev</i>	2061	1964 - 2015	1935 (94%) ±126
<i>modrá obrazovka smrti</i>	28	2001 - 2015	25 (89%) ±1
<i>modrá planeta</i>	1785	1991 - 2015	1690 (95%) ±95
<i>modrá punčocha</i>	155	1964 - 2015	126 (81%) ±23
<i>modrá smrt</i>	70	1998 - 2015	63 (90%) ±6
<i>modré helmy</i>	158	1991 - 2015	130 (82%) ±22
<i>modré z nebe</i>	1647	1965 - 2015	1559 (95%) ±87
<i>modrý arch</i>	2	-	0
<i>modrý jak šmoula</i>	8	2008 - 2012	5 (63%)
<i>modrý jako dřín</i>	2	2003 - 2011	2 (100%)
<i>modrý jako kopírák</i>	4	1990 - 2007	3 (75%)
<i>modrý jako nebe</i>	70	1960 - 2015	64 (91%) ±6
<i>modrý jako švestka</i>	15	1994 - 2015	11 (73%)
<i>modrý pták</i>	2147	1991 - 2015	1975 (92%) ±166
<i>mít oči jako poměnky</i>	13	1994 - 2013	10 (77%)
<i>mít oči modré jako čekanka</i>	0	-	0
<i>pruská modř</i>	45	1990 - 2015	40 (89%) ±4
<i>přinesla mu modré z nebe</i>	22	1996 - 2013	19 (86%)
<i>slavit modré pondělí</i>	3	1991 - 1993	3 (100%)
<i>snést modré z nebe</i>	355	1971 - 2015	331 (93%) ±23
<i>superinteligentní odstín modré barvy</i>	3	1991 - 2014	3 (100%)
<i>velká modrá</i>	1161	-	0
<i>země modrého nebe</i>	15	1999 - 2009	8 (53%)
<i>„malá modrá“</i>	0	-	0

kategorie Světla modrá

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>blankytná obloha</i>	176	1986 - 2015	163 (93%) ±13
<i>blankytný jako nebe</i>	2	2007 - 2014	2 (100%)
<i>blankytný jako obloha</i>	1	2009 - 2009	1 (100%)
<i>modravá dál</i>	8	1999 - 2014	5 (63%)
<i>modravá jako</i>	0	-	0
<i>modravé dálky</i>	120	1968 - 2015	110 (92%) ±9
<i>svetlemodré helmy</i>	0	-	0
<i>to samý v bléděmodrém</i>	0	-	0
kategorie Hnědá			
<i>hnědé košile</i>	294	1987 - 2015	200 (68%) ±40
<i>hnědý mor</i>	130	1991 - 2015	119 (92%) ±10
<i>hnědý teror</i>	17	1996 - 2015	14 (82%)
<i>čokoládová barva</i>	139	1989 - 2015	128 (92%) ±10
kategorie Barva			
<i>bohatá paleta</i>	396	1989 - 2015	360 (91%) ±35
<i>dřít se jako mourovatý</i>	10	1993 - 2015	7 (70%)
<i>hrát všemi barvami</i>	1042	1965 - 2015	287 (28%) ±127
<i>nechtít s barvou ven</i>	7	1999 - 2012	5 (71%)
<i>pestrá minulost</i>	1163	1967 - 2015	1097 (94%) ±65
<i>pestrá paleta</i>	3326	1969 - 2015	2938 (88%) ±325
<i>prokvetlá hlava</i>	6	1993 - 2008	4 (67%)
<i>prokvetlé vlasy</i>	55	1973 - 2015	50 (91%) ±5
<i>přiznat barvu</i>	1103	1977 - 2015	1019 (92%) ±83
<i>v plném lesku</i>	1022	1960 - 2015	952 (93%) ±68
<i>široká paleta</i>	4711	1982 - 2015	4179 (89%) ±446

Ruština

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
	kategorie Bílá		
<i>белая ворона</i>	227	1908 - 2014	196 (86%) ±30
<i>белая горячка</i>	373	1856 - 2015	348 (93%) ±24
<i>белая жатва</i>	0	-	0
<i>белая зависть</i>	52	1970 - 2012	44 (85%) ±6
<i>белая кость</i>	210	1860 - 2014	111 (53%) ±32
<i>белая ночь</i>	992	1858 - 2015	935 (94%) ±57
<i>белая полоса</i>	329	2002 - 2002	5 (2%)
<i>белая рабыня</i>	28	1958 - 2003	7 (25%)
<i>белая сборка</i>	4	2000 - 2001	3 (75%)
<i>белая страда</i>	1	-	0
<i>белее бумаги</i>	0	-	0
<i>белее снега белого</i>	0	-	0
<i>белое безмолвие</i>	40	1977 - 2014	33 (83%) ±4
<i>белое золото</i>	133	1936 - 2005	18 (14%) ±15
<i>белое мясо</i>	82	-	0
<i>белое пятно</i>	914	1929 - 2015	192 (21%) ±101
<i>белые как лен</i>	23	1858 - 2007	20 (87%)
<i>белые балахоны</i>	104	1901 - 2006	10 (10%) ±7
<i>белые братья</i>	25	1935 - 2002	9 (36%)
<i>белые как сахар</i>	19	1842 - 2008	16 (84%)
<i>белые мухи</i>	69	1881 - 2012	58 (84%) ±10
<i>белые ручки</i>	51	1856 - 2010	24 (47%) ±9
<i>белый балет</i>	2	2000 - 2006	2 (100%)
<i>белый билет</i>	69	1915 - 2014	63 (91%) ±6
<i>белый воротничок</i>	269	1977 - 2013	31 (12%) ±28
<i>белый день</i>	1228	1823 - 2015	1160 (94%) ±68
<i>белый друг</i>	33	2009 - 2010	2 (6%)

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>белый как бумага</i>	54	1878 - 2014	49 (91%) ±5
<i>белый как зима</i>	3	-	0
<i>белый как лунь</i>	68	1850 - 2007	62 (91%) ±6
<i>белый как мел</i>	78	1864 - 2013	71 (91%) ±6
<i>белый как сметана</i>	14	1954 - 2011	11 (79%)
<i>белый как снег</i>	354	1782 - 2012	330 (93%) ±23
<i>белый порошок</i>	168	1953 - 2015	56 (33%) ±24
<i>белый свет</i>	1620	1891 - 2015	1474 (91%) ±145
<i>белый стих</i>	114	1888 - 2015	105 (92%) ±9
<i>белый танец</i>	36	1989 - 2014	32 (89%) ±3
<i>белый телефон</i>	59	1965 - 2004	14 (24%) ±7
<i>белый уголь</i>	15	1925 - 2005	12 (80%)
<i>белый флаг</i>	379	1763 - 2014	302 (80%) ±50
<i>белый шар</i>	115	1870 - 2002	20 (17%) ±15
<i>бледен как смертью</i>	210	1791 - 2015	195 (93%) ±15
<i>бледная немочь</i>	42	1887 - 2009	31 (74%) ±8
<i>бледный как мел</i>	19	1885 - 2015	16 (84%)
<i>бледный как полотно</i>	198	1833 - 2009	183 (92%) ±14
<i>бледный как стена</i>	10	1872 - 2012	7 (70%)
<i>быть бельмом на глазу</i>	25	1908 - 2008	22 (88%)
<i>грабёж среди бела дня</i>	22	1907 - 2010	19 (86%)
<i>делить на белое и чёрное</i>	4	1972 - 2004	3 (75%)
<i>довести до белого каления</i>	35	1912 - 2012	31 (89%) ±3
<i>доводить до белого каления</i>	24	1905 - 2012	21 (88%)
<i>ждать принца на белом коне</i>	2	2003 - 2003	1 (50%)
<i>люди в белых халатах</i>	174	1935 - 2015	153 (88%) ±19
<i>называть назвать чёрное белым а белое чёрным</i>	17	1833 - 2010	14 (82%)
<i>не видать света белого</i>	6	1923 - 2003	4 (67%)
<i>не видеть света белого</i>	5	1896 - 2000	4 (80%)

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>не жилец на белом свете</i>	26	1908 - 2004	23 (88%)
<i>о белом бычке</i>	9	1912 - 2005	6 (67%)
<i>песня про белого</i>	5	1988 - 1988	1 (20%)
<i>песня про белого бычка</i>	1	1988 - 1988	1 (100%)
<i>пить белую</i>	18	1874 - 2002	7 (39%)
<i>побледнел как смерть</i>	38	1863 - 2008	34 (89%) ±3
<i>побледнеть бледнеть от страха</i>	35	1833 - 2005	31 (89%) ±3
<i>посреди белого дня</i>	21	1914 - 2012	18 (86%)
<i>про белого бычка</i>	81	1870 - 2014	74 (91%) ±7
<i>разделять на белое и чёрное</i>	0	-	0
<i>сказка о белом бычке</i>	10	1912 - 2005	7 (70%)
<i>среди бела дня</i>	729	1782 - 2015	685 (94%) ±43
<i>убелённый сединами</i>	0	-	0
<i>чёрным по белому</i>	302	1909 - 2015	281 (93%) ±21
<i>шито белыми нитками</i>	73	1869 - 2012	66 (90%) ±6
<i>это белыми нитками шито</i>	2	2000 - 2001	2 (100%)
<i>ясно как белый день</i>	5	1926 - 2003	4 (80%)
kategorie Světlá			
<i>с чистой головой</i>	0	-	0
<i>светлое пятно</i>	324	1909 - 2013	33 (10%) ±31
<i>светлые минуты</i>	0	-	0
kategorie Tmavá			
<i>в глазах мутиться</i>	13	1833 - 2007	10 (77%)
<i>в глазах помутиться</i>	59	1833 - 2006	53 (90%) ±5
<i>в глазах потемнело</i>	192	1867 - 2014	178 (93%) ±14
<i>в глазах темнеть</i>	104	1833 - 2011	95 (91%) ±8
<i>дело тёмное</i>	188	1726 - 2014	163 (87%) ±23
<i>для (кого-то) тёмный лес</i>	10	1980 - 2007	6 (60%)
<i>тёмная личность</i>	212	1880 - 2015	197 (93%) ±15
<i>тёмная лошадка</i>	46	1971 - 2014	40 (87%) ±4

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>тёмное прошлое</i>	116	1908 - 2013	106 (91%) ±9
<i>тёмное пятно на</i>	144	1856 - 2008	32 (22%) ±22
<i>тёмные века</i>	105	1877 - 2014	89 (85%) ±16
<i>тёмные дела</i>	320	1780 - 2013	291 (91%) ±29
<i>тёмные планы</i>	3	1929 - 1957	2 (67%)
<i>тёмный лес</i>	723	1983 - 2013	31 (4%) ±28
<i>тёмный ты человек</i>	2	1979 - 1987	2 (100%)
<i>тёмный человек</i>	454	1853 - 2015	398 (88%) ±54
kategorie Černá			
<i>видеть в чёрном свете</i>	3	1966 - 1998	3 (100%)
<i>видеть в чёрных тонах</i>	2	2002 - 2003	2 (100%)
<i>делить на белое и чёрное</i>	4	1972 - 2004	3 (75%)
<i>держат в чёрном теле</i>	94	1866 - 2012	86 (91%) ±7
<i>называть чёрное белым а белое чёрным</i>	1	2002 - 2002	1 (100%)
<i>описывать чёрными красками</i>	5	1780 - 2010	4 (80%)
<i>оставлять на чёрный день</i>	0	-	0
<i>оставлять про чёрный день</i>	0	-	0
<i>ответить чёрной неблагодарностью</i>	1	2002 - 2002	1 (100%)
<i>откладывать на чёрный день</i>	16	1955 - 2009	13 (81%)
<i>откладывать про чёрный день</i>	3	1968 - 1998	3 (100%)
<i>писать чёрными красками</i>	2	-	0
<i>по чёрному</i>	1312	-	0
<i>почерневший от злости</i>	0	-	0
<i>почернело перед глазами</i>	0	-	0
<i>работать в чёрную</i>	2	-	0
<i>работать за чёрную зарплату</i>	0	-	0
<i>работать как чернорабочий</i>	4	1924 - 2002	3 (75%)
<i>смотреть сквозь чёрные очки</i>	1	1990 - 1990	1 (100%)
<i>цвета аспида</i>	1	-	0

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>черная овца</i>	30	2004 - 2004	1 (3%)
<i>чернее ночи</i>	0	-	0
<i>чернее тучи</i>	0	-	0
<i>чернильная душа</i>	23	1857 - 2010	20 (87%)
<i>чёрная бухгалтерия</i>	4	2000 - 2001	3 (75%)
<i>чёрная доля</i>	5	1990 - 2001	3 (60%)
<i>чёрная зависть</i>	65	1892 - 2013	59 (91%) ±5
<i>чёрная касса</i>	28	1931 - 2014	25 (89%) ±1
<i>чёрная книга</i>	107	1888 - 2006	31 (29%) ±17
<i>чёрная кость</i>	65	1902 - 2008	58 (89%) ±6
<i>чёрная кошка пробежала</i>	27	1881 - 2013	24 (89%)
<i>чёрная лестница</i>	375	1842 - 2015	350 (93%) ±24
<i>чёрная месса</i>	45	1911 - 2012	40 (89%) ±4
<i>чёрная неблагодарность</i>	126	1838 - 2012	115 (91%) ±10
<i>чёрная немочь</i>	60	1833 - 2003	54 (90%) ±5
<i>чёрная овечка</i>	1	-	0
<i>чёрная полоса</i>	364	1864 - 2014	59 (16%) ±47
<i>чёрная работа</i>	420	1762 - 2015	383 (91%) ±36
<i>чёрная судьба</i>	11	1959 - 2013	6 (55%)
<i>чёрная сутана</i>	42	1906 - 2014	10 (24%) ±7
<i>чёрная хроника</i>	3	2003 - 2005	2 (67%)
<i>чёрного кобеля не отмоешь добела</i>	6	1966 - 2005	4 (67%)
<i>чёрное дело</i>	200	1820 - 2013	185 (93%) ±14
<i>чёрное золото</i>	216	1947 - 2015	153 (71%) ±30
<i>чёрные береты</i>	68	-	0
<i>чёрные деньги</i>	26	1878 - 2015	19 (73%)
<i>чёрные доходы</i>	3	2001 - 2005	3 (100%)
<i>чёрные как у трубочиста</i>	5	1953 - 2007	4 (80%)
<i>чёрные колтаки</i>	38	-	0
<i>чёрный барашек</i>	8	-	0

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>чёрный ворон</i>	423	1974 - 2013	169 (40%) ±46
<i>чёрный воронок</i>	70	2002 - 2011	7 (10%)
<i>чёрный глаз</i>	1931	-	0
<i>чёрный день</i>	746	1833 - 2014	686 (92%) ±59
<i>чёрный как ворон</i>	28	1835 - 2010	24 (86%) ±1
<i>чёрный как вороново крыло</i>	22	1833 - 2011	19 (86%)
<i>чёрный как галка</i>	9	1924 - 2002	6 (67%)
<i>чёрный как жук</i>	38	1921 - 2005	34 (89%) ±3
<i>чёрный как земля</i>	30	1869 - 2006	27 (90%) ±3
<i>чёрный как негр</i>	38	1924 - 2011	33 (87%) ±4
<i>чёрный как ночь</i>	79	1910 - 2014	69 (87%) ±8
<i>чёрный как сажа</i>	74	1891 - 2014	67 (91%) ±6
<i>чёрный как смоль</i>	231	1833 - 2015	214 (93%) ±16
<i>чёрный как трубочист</i>	9	1913 - 2007	6 (67%)
<i>чёрный как уголь</i>	108	1832 - 2012	99 (92%) ±8
<i>чёрный как чёрт</i>	10	1958 - 2003	7 (70%)
<i>чёрный континент</i>	57	1920 - 2014	52 (91%) ±5
<i>чёрный нал</i>	108	1996 - 2012	99 (92%) ±8
<i>чёрный пассажир</i>	0	-	0
<i>чёрный пиар</i>	115	2000 - 2014	106 (92%) ±9
<i>чёрный понедельник</i>	5	2001 - 2015	4 (80%)
<i>чёрный рынок</i>	274	1909 - 2015	255 (93%) ±19
<i>чёрный список</i>	309	1802 - 2014	288 (93%) ±20
<i>чёрный флаг</i>	104	1899 - 2015	94 (90%) ±10
<i>чёрный ход</i>	764	1870 - 2015	718 (94%) ±45
<i>чёрный четверг</i>	5	1901 - 2006	4 (80%)
<i>чёрный юмор</i>	117	1976 - 2015	108 (92%) ±9
<i>чёрным по белому</i>	302	1909 - 2015	277 (92%) ±24
kategorie Růžová			
<i>neon pink</i>	0	-	0

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>shocking pink</i>	0	-	0
<i>видеть в розовом свете</i>	10	1953 - 1999	7 (70%)
<i>видеть в розовом цвете</i>	6	1957 - 2002	4 (67%)
<i>видеть все в розовом свете</i>	3	1953 - 1994	3 (100%)
<i>видеть все в розовом цвете</i>	3	1988 - 1992	3 (100%)
<i>рисовать розовыми красками</i>	4	1850 - 2004	3 (75%)
<i>розовая кофточка</i>	31	-	0
<i>розовое детство</i>	10	1944 - 2012	7 (70%)
<i>розовое христианство</i>	6	1918 - 2003	4 (67%)
<i>розовые мечтания</i>	14	1915 - 2013	11 (79%)
<i>розовые мечты</i>	40	1882 - 2010	36 (90%) ±3
<i>розовые надежды</i>	47	1860 - 2009	41 (87%) ±6
<i>розовые очки</i>	72	1891 - 2014	66 (92%) ±6
<i>розовые шоры</i>	0	-	0
<i>розовый взгляд на мир божий</i>	1	2007 - 2007	1 (100%)
<i>розовый день</i>	9	1985 - 2003	6 (67%)
<i>розовый как мечта</i>	1	2009 - 2009	1 (100%)
<i>розовый социализм</i>	0	-	0
<i>шокирующий розовый</i>	0	-	0
kategorie Červená			
<i>вгонять в краску</i>	31	1888 - 2010	28 (90%) ±3
<i>врать и не краснеть</i>	6	1969 - 1996	4 (67%)
<i>дать красный свет</i>	2	2000 - 2005	2 (100%)
<i>для красного словца</i>	129	1850 - 2014	119 (92%) ±10
<i>зажечь красный свет</i>	4	1956 - 2007	3 (75%)
<i>здоровый цвет лица</i>	22	1872 - 2012	19 (86%)
<i>идти под красный фонарь</i>	6	1957 - 2001	4 (67%)
<i>как красная тряпка для быка</i>	6	1997 - 2005	4 (67%)
<i>красен как клюква</i>	4	1944 - 1994	3 (75%)
<i>красен как кровь</i>	79	1841 - 2013	72 (91%) ±6

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>красен как маков цвет</i>	7	1874 - 2014	5 (71%)
<i>красен как свёкла</i>	13	1911 - 2007	10 (77%)
<i>краска бросилась в лицо</i>	34	1856 - 2007	30 (88%) ±3
<i>краска кинулась в лицо</i>	3	1950 - 1990	3 (100%)
<i>краска ударилась в лицо</i>	0	-	0
<i>красна девица</i>	382	1762 - 2013	357 (93%) ±25
<i>красная армия</i>	2440	1922 - 2015	2316 (95%) ±123
<i>красная вера</i>	10	1980 - 1992	4 (40%)
<i>красная дичь</i>	13	1935 - 2008	10 (77%)
<i>красная доска</i>	38	1877 - 2012	34 (89%) ±3
<i>красная книга</i>	268	1969 - 2014	241 (90%) ±18
<i>красная папка</i>	40	-	0
<i>красная планета</i>	63	1965 - 2015	57 (90%) ±5
<i>красная рыба</i>	188	1770 - 2013	174 (93%) ±14
<i>красная цена</i>	59	1928 - 2012	53 (90%) ±5
<i>краснеть до корней волос</i>	47	1930 - 2013	42 (89%) ±4
<i>красное крыльцо</i>	189	1787 - 2011	175 (93%) ±14
<i>красные бригады</i>	43	1921 - 2009	39 (91%) ±4
<i>красные ворота</i>	256	1826 - 2015	238 (93%) ±18
<i>красные дети</i>	0	-	0
<i>красные дни</i>	168	1782 - 2013	155 (92%) ±12
<i>красные колпаки</i>	83	1791 - 2005	28 (34%) ±14
<i>красные ряды</i>	50	1856 - 2014	45 (90%) ±4
<i>красные телефоны</i>	52	1967 - 2014	10 (19%) ±7
<i>красный день</i>	168	1782 - 2013	155 (92%) ±12
<i>красный день календаря</i>	20	1980 - 2013	17 (85%)
<i>красный денёк</i>	11	1791 - 2001	8 (73%)
<i>красный диплом</i>	120	1980 - 2014	110 (92%) ±9
<i>красный зверь</i>	83	1833 - 2009	76 (92%) ±7
<i>красный звон</i>	46	1901 - 2010	42 (91%) ±4

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>красный каблук</i>	24	-	0
<i>красный как варёный рак</i>	22	1888 - 2007	19 (86%)
<i>красный как из бани</i>	9	1865 - 2001	6 (67%)
<i>красный как индюк</i>	1	1981 - 1981	1 (100%)
<i>красный как кумач</i>	23	1869 - 2007	20 (87%)
<i>красный как помидор</i>	14	1961 - 2012	11 (79%)
<i>красный как после бани</i>	2	1983 - 1987	2 (100%)
<i>красный как рак</i>	138	1858 - 2011	127 (92%) ±10
<i>красный карандаш</i>	377	1886 - 2013	230 (61%) ±53
<i>красный ковёр</i>	118	-	0
<i>красный нос</i>	402	1833 - 2014	135 (34%) ±55
<i>красный петух</i>	194	1858 - 2009	178 (92%) ±14
<i>красный пояс</i>	87	1992 - 2014	42 (48%) ±11
<i>красный род</i>	4	1985 - 1985	1 (25%)
<i>красный товар</i>	134	1878 - 2010	124 (93%) ±10
<i>красный уголок</i>	416	1924 - 2013	389 (94%) ±27
<i>красный фонарь</i>	200	2001 - 2012	36 (18%) ±11
<i>кровь бросилась в лицо</i>	102	1840 - 2012	94 (92%) ±8
<i>кровь из носу</i>	183	1938 - 2013	59 (32%) ±25
<i>кровь кинулась в лицо</i>	6	1980 - 2008	4 (67%)
<i>кровь ударилась в лицо</i>	0	-	0
<i>под красную шапку</i>	0	-	0
<i>покраснел как рак</i>	74	1878 - 2014	67 (91%) ±6
<i>пройти/проходить красной нитью</i>	57	1891 - 2014	52 (91%) ±5
<i>пускать пустить запускать запустить красного петуха на крышу</i>	0	-	0
<i>ради красного словца</i>	86	1908 - 2015	79 (92%) ±7
<i>румяный как наливное яблоко</i>	0	-	0
<i>румяный как наливное яблочко</i>	2	1965 - 2003	2 (100%)
<i>румяный как яблоко</i>	9	1850 - 2004	6 (67%)

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>с красной строки</i>	20	1894 - 2016	17 (85%)
<i>с румянцем во всю щеку</i>	0	-	0
<i>сидеть в красном углу</i>	9	1972 - 2002	6 (67%)
<i>сизый нос</i>	102	-	0
kategorie Zelená			
<i>в глазах зеленеет</i>	10	1972 - 2003	7 (70%)
<i>в глазах позеленело</i>	11	1868 - 2003	8 (73%)
<i>давать дать зелёную улицу</i>	21	1961 - 2007	18 (86%)
<i>давать дать зелёный свет</i>	72	1977 - 2015	66 (92%) ±6
<i>до зелёного змия</i>	21	1903 - 2003	18 (86%)
<i>зелен виноград</i>	32	1852 - 2009	15 (47%) ±4
<i>зелен как</i>	0	-	0
<i>зелено вино</i>	0	-	0
<i>зеленый как трава</i>	20	1954 - 2014	17 (85%)
<i>зелёная молодежь</i>	65	1883 - 2013	59 (91%) ±5
<i>зелёная планета</i>	14	1965 - 2007	11 (79%)
<i>зелёная политика</i>	1	-	0
<i>зелёная улица</i>	206	1959 - 2010	149 (72%) ±26
<i>зелёная энергия</i>	1	-	0
<i>зелёный берет</i>	30	1977 - 2008	20 (67%)
<i>зелёный взгляд</i>	10	1975 - 2008	6 (60%)
<i>зелёный змий</i>	118	1901 - 2012	109 (92%) ±9
<i>зелёный птенец</i>	0	-	0
<i>зелёный цех</i>	3	1956 - 2001	3 (100%)
<i>зелёный человечек</i>	49	1939 - 2015	44 (90%) ±4
<i>зелёный юнец</i>	23	1942 - 2011	20 (87%)
<i>молодо-зелено</i>	3	1974 - 1990	3 (100%)
<i>открывать открыть зелёную улицу</i>	19	1971 - 2010	16 (84%)
<i>позеленеть зеленеть злости</i>	33	1923 - 2012	29 (88%) ±3
<i>позеленеть зеленеть от зависти</i>	12	1903 - 2012	9 (75%)

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>скука зелёная</i>	5	1956 - 2003	3 (60%)
<i>тоска зелёная</i>	39	1906 - 2010	35 (90%) ±4
<i>хорошо птичке в золотой клетке а еще лучше на зелёной ветке</i>	0	-	0
<i>чудовище с зелёными глазами</i>	13	1911 - 2007	10 (77%)
<i>ёлки зелёные</i>	0	-	0
kategorie Šedá			
<i>белый как лунь</i>	68	1850 - 2007	62 (91%) ±6
<i>бред сивой кобылы</i>	38	1959 - 2014	34 (89%) ±3
<i>в седой древности</i>	0	-	0
<i>врать лгать обманывать солгать обмануть как сивый мерин</i>	15	1968 - 2015	12 (80%)
<i>до седых волос</i>	147	1839 - 2015	135 (92%) ±11
<i>мужик хоть и сер да ум у него не волк съел</i>	1	1956 - 1956	1 (100%)
<i>мужик хоть и сер да ум у него не черт съел</i>	0	-	0
<i>не за то волка бьют что сер а за то что овцу съел</i>	2	1946 - 1976	2 (100%)
<i>некто в сером</i>	52	1909 - 2009	47 (90%) ±4
<i>ночью все кошки серы</i>	12	1906 - 2003	9 (75%)
<i>променял сивка на воронка</i>	0	-	0
<i>седая старина</i>	83	1877 - 2013	76 (92%) ±7
<i>седина в бороду бес в ребро</i>	26	1903 - 2013	23 (88%)
<i>седина в бороду черт в ребро</i>	0	-	0
<i>седина в голову бес в ребро</i>	5	1950 - 2000	4 (80%)
<i>седина в голову черт в ребро</i>	0	-	0
<i>серая ворона</i>	40	-	0
<i>серая жизнь</i>	94	1881 - 2013	86 (91%) ±7
<i>серая кошка пробежала</i>	1	1866 - 1866	1 (100%)

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>серая масса</i>	235	1882 - 2015	182 (77%) ±33
<i>серая мышь</i>	73	1969 - 2012	40 (55%) ±11
<i>серая опасность</i>	1	2001 - 2001	1 (100%)
<i>серая пряжа</i>	2	-	0
<i>серая пьеса</i>	0	-	0
<i>серая скотинка</i>	26	1917 - 2010	23 (88%)
<i>серое вещество</i>	168	1927 - 2015	155 (92%) ±12
<i>серое высокопреосвященство</i>	0	-	0
<i>серое лицо</i>	403	-	0
<i>серое существование</i>	8	1900 - 2007	5 (63%)
<i>серые будни</i>	1	2001 - 2001	1 (100%)
<i>серые волки</i>	0	-	0
<i>серый как земля</i>	8	1967 - 2001	5 (63%)
<i>серый как пепел</i>	18	1913 - 2009	15 (83%)
<i>серый как сталь</i>	8	1911 - 2002	5 (63%)
<i>серый как тоска</i>	0	-	0
<i>серый как туман</i>	4	1956 - 1984	3 (75%)
<i>серый как у мертвеца</i>	4	1973 - 2002	3 (75%)
<i>серый кардинал</i>	82	1984 - 2015	75 (91%) ±7
<i>серый люд</i>	23	1878 - 2007	20 (87%)
<i>серый рынок</i>	15	2002 - 2015	12 (80%)
<i>серый список</i>	2	1980 - 2013	2 (100%)
<i>серый ты человек</i>	2	1956 - 2001	2 (100%)
<i>серый человек</i>	207	1858 - 2015	189 (91%) ±17
<i>серый человечек</i>	17	1887 - 2014	14 (82%)
kategorie Žlutá			
<i>желтей жёлта серебра</i>	0	-	0
<i>жёлтая аварийная машина</i>	0	-	0
<i>жёлтая вера</i>	3	1929 - 2001	2 (67%)
<i>жёлтая карточка</i>	42	1971 - 2015	38 (90%) ±4

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>жёлтая опасность</i>	27	1904 - 2010	24 (89%)
<i>жёлтая пресса</i>	113	1908 - 2015	104 (92%) ±9
<i>жёлтая раса</i>	45	1898 - 2013	40 (89%) ±4
<i>жёлтая религия</i>	7	2001 - 2003	5 (71%)
<i>жёлтое обязательство</i>	0	-	0
<i>жёлторотый птенец</i>	23	1953 - 2008	20 (87%)
<i>жёлтые страницы</i>	43	1995 - 2014	12 (28%) ±3
<i>жёлтый билет</i>	47	1885 - 2012	42 (89%) ±4
<i>жёлтый дом</i>	256	1833 - 2012	166 (65%) ±36
<i>жёлтый интернационал</i>	3	1920 - 1968	3 (100%)
<i>жёлтый как воск</i>	19	1858 - 2007	16 (84%)
<i>жёлтый как желток</i>	7	1929 - 2005	5 (71%)
<i>жёлтый как имбирь</i>	0	-	0
<i>жёлтый как кость</i>	2	2002 - 2002	2 (100%)
<i>жёлтый как лимон</i>	24	1905 - 2007	21 (88%)
<i>жёлтый как одуванчик</i>	2	1940 - 1940	1 (50%)
<i>жёлтый как солома</i>	0	-	0
<i>жёлтый как шафран</i>	4	1901 - 1994	3 (75%)
<i>жёлтый сигнал</i>	8	-	0
<i>жёлтый сигнал светофора</i>	2	2000 - 2002	2 (100%)
<i>жёлтый союз</i>	4	1999 - 2001	3 (75%)
<i>жёлтый флаг</i>	97	1958 - 2003	37 (38%) ±12
<i>жёлтый флаг на корабле</i>	0	-	0
<i>пожелтевшее лицо</i>	0	-	0
<i>пойти по жёлтому билету</i>	0	-	0
<i>сколько в тебе желчи</i>	2	1990 - 2000	2 (100%)
kategorie Modrá			
<i>синий чулок</i>	124	1865 - 2011	89 (72%) ±19
<i>берлинская лазурь</i>	31	1795 - 2012	28 (90%) ±3
<i>до посинения</i>	82	1926 - 2014	75 (91%) ±7

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>посинеть синеть от страха</i>	6	1956 - 1994	4 (67%)
<i>прусский синий</i>	1	2001 - 2001	1 (100%)
<i>сверхразумные оттенки цвета маренго</i>	0	-	0
<i>синий как василёк</i>	7	1987 - 2007	5 (71%)
<i>синий как вечность</i>	0	-	0
<i>синий как иней</i>	0	-	0
<i>синий как море</i>	12	1937 - 2007	9 (75%)
<i>синий как морская синева</i>	0	-	0
<i>синий как небо</i>	39	1904 - 2010	33 (85%) ±4
<i>синий как небо синее</i>	0	-	0
<i>синий как цветочек</i>	1	2003 - 2003	1 (100%)
<i>синь порох в глазу</i>	4	1951 - 1997	3 (75%)
<i>синяя птица</i>	313	1907 - 2015	273 (87%) ±39
<i>синяя смерть</i>	4	-	0
<i>страна синего неба</i>	1	-	0
kategorie Světle modrá			
<i>глаза как васильки</i>	8	1958 - 2007	5 (63%)
<i>глаза как цикорий</i>	0	-	0
<i>глаза цвета цикория</i>	0	-	0
<i>голубая даль голубые дали</i>	71	1858 - 2015	65 (92%) ±6
<i>голубая кровь</i>	147	1913 - 2015	132 (90%) ±15
<i>голубая мечта</i>	63	1961 - 2012	56 (89%) ±5
<i>голубая планета</i>	34	1965 - 2013	30 (88%) ±4
<i>голубое свечение в конце тоннеля</i>	15	-	0
<i>голубой день</i>	45	1910 - 2012	40 (89%) ±5
<i>голубой как небо</i>	35	1952 - 2013	31 (89%) ±3
<i>голубой как небо надо мной</i>	0	-	0
<i>голубой как твои джинсы</i>	2	-	0
<i>голубой цветок</i>	130	1927 - 2008	27 (21%) ±18

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>голубой экран</i>	94	1947 - 2013	86 (91%) ±7
<i>голубые каски</i>	29	1992 - 2004	26 (90%) ±2
<i>ждать принца с голубыми яйцами</i>	0	-	0
<i>поднести на блюдечке с голубой каёмочкой</i>	1	1995 - 1995	1 (100%)
<i>поднести на тарелочке с голубой каёмочкой</i>	0	-	0
<i>получить на блюдечке с голубой каёмочкой</i>	1	2012 - 2012	1 (100%)
<i>сверхразумная голубенькая тень цвета бирюзы</i>	0	-	0
	9	1970 - 2003	3 (33%)
kategorie Hnědá			
<i>коричневая рубашка</i>	22	1937 - 2013	11 (50%)
<i>коричневая чума</i>	32	1941 - 2012	29 (91%) ±3
<i>коричневое золото</i>	10	1953 - 1962	5 (50%)
<i>крыжовниковые глаза</i>	1	2012 - 2012	1 (100%)
<i>шоколадного цвета</i>	88	1875 - 2015	80 (91%) ±7
kategorie Barva			
<i>богатая палитра</i>	22	1959 - 2015	18 (82%)
<i>в расцвете всех сил</i>	2	1976 - 2002	2 (100%)
<i>во цвете лет</i>	99	1834 - 2012	91 (92%) ±8
<i>вогнать вгонять в краску</i>	31	1888 - 2010	28 (90%) ±3
<i>на вкус и цвет образца товарища нет</i>	21	1965 - 2015	18 (86%)
<i>не место красит человека а человек место</i>	15	1952 - 2007	12 (80%)
<i>переливаться всеми цветами</i>	9	1954 - 2013	6 (67%)
<i>переливаться всеми цветами радуги</i>	71	1884 - 2014	65 (92%) ±6
<i>широкая палитра</i>	7	1995 - 2015	4 (57%)

Litevština

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
	kategorie Bílá		
<i>balta akimi</i>	1	1999 - 1999	1 (100%)
<i>balta diena</i>	179	1993 - 2008	163 (91%) ±15
<i>balta mėsa</i>	36	1995 - 2008	32 (89%) ±3
<i>balta ranka</i>	110	1994 - 2007	78 (71%) ±17
<i>balta varna</i>	141	1993 - 2008	130 (92%) ±11
<i>balta vėliava</i>	98	1993 - 2008	88 (90%) ±9
<i>baltais siūlais siūta</i>	12	1996 - 2008	9 (75%)
<i>baltakiuoti akimis</i>	2	2002 - 2007	2 (100%)
<i>baltas akis paversti</i>	0	-	0
<i>baltas bilietas</i>	18	1995 - 2002	15 (83%)
<i>baltas it batas</i>	1	1995 - 1995	1 (100%)
<i>baltas kaip anglinis</i>	0	-	0
<i>baltas kaip cukrus</i>	3	1997 - 2002	3 (100%)
<i>baltas kaip drobė</i>	12	1994 - 2008	9 (75%)
<i>baltas kaip gulbelė</i>	0	-	0
<i>baltas kaip gulbė</i>	19	1995 - 2007	16 (84%)
<i>baltas kaip kiaulės blakstienai</i>	0	-	0
<i>baltas kaip kiaulės blauzdai</i>	0	-	0
<i>baltas kaip lajaus apačia</i>	0	-	0
<i>baltas kaip ožkos ašaros</i>	0	-	0
<i>baltas kaip rato ašis</i>	0	-	0
<i>baltas kaip sniegas</i>	118	1994 - 2008	109 (92%) ±9
<i>baltas kaip žydinti obelis</i>	4	1996 - 2000	3 (75%)
<i>baltas pavydas</i>	16	1991 - 2008	13 (81%)
<i>baltas rankas sudėti</i>	0	-	0
<i>baltasis auksas</i>	23	1993 - 2006	20 (87%)
<i>baltasis badas</i>	21	1995 - 2003	18 (86%)

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>baltasis įkaitinimas</i>	0	-	0
<i>baltoji karštligė</i>	30	1995 - 2004	27 (90%) ±3
<i>baltomis veizėti</i>	0	-	0
<i>baltomis žiūrėti</i>	0	-	0
<i>baltos akys</i>	60	1994 - 2007	28 (47%) ±11
<i>baltosios anglys</i>	0	-	0
<i>baltosios dėmės</i>	43	1995 - 2008	39 (91%) ±4
<i>baltosios eilės</i>	21	1994 - 2008	18 (86%)
<i>baltosios naktys</i>	41	1994 - 2007	37 (90%) ±4
<i>baltą akį turėti</i>	0	-	0
<i>baltą dieną</i>	4	2000 - 2006	3 (75%)
<i>iš baltos veizėti</i>	0	-	0
<i>išbalo kaip biesas davatką pamatęs</i>	0	-	0
<i>išbalęs kaip avižašūdis</i>	3	-	0
<i>išbalęs kaip šūdo brazdas</i>	2	1995 - 2002	2 (100%)
<i>juoda ir balta neatskirti</i>	0	-	0
<i>juoda vadinti balta</i>	1	2008 - 2008	1 (100%)
<i>juodas ant balto raštiškai aiškiai</i>	0	-	0
<i>juodu ant balto</i>	180	1991 - 2008	167 (93%) ±13
<i>laukti princo ant balto žirgo</i>	2	2001 - 2002	2 (100%)
<i>maukti baltą</i>	1	1995 - 1995	1 (100%)
<i>mirtinai išbalęs</i>	4	1997 - 2008	3 (75%)
<i>veizėti iš baltos</i>	0	-	0
<i>visų dantys balti</i>	1	1996 - 1996	1 (100%)
kategorie Svėtlá			
<i>ant galvos šviesu</i>	0	-	0
<i>ryškios akimirkos</i>	0	-	0
<i>šviesos akys turėti</i>	1	-	0
kategorie Tmavá			
<i>galvoje temsta</i>	0	-	0

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>tamsesnis už naktį</i>	0	-	0
<i>tamsieji amžiai</i>	27	1995 - 2006	24 (89%)
<i>tamsioji dvasia</i>	5	1995 - 2004	3 (60%)
<i>tamsus miškas</i>	125	2001 - 2007	15 (12%) ±11
<i>už debesį tamsesnis</i>	0	-	0
kategorie Černá			
<i>dirba kaip juodas arkllys</i>	1	1996 - 1996	1 (100%)
<i>dirba kaip juodas jautis</i>	7	1995 - 2004	5 (71%)
<i>juoda avis</i>	26	1997 - 2008	8 (31%)
<i>juoda diena</i>	0	-	0
<i>juoda ir balta neatskirti</i>	0	-	0
<i>juoda katė perbėgo</i>	24	1993 - 2008	21 (88%)
<i>juoda katė perbėgo kelią</i>	6	1997 - 2006	4 (67%)
<i>juoda komedija</i>	3	1997 - 2004	2 (67%)
<i>juoda vadinti balta</i>	3	1996 - 2008	3 (100%)
<i>juodai dirbti</i>	11	1995 - 2008	8 (73%)
<i>juodais dumblais maišyti</i>	0	-	0
<i>juodas ant balto</i>	196	1991 - 2008	181 (92%) ±14
<i>juodas atbega</i>	0	-	0
<i>juodas darbas</i>	499	1991 - 2008	467 (94%) ±31
<i>juodas humoras</i>	55	1995 - 2008	50 (91%) ±5
<i>juodas kaip anglis</i>	50	1994 - 2008	45 (90%) ±4
<i>juodas kaip ardakilas</i>	0	-	0
<i>juodas kaip aulas</i>	2	1997 - 2002	2 (100%)
<i>juodas kaip ašigalis</i>	0	-	0
<i>juodas kaip ašis</i>	1	1995 - 1995	1 (100%)
<i>juodas kaip bitinas</i>	0	-	0
<i>juodas kaip čebato aulas</i>	1	2002 - 2002	1 (100%)
<i>juodas pavydas</i>	32	1994 - 2005	29 (91%) ±3
<i>juodas žemynas</i>	0	-	0

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>juodasis auksas</i>	102	1995 - 2008	94 (92%) ±8
<i>juodasis penktadienis</i>	1	2008 - 2008	1 (100%)
<i>juodasis pirmadienis</i>	1	2008 - 2008	1 (100%)
<i>juodasis sarašas</i>	1	1995 - 1995	1 (100%)
<i>juodieji pinigai</i>	2	2001 - 2008	2 (100%)
<i>juodoji kronika</i>	8	1996 - 2007	5 (63%)
<i>juodoji rinka</i>	208	1992 - 2008	193 (93%) ±15
<i>juodoji vėliava</i>	0	-	0
<i>juodos duonos plutą graužti</i>	0	-	0
<i>juodos mintys</i>	70	1995 - 2008	64 (91%) ±6
<i>juodosios mišios</i>	16	1993 - 2004	13 (81%)
<i>juodu ant balto</i>	180	1991 - 2008	167 (93%) ±13
<i>juodą duoną valgyti</i>	2	-	0
<i>juodžemis kvepia</i>	0	-	0
<i>juodžiausia neviltis</i>	1	2003 - 2003	1 (100%)
<i>naktį visos katės juodos</i>	0	-	0
<i>net juoda</i>	12	1996 - 2008	5 (42%)
<i>su juodu dumbly maišyti</i>	0	-	0
<i>į juodąją ameriką važiuoja</i>	0	-	0
<i>į juodąją ameriką važiuoti</i>	0	-	0
<i>žiūrėti per juodus akinius</i>	6	1996 - 1996	4 (67%)
kategorie Růžová			
<i>neon pink</i>	0	-	0
<i>pasaulis matyti per rausvus akinius</i>	0	-	0
<i>pasaulis matyti per rozinius akinius</i>	0	-	0
<i>per rausvus akinius</i>	0	-	0
<i>rausvieji akiniai</i>	0	-	0
<i>rožiniai akiniai</i>	56	1995 - 2008	51 (91%) ±5
<i>rožinė diena</i>	1	-	0
<i>shocking pink</i>	0	-	0

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>šokiruojanti rožinė</i>		0 -	0
kategorie Červená			
<i>balti raudonuoti</i>		24 -	0
<i>be raudonos kepurės neeik</i>		0 -	0
<i>be raudonos kepurės neprieisi</i>		0 -	0
<i>kaip buliui raudonas skuduras</i>		2 2001 - 2003	2 (100%)
<i>meluoja ir neraudonuoja</i>		0 -	0
<i>paraudo kaip vėžys</i>		0 -	0
<i>raudo kaip vėžys</i>		0 -	0
<i>raudonas atestatas</i>		0 -	0
<i>raudonas diplomas</i>		22 1995 - 2007	19 (86%)
<i>raudonas gaidys</i>		14 1995 - 2004	10 (71%)
<i>raudonas gaidys užgiedos</i>		0 -	0
<i>raudonas gaidys užgiedos ant stogo</i>		0 -	0
<i>raudonas kaip burokas</i>		15 1995 - 2007	12 (80%)
<i>raudonas kaip vėžys</i>		13 1996 - 2008	10 (77%)
<i>raudonasis diržas</i>		0 -	0
<i>raudonasis kampelis</i>		25 1995 - 2007	22 (88%)
<i>raudonasis kilimas</i>		9 2001 - 2008	6 (67%)
<i>raudoniui plyšti</i>		0 -	0
<i>raudonoji armija</i>		150 1993 - 2008	138 (92%) ±11
<i>raudonoji juosta</i>		5 1996 - 2002	3 (60%)
<i>raudonoji knyga</i>		151 1992 - 2005	139 (92%) ±11
<i>raudonoji planeta</i>		11 1996 - 2008	8 (73%)
<i>raudonoji šviesa</i>		3 -	0
<i>raudonos ausys</i>		6 -	0
<i>raudonos kepurės reikia</i>		0 -	0
<i>raudonuoja baltuoja</i>		24 -	0
<i>raudonuoja iki plaukų šaknų</i>		0 -	0
<i>raudoną gaidį pakelti ant stogo</i>		0 -	0

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>raudoną Rygą parodyti</i>	0	-	0
<i>raudoną išmesti</i>	9	-	0
kategorie Zelená			
<i>mažas žalias žmogelis</i>	0	-	0
<i>mažas žalias žmogeliukas</i>	1	2002 - 2002	1 (100%)
<i>pažaliuoja iš pavydo</i>	3	1996 - 2006	3 (100%)
<i>pažaliuoti iš pavydo</i>	0	-	0
<i>uždegta žalią šviesą</i>	35	1995 - 2008	29 (85%)
<i>įžiebta žalią šviesą</i>	1	2007 - 2007	1 (100%)
<i>įžiebtį žalią šviesą</i>	2	2001 - 2007	2 (100%)
<i>žaliaaake pabaisa</i>	0	-	0
<i>žalias vynas</i>	3	1997 - 2002	3 (100%)
<i>žalio lapo neregėti</i>	0	-	0
<i>žalioji energija</i>	3	2007 - 2008	3 (100%)
<i>žalioji partija</i>	37	1991 - 2008	33 (89%) ±3
<i>žalioji planeta</i>	1	-	0
<i>žaliosios beretės</i>	19	1995 - 2004	16 (84%)
kategorie Šedá			
<i>baltas kaip žydinti obelis</i>	4	1996 - 2000	3 (75%)
<i>naktį visos katės pilkos</i>	2	2003 - 2003	2 (100%)
<i>pilkas gyvenimas</i>	51	1993 - 2008	46 (90%) ±4
<i>pilkas žmogus</i>	14	1995 - 2008	11 (79%)
<i>pilkasis kardinolas</i>	78	1995 - 2008	71 (91%) ±6
<i>pilkieji vilkai</i>	7	1996 - 1996	2 (29%)
<i>pilkoji eminencija</i>	13	1993 - 2008	10 (77%)
<i>pilkoji medžiaga</i>	50	1994 - 2003	27 (54%) ±9
<i>pilkoji smegenų medžiaga</i>	1	2003 - 2003	1 (100%)
<i>žilas kaip žydinti obelis</i>	2	1994 - 1994	2 (100%)
<i>žilo plauko sulaukti</i>	10	1995 - 2007	7 (70%)
<i>žiloje senovėje</i>	76	1990 - 2008	69 (91%) ±6

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>žilė galvon — velnias uodegon</i>	6	1997 - 2008	4 (67%)
<i>žmogus pilkas kaip pelė</i>	0	-	0
kategorie Žlutá			
<i>geltona kortelė</i>	159	1995 - 2006	147 (92%) ±12
<i>geltona vėliava</i>	8	2000 - 2006	4 (50%)
<i>geltonas kaip saulė</i>	3	2001 - 2006	3 (100%)
<i>geltonas kaip vaškas</i>	10	1996 - 2008	7 (70%)
<i>geltonas signalas</i>	13	1993 - 2007	10 (77%)
<i>geltonieji puslapiai</i>	47	1996 - 2008	42 (89%) ±4
<i>geltonoji literatūra</i>	2	1996 - 2003	2 (100%)
<i>geltonoji rasė</i>	26	1993 - 2006	23 (88%)
<i>geltonoji spauda</i>	50	1992 - 2008	45 (90%) ±4
<i>geltonpūkis</i>	4	1996 - 2007	3 (75%)
<i>geltonsnapis</i>	54	1994 - 2008	49 (91%) ±5
<i>išlieti tulžį</i>	8	1996 - 2004	6 (78%)
kategorie Modrá			
<i>berlyno mėlis</i>	0	-	0
<i>dangaus migdolai</i>	2	1999 - 2006	2 (100%)
<i>didžioji mėlynoji</i>	5	1996 - 2002	4 (80%)
<i>jaustis mėlynai</i>	0	-	0
<i>jauteisi mėlynai</i>	0	-	0
<i>jautiesi mėlynai</i>	0	-	0
<i>jautėmės mėlynai</i>	0	-	0
<i>jautėsi mėlynai</i>	0	-	0
<i>jautėtės mėlynai</i>	0	-	0
<i>jaučiamės mėlynai</i>	0	-	0
<i>jaučiasi mėlynai</i>	0	-	0
<i>jaučiatės mėlynai</i>	0	-	0
<i>jaučiausi mėlynai</i>	0	-	0
<i>jaučiuosi mėlynai</i>	0	-	0

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>juodai mėlynas</i>	24	1993 - 2006	20 (83%)
<i>karaliaučiaus mėlis</i>	0	-	0
<i>marengo spalvos atspalvis</i>	0	-	0
<i>mažoji mėlynoji</i>	0	-	0
<i>mėlynas kaip dangus</i>	15	1995 - 2005	12 (80%)
<i>mėlynas kraujas</i>	46	1995 - 2007	40 (87%) ±5
<i>mėlynasis mirties ekranas</i>	0	-	0
<i>mėlyno dangaus kraštas</i>	0	-	0
<i>mėlynoji dama</i>	0	-	0
<i>mėlynos dienos</i>	6	1997 - 1997	1 (17%)
<i>mėlynos spalvos atspalvis</i>	2	1995 - 2008	2 (100%)
<i>mėlynėmis sirgti</i>	0	-	0
<i>prūsiškasis mėlis</i>	0	-	0
<i>žalias mėlynas</i>	139	-	0
kategorie Světle modrá			
<i>melsvas/žydras kaip dangus</i>	32	1993 - 2008	25 (79%)
<i>melsvieji toliai</i>	1	1996 - 1996	1 (100%)
<i>melsvieji žiburiai</i>	0	-	0
<i>melsvieji žiburiai tunelio gale</i>	0	-	0
<i>melsvos spalvos atspalvis</i>	0	-	0
<i>žydra diena</i>	2	-	0
<i>žydra svajonė</i>	11	1996 - 2003	8 (73%)
<i>žydrasis ekranas</i>	50	1995 - 2008	45 (90%) ±4
<i>žydroji paukštė</i>	9	1996 - 2006	6 (67%)
<i>žydroji svajonė</i>	8	1996 - 2005	5 (63%)
<i>žydros spalvos atspalvis</i>	0	-	0
<i>žydrosios beretės</i>	1	-	0
kategorie Hnědá			
<i>rudas kaip lapės uodega</i>	0	-	0
<i>rudas kaip šuo</i>	0	-	0

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>rudas kaip šuva</i>	7	1995 - 2001	5 (71%)
<i>rudas maras</i>	1	-	0
<i>rudasis auksas</i>	1	1995 - 1995	1 (100%)
<i>šokolado spalvos</i>	25	1993 - 2008	22 (88%)
kategorie Barva			
<i>baltas kaip žydinti obelis</i>	4	1996 - 2000	3 (75%)
<i>gyvenimas margas kaip</i>	1	2000 - 2000	1 (100%)
<i>Gyvenimas margas kaip genys.</i>	0	-	0
<i>marga paletė</i>	0	-	0
<i>marga praeitis</i>	2	2006 - 2006	2 (100%)
<i>margas kaip genys</i>	8	1996 - 2002	5 (63%)
<i>margas kaip pasaulis</i>	46	1997 - 2000	5 (11%)
<i>plati paletė</i>	5	2002 - 2008	3 (60%)
<i>Tavo darbas kaip šuva margas.</i>	0	-	0
<i>turtinga paletė</i>	3	2002 - 2008	3 (100%)
<i>žilas kaip žydinti obelis</i>	2	1994 - 1994	2 (100%)

Čeština

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
kategorie Bílá			
<i>bílý den</i>	10572	1964 - 2015	10115 (96%) ±456
<i>za bílého dne</i>	9971	1966 - 2015	9540 (96%) ±431
<i>bílá paní</i>	7104	1967 - 2015	6619 (93%) ±485
<i>bílý kůň</i>	10970	1994 - 2015	5588 (51%) ±1289
<i>bílá kniha</i>	4548	1975 - 2015	4332 (95%) ±215
<i>černé na bílém</i>	3345	1962 - 2015	3011 (90%) ±327
<i>bílé maso</i>	3160	1969 - 2015	3000 (95%) ±157
<i>bílý prášek</i>	2650	1969 - 2015	2424 (91%) ±225
<i>bílá vrána</i>	1808	1981 - 2015	1711 (95%) ±96
<i>bílý límeček</i>	1912	1962 - 2015	1366 (71%) ±225

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>bílá technika</i>	1273	1991 - 2015	1202 (94%) ±70
<i>bílé noci</i>	956	1966 - 2015	892 (93%) ±64
<i>bílé zlato</i>	2384	1990 - 2015	671 (28%) ±277
<i>obchod s bílým masem</i>	662	1991 - 2015	622 (94%) ±40
<i>bílý prapor</i>	512	1977 - 2015	474 (93%) ±38
<i>vidět černobíle</i>	477	1992 - 2015	441 (92%) ±35
<i>loupež za bílého dne</i>	376	1993 - 2015	351 (93%) ±24
<i>bledý jako stěna</i>	305	1971 - 2015	284 (93%) ±21
<i>mrtvolně bledý</i>	218	1964 - 2014	202 (93%) ±15
<i>do bílého rána</i>	209	1983 - 2015	194 (93%) ±15
<i>nastrčený bílý kuň</i>	201	1996 - 2015	186 (93%) ±15
<i>smrtelně bledý</i>	191	1965 - 2015	177 (93%) ±14
<i>bílý jako křída</i>	174	1963 - 2015	161 (93%) ±13
<i>bledý jako smrt</i>	120	1964 - 2015	110 (92%) ±9
<i>bílá skvrna</i>	1236	1966 - 2015	82 (7%) ±79
<i>rozžhavit doběla</i>	93	1993 - 2015	81 (87%) ±11
<i>bílý jako padlý sníh</i>	75	1964 - 2015	68 (91%) ±6
<i>bledý jako křída</i>	66	1968 - 2015	60 (91%) ±6
<i>bílý jako mléko</i>	57	1982 - 2015	52 (91%) ±5
<i>do bílého dne</i>	57	1982 - 2015	52 (91%) ±5
<i>je bledý jako smrt</i>	49	1964 - 2015	44 (90%) ±4
<i>voskově bledý</i>	38	1968 - 2014	34 (89%) ±3
<i>čekat na prince na bílém koni</i>	35	1997 - 2015	31 (89%) ±3
<i>být křídově bílý</i>	34	1969 - 2013	30 (88%) ±3
<i>bílý jako lilie</i>	17	1998 - 2015	14 (82%)
<i>zblednout strachy</i>	17	1993 - 2013	14 (82%)
<i>bledý jako plátno</i>	11	1968 - 2010	8 (73%)
<i>bílé ručičky</i>	13	1965 - 2010	6 (46%)
<i>prodat na bílé maso</i>	37	1994 - 2001	6 (16%)
<i>dělat z černého bílé</i>	8	1997 - 2015	5 (63%)

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>zlomená lilie</i>	5	1989 - 2006	4 (80%)
<i>zvadlá lilie</i>	7	1996 - 2012	4 (57%)
<i>pít kořalku jako vodu</i>	2	1998 - 2000	2 (100%)
<i>rozlišovat pouze černé a bílé</i>	2	1996 - 1997	2 (100%)
<i>bledý jako tvaroh</i>	1	1997 - 1997	1 (100%)
<i>bílý hlad</i>	1	2014 - 2014	1 (100%)
<i>být křídově bledý</i>	1	2005 - 2005	1 (100%)
<i>je to jako nabíledni</i>	1	2008 - 2008	1 (100%)
<i>vlasy bílé jako stříbro</i>	1	2000 - 2000	1 (100%)
kategorie Světlá			
<i>světlý okamžik</i>	1609	1990 - 2015	1523 (95%) ±85
<i>světlá stránka</i>	1122	1965 - 2015	1058 (94%) ±63
<i>světlý bod</i>	1034	1962 - 2015	975 (94%) ±59
<i>světlá chvílka</i>	552	1990 - 2015	518 (94%) ±34
<i>jasná chvílka</i>	59	1982 - 2015	52 (88%) ±7
kategorie Tmavá			
<i>doba temna</i>	1800	1970 - 2015	1704 (95%) ±96
<i>temné plány</i>	90	1994 - 2015	82 (91%) ±7
kategorie Černá			
<i>černá kronika</i>	11802	1970 - 2015	11299 (96%) ±502
<i>černý trh</i>	11511	1967 - 2015	11020 (96%) ±490
<i>černá komedie</i>	9506	1991 - 2015	9089 (96%) ±417
<i>černý pasažér</i>	9466	1962 - 2015	9051 (96%) ±415
<i>černý kůň</i>	9895	1985 - 2015	8583 (87%) ±855
<i>černý humor</i>	8452	1972 - 2015	8081 (96%) ±370
<i>černá listina</i>	5265	1982 - 2015	5019 (95%) ±245
<i>černá stavba</i>	5207	1992 - 2015	4964 (95%) ±242
<i>černý kontinent</i>	4364	1971 - 2015	4157 (95%) ±206
<i>černá ovce</i>	3864	1967 - 2015	3678 (95%) ±186
<i>na černo</i>	5059	1985 - 2015	3532 (70%) ±572

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>černý den</i>	3695	1983 - 2015	3517 (95%) ±177
<i>trefa do černého</i>	3271	1970 - 2015	3111 (95%) ±160
<i>černé na bílém</i>	3345	1962 - 2015	3069 (92%) ±275
<i>černé zlato</i>	3042	1991 - 2015	2890 (95%) ±151
<i>černé myšlenky</i>	1969	1962 - 2015	1866 (95%) ±103
<i>v černých číslech</i>	1783	1993 - 2015	1688 (95%) ±95
<i>černý pátek</i>	1373	1967 - 2015	1297 (94%) ±76
<i>černá vlajka</i>	1345	1969 - 2015	1271 (94%) ±74
<i>černý fond</i>	1303	1991 - 2015	1231 (94%) ±72
<i>černá kniha</i>	1312	1991 - 2015	1186 (90%) ±121
<i>černý obchod</i>	1160	1967 - 2015	1095 (94%) ±65
<i>smolný den</i>	1121	1985 - 2015	1058 (94%) ±63
<i>černé peníze</i>	955	1991 - 2015	891 (93%) ±64
<i>černá hodinka</i>	572	1968 - 2015	536 (94%) ±35
<i>černý seznam</i>	533	1992 - 2015	500 (94%) ±33
<i>práce na černo</i>	489	1992 - 2015	458 (94%) ±31
<i>vidět černobíle</i>	477	1992 - 2015	447 (94%) ±30
<i>černý vzadu</i>	396	1991 - 2015	365 (92%) ±30
<i>černé pondělí</i>	356	1993 - 2015	332 (93%) ±23
<i>černá mše</i>	335	1969 - 2015	312 (93%) ±22
<i>pracovat na černo</i>	280	1991 - 2015	261 (93%) ±19
<i>má černý den</i>	202	1993 - 2015	187 (93%) ±14
<i>černý jako bota</i>	156	1970 - 2015	144 (92%) ±11
<i>vidět to v černých barvách</i>	151	1994 - 2015	136 (90%) ±13
<i>černá technika</i>	94	1997 - 2015	86 (91%) ±7
<i>černé košile</i>	735	1992 - 2013	73 (10%) ±71
<i>vlasy černé jako uhel</i>	73	1983 - 2015	66 (90%) ±6
<i>držet černou hodinku</i>	70	1968 - 2015	64 (91%) ±6
<i>černý petr</i>	42	1992 - 2015	38 (90%) ±4
<i>černé úmysly</i>	31	1985 - 2015	28 (90%) ±3

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>černý jako smůla</i>	30	1963 - 2014	27 (90%) ±3
<i>vlasý černé jako havran</i>	29	1983 - 2015	26 (90%) ±2
<i>dívat se na to černě</i>	31	1968 - 2015	25 (81%) ±3
<i>černý nevděk</i>	25	1990 - 2012	22 (88%)
<i>až černo</i>	75	1985 - 2015	12 (16%) ±9
<i>černé plány</i>	22	1992 - 2012	10 (45%)
<i>hledět na něco černě</i>	11	1992 - 2012	7 (64%)
<i>černý jako kominík</i>	10	1993 - 2014	7 (70%)
<i>černý jako cikán</i>	9	1985 - 2011	6 (67%)
<i>dělat z černého bílé</i>	8	1997 - 2015	5 (63%)
<i>dřít jako černej</i>	4	1992 - 2006	3 (75%)
<i>vidět to v černém světle</i>	3	1996 - 2005	3 (100%)
<i>rozlišovat pouze černé a bílé</i>	2	1996 - 1997	2 (100%)
<i>zapsat černou křídou do komína</i>	2	2001 - 2013	2 (100%)
<i>lidí až černo</i>	1	2001 - 2001	1 (100%)
<i>černá krev země</i>	1	2013 - 2013	1 (100%)
<i>černý anděl</i>	2417	1991 - 1991	1 (0%)
kategorie Růžová			
<i>růžové brýle</i>	2504	1983 - 2015	2377 (95%) ±126
<i>vidět růžově</i>	878	1966 - 2015	826 (94%) ±51
<i>růžové tvářičky</i>	66	1971 - 2015	60 (91%) ±6
<i>dívat se na něco růžovými brýlemi</i>	42	1992 - 2015	38 (90%) ±4
<i>růžové naděje</i>	41	1994 - 2013	36 (88%) ±4
<i>vidět v růžovém světle</i>	10	1992 - 2012	7 (70%)
<i>shocking pink</i>	4	2000 - 2012	3 (75%)
<i>začervenat se jako růže</i>	1	1996 - 1996	1 (100%)
kategorie Červená			
<i>červený koberec</i>	5964	1967 - 2015	5690 (95%) ±273
<i>rudá planeta</i>	3670	1982 - 2015	3460 (94%) ±210
<i>červená knihovna</i>	2808	1989 - 2015	2668 (95%) ±139

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>v červených číslech</i>	2064	1992 - 2015	1956 (95%) ±108
<i>červená nit</i>	1862	1990 - 2015	1729 (93%) ±130
<i>červený kohout</i>	1539	1985 - 2015	1427 (93%) ±112
<i>červený diplom</i>	834	1985 - 2015	785 (94%) ±48
<i>vidět rudě</i>	623	1969 - 2015	585 (94%) ±38
<i>zdravá barva</i>	574	1962 - 2015	538 (94%) ±35
<i>ohnivý kohout</i>	386	1992 - 2015	360 (93%) ±25
<i>červená kniha ohrožených druhů</i>	326	1992 - 2015	304 (93%) ±22
<i>rudý kohout</i>	217	1997 - 2015	161 (74%) ±31
<i>červený telefon</i>	173	1973 - 2015	157 (91%) ±15
<i>působí jako červený hadr na býka</i>	134	1992 - 2015	124 (93%) ±10
<i>má červené tváře</i>	75	1971 - 2015	67 (89%) ±7
<i>je rudý jako rak</i>	66	1968 - 2015	60 (91%) ±6
<i>červený jako rak</i>	60	1964 - 2015	54 (90%) ±5
<i>působí jako rudý hadr na býka</i>	56	2001 - 2015	51 (91%) ±5
<i>vidět červeně</i>	64	1980 - 2015	33 (52%) ±11
<i>zrudl jako krocan</i>	22	1964 - 2014	19 (86%)
<i>červený jako růže</i>	21	1967 - 2015	18 (86%)
<i>má červené tvářičky</i>	16	1991 - 2015	13 (81%)
<i>krev se nahrnula do tváře</i>	14	1991 - 2013	11 (79%)
<i>rudý pás kolem</i>	12	1993 - 2006	9 (75%)
<i>červený jako pivoňka</i>	9	1972 - 2015	6 (67%)
<i>červený jako malina</i>	8	1983 - 2011	5 (63%)
<i>červený jako mák</i>	6	1995 - 2011	4 (67%)
<i>červený jako krocan</i>	4	1990 - 2010	3 (75%)
<i>lže a ani se nečervená</i>	1	2007 - 2007	1 (100%)
<i>rudé plemeno</i>	1	1968 - 1968	1 (100%)
<i>červený jako kohout</i>	1	1997 - 1997	1 (100%)
<i>červený jako spartakiádní trenýrky</i>	1	1994 - 1994	1 (100%)

kategorie Zelená

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>dát zelenou</i>	6366	1973 - 2015	6074 (95%) ±292
<i>mít zelenou</i>	9303	1964 - 2015	4305 (46%) ±1110
<i>zelený čtvrtek</i>	4398	1988 - 2015	4190 (95%) ±208
<i>zelená energie</i>	3576	1999 - 2015	3401 (95%) ±175
<i>zelená politika</i>	649	1991 - 2015	609 (94%) ±39
<i>zelené barety</i>	475	1990 - 2015	440 (93%) ±35
<i>pít jako duha</i>	387	1982 - 2015	361 (93%) ±25
<i>zelený anton</i>	92	1989 - 2015	84 (91%) ±7
<i>malý zelený mužíček</i>	69	1993 - 2015	63 (91%) ±6
<i>zelená krev</i>	125	1985 - 2015	59 (47%) ±19
<i>zezelenat závistí</i>	58	1993 - 2015	53 (91%) ±5
<i>zelená závist(i)</i>	27	2002 - 2014	24 (89%)
<i>zelený postoj</i>	18	2004 - 2011	12 (67%)
<i>lesní barva</i>	11	1962 - 2012	8 (73%)
<i>být zelený závistí</i>	10	2005 - 2014	7 (70%)
<i>klel až se hory zelenaly</i>	4	1998 - 2010	3 (75%)
<i>pili až se hory zelenaly</i>	3	1997 - 2001	3 (100%)
<i>zdravá lesní barva</i>	4	1962 - 2012	3 (75%)
<i>žárlivost je zelenooký</i>	3	1993 - 2014	3 (100%)
<i>žárlivost je zelenooká příšera</i>	1	2014 - 2014	1 (100%)
kategorie Šedá			
<i>šedá eminence</i>	4079	1985 - 2015	3883 (95%) ±196
<i>šedá zóna</i>	2496	1990 - 2015	2370 (95%) ±126
<i>šedá myš</i>	695	1993 - 2015	637 (92%) ±56
<i>šedivý den</i>	311	1967 - 2015	290 (93%) ±21
<i>šerý dávnovek</i>	181	1983 - 2015	168 (93%) ±13
<i>šedá realita</i>	102	1993 - 2015	94 (92%) ±8
<i>šedí vlci</i>	535	1991 - 2015	92 (17%) ±65
<i>šedý život</i>	61	1993 - 2015	55 (90%) ±5
<i>popelavý obličej</i>	53	1967 - 2015	48 (91%) ±4

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>šedá minulost</i>	16	1997 - 2015	12 (75%)
<i>šedá jako myš</i>	9	1999 - 2013	6 (67%)
<i>dožít se šedin</i>	1	1995 - 1995	1 (100%)
<i>malý šedý mužiček</i>	1	2000 - 2000	1 (100%)
<i>mračí se jako popeleční středa</i>	1	2014 - 2014	1 (100%)
<i>vlasý šedivé jako popel</i>	1	2012 - 2012	1 (100%)
<i>šedivý jako chmýří</i>	1	1998 - 1998	1 (100%)
<i>šedé mozkové závity</i>	1	2008 - 2008	1 (100%)
kategorie Žlutá			
<i>žlutá karta</i>	62380	1991 - 2015	60116 (96%) ±2264
<i>zlaté stránky</i>	4193	1991 - 2015	3991 (95%) ±201
<i>žlutý kov</i>	2942	1989 - 2015	2795 (95%) ±146
<i>žlutá hvězda</i>	1159	1964 - 2015	1094 (94%) ±65
<i>žlutá vlajka</i>	512	1992 - 2015	479 (94%) ±32
<i>žlutý anděl</i>	422	1991 - 2015	395 (94%) ±27
<i>žluté nebezpečí</i>	115	1991 - 2015	106 (92%) ±9
<i>žlutá rasa</i>	45	1992 - 2014	40 (89%) ±4
<i>žlutá hrozba</i>	21	1995 - 2015	18 (86%)
<i>nažloutlý obličej</i>	20	1993 - 2013	17 (85%)
<i>žlutý tisk</i>	18	1990 - 2015	15 (83%)
<i>žlutý jako kanárek</i>	12	1997 - 2011	9 (75%)
<i>signál žlutého světla</i>	11	2005 - 2013	8 (73%)
<i>žluté plemeno</i>	9	1992 - 2014	6 (67%)
<i>zažloutlá pokožka</i>	5	2000 - 2013	4 (80%)
<i>žluté odbory</i>	3	1995 - 2012	3 (100%)
<i>žlutý jako šafrán</i>	3	1990 - 2000	3 (100%)
<i>žluté světlo na semaforu</i>	1	2007 - 2007	1 (100%)
kategorie Modrá			
<i>modrý pták</i>	2147	1991 - 2015	1975 (92%) ±166
<i>modrá krev</i>	2061	1964 - 2015	1935 (94%) ±126

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>modrá planeta</i>	1785	1991 - 2015	1690 (95%) ±95
<i>modrá knížka</i>	1716	1990 - 2015	1593 (93%) ±122
<i>modré z nebe</i>	1647	1965 - 2015	1559 (95%) ±87
<i>modrá armáda</i>	390	1991 - 2015	351 (90%) ±39
<i>snést modré z nebe</i>	355	1971 - 2015	331 (93%) ±23
<i>modré helmy</i>	158	1991 - 2015	130 (82%) ±22
<i>modrá punčocha</i>	155	1964 - 2015	126 (81%) ±23
<i>modrokabátníci</i>	108	1989 - 2015	99 (92%) ±8
<i>modrý jako nebe</i>	70	1960 - 2015	64 (91%) ±6
<i>modrá smrt</i>	70	1998 - 2015	63 (90%) ±6
<i>pruská modř</i>	45	1990 - 2015	40 (89%) ±4
<i>berlínská modř</i>	32	1995 - 2014	29 (91%) ±3
<i>modrá obrazovka smrti</i>	28	2001 - 2015	25 (89%) ±1
<i>přinesla mu modré z nebe</i>	22	1996 - 2013	19 (86%)
<i>modrý jako švestka</i>	15	1994 - 2015	11 (73%)
<i>mít oči jako poměnky</i>	13	1994 - 2013	10 (77%)
<i>země modrého nebe</i>	15	1999 - 2009	8 (53%)
<i>být namodro</i>	25	1999 - 2010	6 (24%)
<i>modrý jak šmoula</i>	8	2008 - 2012	5 (63%)
<i>modrý jako kopírák</i>	4	1990 - 2007	3 (75%)
<i>slavit modré pondělí</i>	3	1991 - 1993	3 (100%)
<i>superinteligentní odstín modré barvy</i>	3	1991 - 2014	3 (100%)
<i>modrý jako džíny</i>	2	2003 - 2011	2 (100%)
<i>cítit se modře</i>	1	2012 - 2012	1 (100%)
kategorie Světle modrá			
<i>blankytná obloha</i>	176	1986 - 2015	163 (93%) ±13
<i>modravé dálky</i>	120	1968 - 2015	110 (92%) ±9
<i>modravá dál</i>	8	1999 - 2014	5 (63%)
<i>blankytný jako nebe</i>	2	2007 - 2014	2 (100%)
<i>blankytný jako obloha</i>	1	2009 - 2009	1 (100%)

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
kategorie Hnědá			
<i>hnědé košile</i>	294	1987 - 2015	200 (68%) ±40
<i>čokoládová barva</i>	139	1989 - 2015	128 (92%) ±10
<i>hnědý mor</i>	130	1991 - 2015	119 (92%) ±10
<i>hnědý teror</i>	17	1996 - 2015	14 (82%)
kategorie Barva			
<i>široká paleta</i>	4711	1982 - 2015	4179 (89%) ±446
<i>pestrá paleta</i>	3326	1969 - 2015	2938 (88%) ±325
<i>pestrá minulost</i>	1163	1967 - 2015	1097 (94%) ±65
<i>přiznat barvu</i>	1103	1977 - 2015	1019 (92%) ±83
<i>v plném lesku</i>	1022	1960 - 2015	952 (93%) ±68
<i>bohatá paleta</i>	396	1989 - 2015	360 (91%) ±35
<i>hrát všemi barvami</i>	1042	1965 - 2015	287 (28%) ±127
<i>prokvetlé vlasy</i>	55	1973 - 2015	50 (91%) ±5
<i>dřít se jako mourovatý</i>	10	1993 - 2015	7 (70%)
<i>nechtít s barvou ven</i>	7	1999 - 2012	5 (71%)
<i>prokvetlá hlava</i>	6	1993 - 2008	4 (67%)

Ruština

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
kategorie Bílá			
<i>белый свет</i>	1620	1891 - 2015	1474 (91%) ±145
<i>белый день</i>	1228	1823 - 2015	1160 (94%) ±68
<i>белая ночь</i>	992	1858 - 2015	935 (94%) ±57
<i>среди бела дня</i>	729	1782 - 2015	685 (94%) ±43
<i>белая горячка</i>	373	1856 - 2015	348 (93%) ±24
<i>белый как снег</i>	354	1782 - 2012	330 (93%) ±23
<i>белый флаг</i>	379	1763 - 2014	302 (80%) ±50
<i>чёрным по белому</i>	302	1909 - 2015	281 (93%) ±21

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>белая ворона</i>	227	1908 - 2014	196 (86%) ±30
<i>бледен как смертью</i>	210	1791 - 2015	195 (93%) ±15
<i>белое пятно</i>	914	1929 - 2015	192 (21%) ±101
<i>бледный как полотно</i>	198	1833 - 2009	183 (92%) ±14
<i>люди в белых халатах</i>	174	1935 - 2015	153 (88%) ±19
<i>белая кость</i>	210	1860 - 2014	111 (53%) ±32
<i>белый стих</i>	114	1888 - 2015	105 (92%) ±9
<i>про белого бычка</i>	81	1870 - 2014	74 (91%) ±7
<i>белый как мел</i>	78	1864 - 2013	71 (91%) ±6
<i>шито белыми нитками</i>	73	1869 - 2012	66 (90%) ±6
<i>белый билет</i>	69	1915 - 2014	63 (91%) ±6
<i>белый как лунь</i>	68	1850 - 2007	62 (91%) ±6
<i>белые мухи</i>	69	1881 - 2012	58 (84%) ±10
<i>белый порошок</i>	168	1953 - 2015	56 (33%) ±24
<i>белый как бумага</i>	54	1878 - 2014	49 (91%) ±5
<i>белая зависть</i>	52	1970 - 2012	44 (85%) ±6
<i>побледнел как смерть</i>	38	1863 - 2008	34 (89%) ±3
<i>белое безмолвие</i>	40	1977 - 2014	33 (83%) ±4
<i>белый танец</i>	36	1989 - 2014	32 (89%) ±3
<i>белый воротничок</i>	269	1977 - 2013	31 (12%) ±28
<i>бледная немочь</i>	42	1887 - 2009	31 (74%) ±8
<i>довести до белого каления</i>	35	1912 - 2012	31 (89%) ±3
<i>побледнеть бледнеть от страха</i>	35	1833 - 2005	31 (89%) ±3
<i>белые ручки</i>	51	1856 - 2010	24 (47%) ±9
<i>не жилище на белом свете</i>	26	1908 - 2004	23 (88%)
<i>быть бельмом на глазу</i>	25	1908 - 2008	22 (88%)
<i>доводить до белого каления</i>	24	1905 - 2012	21 (88%)
<i>белые как лен</i>	23	1858 - 2007	20 (87%)
<i>белый шар</i>	115	1870 - 2002	20 (17%) ±15

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>грабёж среди бела дня</i>	22	1907 - 2010	19 (86%)
<i>белое золото</i>	133	1936 - 2005	18 (14%) ±15
<i>посреди белого дня</i>	21	1914 - 2012	18 (86%)
<i>белые как сахар</i>	19	1842 - 2008	16 (84%)
<i>бледный как мел</i>	19	1885 - 2015	16 (84%)
<i>белый телефон</i>	59	1965 - 2004	14 (24%) ±7
<i>называть назвать чёрное белым а белое чёрным</i>	17	1833 - 2010	14 (82%)
<i>белый уголь</i>	15	1925 - 2005	12 (80%)
<i>белый как сметана</i>	14	1954 - 2011	11 (79%)
<i>белые балахоны</i>	104	1901 - 2006	10 (10%) ±7
<i>белые братья</i>	25	1935 - 2002	9 (36%)
<i>белая рабыня</i>	28	1958 - 2003	7 (25%)
<i>бледный как стена</i>	10	1872 - 2012	7 (70%)
<i>пить белую</i>	18	1874 - 2002	7 (39%)
<i>сказка о белом бычке</i>	10	1912 - 2005	7 (70%)
<i>о белом бычке</i>	9	1912 - 2005	6 (67%)
<i>белая полоса</i>	329	2002 - 2002	5 (2%)
<i>не видать света белого</i>	6	1923 - 2003	4 (67%)
<i>не видеть света белого</i>	5	1896 - 2000	4 (80%)
<i>ясно как белый день</i>	5	1926 - 2003	4 (80%)
<i>белая сборка</i>	4	2000 - 2001	3 (75%)
<i>делить на белое и чёрное</i>	4	1972 - 2004	3 (75%)
<i>белый балет</i>	2	2000 - 2006	2 (100%)
<i>белый друг</i>	33	2009 - 2010	2 (6%)
<i>это белыми нитками шито</i>	2	2000 - 2001	2 (100%)
<i>ждать принца на белом коне</i>	2	2003 - 2003	1 (50%)
<i>песня про белого</i>	5	1988 - 1988	1 (20%)
<i>песня про белого бычка</i>	1	1988 - 1988	1 (100%)

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
kategorie Světlá			
<i>светлое пятно</i>	324	1909 - 2013	33 (10%) ±31
kategorie Tmavá			
<i>тёмный человек</i>	454	1853 - 2015	398 (88%) ±54
<i>тёмные дела</i>	320	1780 - 2013	291 (91%) ±29
<i>тёмная личность</i>	212	1880 - 2015	197 (93%) ±15
<i>в глазах потемнело</i>	192	1867 - 2014	178 (93%) ±14
<i>дело тёмное</i>	188	1726 - 2014	163 (87%) ±23
<i>тёмное прошлое</i>	116	1908 - 2013	106 (91%) ±9
<i>в глазах темнеть</i>	104	1833 - 2011	95 (91%) ±8
<i>тёмные века</i>	105	1877 - 2014	89 (85%) ±16
<i>в глазах помутиться</i>	59	1833 - 2006	53 (90%) ±5
<i>тёмная лошадка</i>	46	1971 - 2014	40 (87%) ±4
<i>тёмное пятно на</i>	144	1856 - 2008	32 (22%) ±22
<i>тёмный лес</i>	723	1983 - 2013	31 (4%) ±28
<i>в глазах мутиться</i>	13	1833 - 2007	10 (77%)
<i>для (кого-то) тёмный лес</i>	10	1980 - 2007	6 (60%)
<i>тёмные планы</i>	3	1929 - 1957	2 (67%)
<i>тёмный ты человек</i>	2	1979 - 1987	2 (100%)
kategorie Černá			
<i>чёрный ход</i>	764	1870 - 2015	718 (94%) ±45
<i>чёрный день</i>	746	1833 - 2014	686 (92%) ±59
<i>чёрная работа</i>	420	1762 - 2015	383 (91%) ±36
<i>чёрная лестница</i>	375	1842 - 2015	350 (93%) ±24
<i>чёрный список</i>	309	1802 - 2014	288 (93%) ±20
<i>чёрным по белому</i>	302	1909 - 2015	277 (92%) ±24
<i>чёрный рынок</i>	274	1909 - 2015	255 (93%) ±19
<i>чёрный как смоль</i>	231	1833 - 2015	214 (93%) ±16
<i>чёрное дело</i>	200	1820 - 2013	185 (93%) ±14

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>чёрный ворон</i>	423	1974 - 2013	169 (40%) ±46
<i>чёрное золото</i>	216	1947 - 2015	153 (71%) ±30
<i>чёрная неблагодарность</i>	126	1838 - 2012	115 (91%) ±10
<i>чёрный юмор</i>	117	1976 - 2015	108 (92%) ±9
<i>чёрный пиар</i>	115	2000 - 2014	106 (92%) ±9
<i>чёрный как уголь</i>	108	1832 - 2012	99 (92%) ±8
<i>чёрный нал</i>	108	1996 - 2012	99 (92%) ±8
<i>чёрный флаг</i>	104	1899 - 2015	94 (90%) ±10
<i>держат в чёрном теле</i>	94	1866 - 2012	86 (91%) ±7
<i>чёрный как ночь</i>	79	1910 - 2014	69 (87%) ±8
<i>чёрный как сажа</i>	74	1891 - 2014	67 (91%) ±6
<i>чёрная зависть</i>	65	1892 - 2013	59 (91%) ±5
<i>чёрная полоса</i>	364	1864 - 2014	59 (16%) ±47
<i>чёрная кость</i>	65	1902 - 2008	58 (89%) ±6
<i>чёрная немочь</i>	60	1833 - 2003	54 (90%) ±5
<i>чёрный континент</i>	57	1920 - 2014	52 (91%) ±5
<i>чёрная месса</i>	45	1911 - 2012	40 (89%) ±4
<i>чёрный как жук</i>	38	1921 - 2005	34 (89%) ±3
<i>чёрный как негр</i>	38	1924 - 2011	33 (87%) ±4
<i>чёрная книга</i>	107	1888 - 2006	31 (29%) ±17
<i>чёрный как земля</i>	30	1869 - 2006	27 (90%) ±3
<i>чёрная касса</i>	28	1931 - 2014	25 (89%) ±1
<i>чёрная кошка пробежала</i>	27	1881 - 2013	24 (89%)
<i>чёрный как ворон</i>	28	1835 - 2010	24 (86%) ±1
<i>чернильная душа</i>	23	1857 - 2010	20 (87%)
<i>чёрные деньги</i>	26	1878 - 2015	19 (73%)
<i>чёрный как вороново крыло</i>	22	1833 - 2011	19 (86%)
<i>откладывать на чёрный день</i>	16	1955 - 2009	13 (81%)
<i>чёрная сутана</i>	42	1906 - 2014	10 (24%) ±7

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>чёрный воронок</i>	70	2002 - 2011	7 (10%)
<i>чёрный как чёрт</i>	10	1958 - 2003	7 (70%)
<i>чёрная судьба</i>	11	1959 - 2013	6 (55%)
<i>чёрный как галка</i>	9	1924 - 2002	6 (67%)
<i>чёрный как трубочист</i>	9	1913 - 2007	6 (67%)
<i>описывать чёрными красками</i>	5	1780 - 2010	4 (80%)
<i>чёрного кобеля не отмоешь добела</i>	6	1966 - 2005	4 (67%)
<i>чёрные как у трубочиста</i>	5	1953 - 2007	4 (80%)
<i>чёрный понедельник</i>	5	2001 - 2015	4 (80%)
<i>чёрный четверг</i>	5	1901 - 2006	4 (80%)
<i>видеть в чёрном свете</i>	3	1966 - 1998	3 (100%)
<i>делить на белое и чёрное</i>	4	1972 - 2004	3 (75%)
<i>откладывать про чёрный день</i>	3	1968 - 1998	3 (100%)
<i>работать как чернорабочий</i>	4	1924 - 2002	3 (75%)
<i>чёрная бухгалтерия</i>	4	2000 - 2001	3 (75%)
<i>чёрная доля</i>	5	1990 - 2001	3 (60%)
<i>чёрные доходы</i>	3	2001 - 2005	3 (100%)
<i>видеть в чёрных тонах</i>	2	2002 - 2003	2 (100%)
<i>чёрная хроника</i>	3	2003 - 2005	2 (67%)
<i>называть чёрное белым а белое чёрным</i>	1	2002 - 2002	1 (100%)
<i>ответить чёрной неблагодарностью</i>	1	2002 - 2002	1 (100%)
<i>смотреть сквозь чёрные очки</i>	1	1990 - 1990	1 (100%)
<i>черная овца</i>	30	2004 - 2004	1 (3%)
kategorie Růžová			
<i>розовые очки</i>	72	1891 - 2014	66 (92%) ±6
<i>розовые надежды</i>	47	1860 - 2009	41 (87%) ±6
<i>розовые мечты</i>	40	1882 - 2010	36 (90%) ±3
<i>розовые мечтания</i>	14	1915 - 2013	11 (79%)

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>видеть в розовом свете</i>	10	1953 - 1999	7 (70%)
<i>розовое детство</i>	10	1944 - 2012	7 (70%)
<i>розовый день</i>	9	1985 - 2003	6 (67%)
<i>видеть в розовом цвете</i>	6	1957 - 2002	4 (67%)
<i>розовое христианство</i>	6	1918 - 2003	4 (67%)
<i>видеть все в розовом свете</i>	3	1953 - 1994	3 (100%)
<i>видеть все в розовом цвете</i>	3	1988 - 1992	3 (100%)
<i>рисовать розовыми красками</i>	4	1850 - 2004	3 (75%)
<i>розовый взгляд на мир божий</i>	1	2007 - 2007	1 (100%)
<i>розовый как мечта</i>	1	2009 - 2009	1 (100%)
kategorie Červená			
<i>красная армия</i>	2440	1922 - 2015	2316 (95%) ±123
<i>красный уголок</i>	416	1924 - 2013	389 (94%) ±27
<i>красна девица</i>	382	1762 - 2013	357 (93%) ±25
<i>красная книга</i>	268	1969 - 2014	241 (90%) ±18
<i>красные ворота</i>	256	1826 - 2015	238 (93%) ±18
<i>красный карандаш</i>	377	1886 - 2013	230 (61%) ±53
<i>красный петух</i>	194	1858 - 2009	178 (92%) ±14
<i>красное крыльцо</i>	189	1787 - 2011	175 (93%) ±14
<i>красная рыба</i>	188	1770 - 2013	174 (93%) ±14
<i>красные дни</i>	168	1782 - 2013	155 (92%) ±12
<i>красный день</i>	168	1782 - 2013	155 (92%) ±12
<i>красный нос</i>	402	1833 - 2014	135 (34%) ±55
<i>красный как рак</i>	138	1858 - 2011	127 (92%) ±10
<i>красный товар</i>	134	1878 - 2010	124 (93%) ±10
<i>для красного словца</i>	129	1850 - 2014	119 (92%) ±10
<i>красный диплом</i>	120	1980 - 2014	110 (92%) ±9
<i>кровь бросилась в лицо</i>	102	1840 - 2012	94 (92%) ±8
<i>ради красного словца</i>	86	1908 - 2015	79 (92%) ±7

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>красный зверь</i>	83	1833 - 2009	76 (92%) ±7
<i>красен как кровь</i>	79	1841 - 2013	72 (91%) ±6
<i>покраснел как рак</i>	74	1878 - 2014	67 (91%) ±6
<i>кровь из носу</i>	183	1938 - 2013	59 (32%) ±25
<i>красная планета</i>	63	1965 - 2015	57 (90%) ±5
<i>красная цена</i>	59	1928 - 2012	53 (90%) ±5
<i>пройти/проходить красной нитью</i>	57	1891 - 2014	52 (91%) ±5
<i>красные ряды</i>	50	1856 - 2014	45 (90%) ±4
<i>краснеть до корней волос</i>	47	1930 - 2013	42 (89%) ±4
<i>красный звон</i>	46	1901 - 2010	42 (91%) ±4
<i>красный пояс</i>	87	1992 - 2014	42 (48%) ±11
<i>красные бригады</i>	43	1921 - 2009	39 (91%) ±4
<i>красный фонарь</i>	200	2001 - 2012	36 (18%) ±11
<i>красная доска</i>	38	1877 - 2012	34 (89%) ±3
<i>краска бросилась в лицо</i>	34	1856 - 2007	30 (88%) ±3
<i>вгонять в краску</i>	31	1888 - 2010	28 (90%) ±3
<i>красные колпаки</i>	83	1791 - 2005	28 (34%) ±14
<i>красный как кумач</i>	23	1869 - 2007	20 (87%)
<i>здоровый цвет лица</i>	22	1872 - 2012	19 (86%)
<i>красный как варёный рак</i>	22	1888 - 2007	19 (86%)
<i>красный день календаря</i>	20	1980 - 2013	17 (85%)
<i>с красной строки</i>	20	1894 - 2016	17 (85%)
<i>красный как помидор</i>	14	1961 - 2012	11 (79%)
<i>красен как свёкла</i>	13	1911 - 2007	10 (77%)
<i>красная дичь</i>	13	1935 - 2008	10 (77%)
<i>красные телефоны</i>	52	1967 - 2014	10 (19%) ±7
<i>красный денёк</i>	11	1791 - 2001	8 (73%)
<i>красный как из бани</i>	9	1865 - 2001	6 (67%)
<i>румяный как яблоко</i>	9	1850 - 2004	6 (67%)

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>сидеть в красном углу</i>	9	1972 - 2002	6 (67%)
<i>красен как маков цвет</i>	7	1874 - 2014	5 (71%)
<i>врать и не краснеть</i>	6	1969 - 1996	4 (67%)
<i>идти под красный фонарь</i>	6	1957 - 2001	4 (67%)
<i>как красная тряпка для быка</i>	6	1997 - 2005	4 (67%)
<i>красная вера</i>	10	1980 - 1992	4 (40%)
<i>кровь кинулась в лицо</i>	6	1980 - 2008	4 (67%)
<i>зажечь красный свет</i>	4	1956 - 2007	3 (75%)
<i>красен как клюква</i>	4	1944 - 1994	3 (75%)
<i>краска кинулась в лицо</i>	3	1950 - 1990	3 (100%)
<i>дать красный свет</i>	2	2000 - 2005	2 (100%)
<i>красный как после бани</i>	2	1983 - 1987	2 (100%)
<i>румяный как наливное яблочко</i>	2	1965 - 2003	2 (100%)
<i>красный как индюк</i>	1	1981 - 1981	1 (100%)
<i>красный род</i>	4	1985 - 1985	1 (25%)
kategorie Zelená			
<i>зелёная улица</i>	206	1959 - 2010	149 (72%) ±26
<i>зелёный змий</i>	118	1901 - 2012	109 (92%) ±9
<i>давать дать зелёный свет</i>	72	1977 - 2015	66 (92%) ±6
<i>зелёная молодежь</i>	65	1883 - 2013	59 (91%) ±5
<i>зелёный человечек</i>	49	1939 - 2015	44 (90%) ±4
<i>тоска зелёная</i>	39	1906 - 2010	35 (90%) ±4
<i>позеленеть зеленеть злости</i>	33	1923 - 2012	29 (88%) ±3
<i>зелёный берет</i>	30	1977 - 2008	20 (67%)
<i>зелёный юнец</i>	23	1942 - 2011	20 (87%)
<i>давать дать зелёную улицу</i>	21	1961 - 2007	18 (86%)
<i>до зелёного змия</i>	21	1903 - 2003	18 (86%)
<i>зеленый как трава</i>	20	1954 - 2014	17 (85%)
<i>открывать открыть зелёную улицу</i>	19	1971 - 2010	16 (84%)

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>зелен виноград</i>	32	1852 - 2009	15 (47%) ±4
<i>зелёная планета</i>	14	1965 - 2007	11 (79%)
<i>чудовище с зелёными глазами</i>	13	1911 - 2007	10 (77%)
<i>позеленеть зеленеть от зависти</i>	12	1903 - 2012	9 (75%)
<i>в глазах позеленело</i>	11	1868 - 2003	8 (73%)
<i>в глазах зеленеет</i>	10	1972 - 2003	7 (70%)
<i>зелёный взгляд</i>	10	1975 - 2008	6 (60%)
<i>зелёный цех</i>	3	1956 - 2001	3 (100%)
<i>молодо-зелено</i>	3	1974 - 1990	3 (100%)
<i>скука зелёная</i>	5	1956 - 2003	3 (60%)
kategorie Šedá			
<i>серый человек</i>	207	1858 - 2015	189 (91%) ±17
<i>серая масса</i>	235	1882 - 2015	182 (77%) ±33
<i>серое вещество</i>	168	1927 - 2015	155 (92%) ±12
<i>до седых волос</i>	147	1839 - 2015	135 (92%) ±11
<i>серая жизнь</i>	94	1881 - 2013	86 (91%) ±7
<i>седая старина</i>	83	1877 - 2013	76 (92%) ±7
<i>серый кардинал</i>	82	1984 - 2015	75 (91%) ±7
<i>белый как лунь</i>	68	1850 - 2007	62 (91%) ±6
<i>некто в сером</i>	52	1909 - 2009	47 (90%) ±4
<i>серая мышь</i>	73	1969 - 2012	40 (55%) ±11
<i>бред сивой кобылы</i>	38	1959 - 2014	34 (89%) ±3
<i>седина в бороде бес в ребро</i>	26	1903 - 2013	23 (88%)
<i>серая скотинка</i>	26	1917 - 2010	23 (88%)
<i>серый люд</i>	23	1878 - 2007	20 (87%)
<i>серый как пепел</i>	18	1913 - 2009	15 (83%)
<i>серый человечек</i>	17	1887 - 2014	14 (82%)
<i>врать лгать обманывать солгать обмануть как сивый мерин</i>	15	1968 - 2015	12 (80%)

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>серый рынок</i>	15	2002 - 2015	12 (80%)
<i>ночью все кошки серы</i>	12	1906 - 2003	9 (75%)
<i>серое существование</i>	8	1900 - 2007	5 (63%)
<i>серый как земля</i>	8	1967 - 2001	5 (63%)
<i>серый как сталь</i>	8	1911 - 2002	5 (63%)
<i>седина в голову бес в ребро</i>	5	1950 - 2000	4 (80%)
<i>серый как туман</i>	4	1956 - 1984	3 (75%)
<i>серый как у мертвеца</i>	4	1973 - 2002	3 (75%)
<i>не за то волка бьют что сер а за то что овцу съел</i>	2	1946 - 1976	2 (100%)
<i>серый список</i>	2	1980 - 2013	2 (100%)
<i>серый ты человек</i>	2	1956 - 2001	2 (100%)
<i>мужик хоть и сер да ум у него не волк съел</i>	1	1956 - 1956	1 (100%)
<i>серая кошка пробежала</i>	1	1866 - 1866	1 (100%)
<i>серая опасность</i>	1	2001 - 2001	1 (100%)
<i>серые будни</i>	1	2001 - 2001	1 (100%)
kategorie Žlutá			
<i>жёлтый дом</i>	256	1833 - 2012	166 (65%) ±36
<i>жёлтая пресса</i>	113	1908 - 2015	104 (92%) ±9
<i>жёлтый билет</i>	47	1885 - 2012	42 (89%) ±4
<i>жёлтая раса</i>	45	1898 - 2013	40 (89%) ±4
<i>жёлтая карточка</i>	42	1971 - 2015	38 (90%) ±4
<i>жёлтый флаг</i>	97	1958 - 2003	37 (38%) ±12
<i>жёлтая опасность</i>	27	1904 - 2010	24 (89%)
<i>жёлтый как лимон</i>	24	1905 - 2007	21 (88%)
<i>жёлторотый птенец</i>	23	1953 - 2008	20 (87%)
<i>жёлтый как воск</i>	19	1858 - 2007	16 (84%)
<i>жёлтые страницы</i>	43	1995 - 2014	12 (28%) ±3

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>жёлтая религия</i>	7	2001 - 2003	5 (71%)
<i>жёлтый как желток</i>	7	1929 - 2005	5 (71%)
<i>жёлтый интернационал</i>	3	1920 - 1968	3 (100%)
<i>жёлтый как шафран</i>	4	1901 - 1994	3 (75%)
<i>жёлтый союз</i>	4	1999 - 2001	3 (75%)
<i>жёлтая вера</i>	3	1929 - 2001	2 (67%)
<i>жёлтый как кость</i>	2	2002 - 2002	2 (100%)
<i>жёлтый сигнал светофора</i>	2	2000 - 2002	2 (100%)
<i>сколько в тебе желчи</i>	2	1990 - 2000	2 (100%)
<i>жёлтый как одуванчик</i>	2	1940 - 1940	1 (50%)
kategorie Modrá			
<i>синяя птица</i>	313	1907 - 2015	273 (87%) ±39
<i>синий чулок</i>	124	1865 - 2011	89 (72%) ±19
<i>до посинения</i>	82	1926 - 2014	75 (91%) ±7
<i>синий как небо</i>	39	1904 - 2010	33 (85%) ±4
<i>берлинская лазурь</i>	31	1795 - 2012	28 (90%) ±3
<i>синий как море</i>	12	1937 - 2007	9 (75%)
<i>синий как василёк</i>	7	1987 - 2007	5 (71%)
<i>посинеть синеть от страха</i>	6	1956 - 1994	4 (67%)
<i>синь порох в глазу</i>	4	1951 - 1997	3 (75%)
<i>прусский синий</i>	1	2001 - 2001	1 (100%)
<i>синий как цветочек</i>	1	2003 - 2003	1 (100%)
kategorie Světle modrá			
<i>голубая кровь</i>	147	1913 - 2015	132 (90%) ±15
<i>голубой экран</i>	94	1947 - 2013	86 (91%) ±7
<i>голубая даль голубые дали</i>	71	1858 - 2015	65 (92%) ±6
<i>голубая мечта</i>	63	1961 - 2012	56 (89%) ±5
<i>голубой день</i>	45	1910 - 2012	40 (89%) ±5
<i>голубой как небо</i>	35	1952 - 2013	31 (89%) ±3

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>голубая планета</i>	34	1965 - 2013	30 (88%) ±4
<i>голубой цветок</i>	130	1927 - 2008	27 (21%) ±18
<i>голубые каски</i>	29	1992 - 2004	26 (90%) ±2
<i>глаза как васильки</i>	8	1958 - 2007	5 (63%)
<i>цвета бирюзы</i>	9	1970 - 2003	3 (33%)
<i>поднести на блюдечке с голубой каёмочкой</i>	1	1995 - 1995	1 (100%)
<i>получить на блюдечке с голубой каёмочкой</i>	1	2012 - 2012	1 (100%)
kategorie Hnědá			
<i>шоколадного цвета</i>	88	1875 - 2015	80 (91%) ±7
<i>коричневая чума</i>	32	1941 - 2012	29 (91%) ±3
<i>коричневая рубашка</i>	22	1937 - 2013	11 (50%)
<i>коричневое золото</i>	10	1953 - 1962	5 (50%)
<i>крыжовниковые глаза</i>	1	2012 - 2012	1 (100%)
kategorie Barva			
<i>во цвете лет</i>	99	1834 - 2012	91 (92%) ±8
<i>переливаться всеми цветами радуги</i>	71	1884 - 2014	65 (92%) ±6
<i>вогнать вгонять в краску</i>	31	1888 - 2010	28 (90%) ±3
<i>богатая палитра</i>	22	1959 - 2015	18 (82%)
<i>на вкус и цвет образца товарища нет</i>	21	1965 - 2015	18 (86%)
<i>не место красит человека а человек место</i>	15	1952 - 2007	12 (80%)
<i>переливаться всеми цветами</i>	9	1954 - 2013	6 (67%)
<i>широкая палитра</i>	7	1995 - 2015	4 (57%)
<i>в расцвете всех сил</i>	2	1976 - 2002	2 (100%)

Litevština

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
------------------------	--------	--------------	---------------

kategorie Bílá

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>juodu ant balto</i>	180	1991 - 2008	167 (93%) ±13
<i>balta diena</i>	179	1993 - 2008	163 (91%) ±15
<i>balta varna</i>	141	1993 - 2008	130 (92%) ±11
<i>baltas kaip sniegas</i>	118	1994 - 2008	109 (92%) ±9
<i>balta vėliava</i>	98	1993 - 2008	88 (90%) ±9
<i>balta ranka</i>	110	1994 - 2007	78 (71%) ±17
<i>baltosios dėmės</i>	43	1995 - 2008	39 (91%) ±4
<i>baltosios naktys</i>	41	1994 - 2007	37 (90%) ±4
<i>balta mėsa</i>	36	1995 - 2008	32 (89%) ±3
<i>baltos akys</i>	60	1994 - 2007	28 (47%) ±11
<i>baltoji karštligė</i>	30	1995 - 2004	27 (90%) ±3
<i>baltasis auksas</i>	23	1993 - 2006	20 (87%)
<i>baltasis badas</i>	21	1995 - 2003	18 (86%)
<i>baltosios eilės</i>	21	1994 - 2008	18 (86%)
<i>baltas kaip gulbė</i>	19	1995 - 2007	16 (84%)
<i>baltas bilietas</i>	18	1995 - 2002	15 (83%)
<i>baltas pavydas</i>	16	1991 - 2008	13 (81%)
<i>baltais siūlais siūta</i>	12	1996 - 2008	9 (75%)
<i>baltas kaip drobė</i>	12	1994 - 2008	9 (75%)
<i>baltas kaip cukrus</i>	3	1997 - 2002	3 (100%)
<i>baltas kaip žydinti obelis</i>	4	1996 - 2000	3 (75%)
<i>baltą dieną</i>	4	2000 - 2006	3 (75%)
<i>mirtinai išbalęs</i>	4	1997 - 2008	3 (75%)
<i>baltakiuoti akimis</i>	2	2002 - 2007	2 (100%)
<i>išbalęs kaip šūdo brazdas</i>	2	1995 - 2002	2 (100%)
<i>laukti princo ant balto žirgo</i>	2	2001 - 2002	2 (100%)
<i>balta akimi</i>	1	1999 - 1999	1 (100%)
<i>baltas it batas</i>	1	1995 - 1995	1 (100%)
<i>juoda vadinti balta</i>	1	2008 - 2008	1 (100%)
<i>maukti baltąę</i>	1	1995 - 1995	1 (100%)

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>visų dantys balti</i>	1	1996 - 1996	1 (100%)
kategorie Tmavá			
<i>tamsieji amžiai</i>	27	1995 - 2006	24 (89%)
<i>tamsus miškas</i>	125	2001 - 2007	15 (12%) ±11
<i>tamsioji dvasia</i>	5	1995 - 2004	3 (60%)
kategorie Černá			
<i>juodas darbas</i>	499	1991 - 2008	467 (94%) ±31
<i>juodoji rinka</i>	208	1992 - 2008	193 (93%) ±15
<i>juodas ant balto</i>	196	1991 - 2008	181 (92%) ±14
<i>juodu ant balto</i>	180	1991 - 2008	167 (93%) ±13
<i>juodasis auksas</i>	102	1995 - 2008	94 (92%) ±8
<i>juodos mintys</i>	70	1995 - 2008	64 (91%) ±6
<i>juodas humoras</i>	55	1995 - 2008	50 (91%) ±5
<i>juodas kaip anglis</i>	50	1994 - 2008	45 (90%) ±4
<i>juodas pavydas</i>	32	1994 - 2005	29 (91%) ±3
<i>juoda katė perbėgo</i>	24	1993 - 2008	21 (88%)
<i>juodosios mišios</i>	16	1993 - 2004	13 (81%)
<i>juoda avis</i>	26	1997 - 2008	8 (31%)
<i>juodai dirbti</i>	11	1995 - 2008	8 (73%)
<i>dirba kaip juodas jautis</i>	7	1995 - 2004	5 (71%)
<i>juodoji kronika</i>	8	1996 - 2007	5 (63%)
<i>net juoda</i>	12	1996 - 2008	5 (42%)
<i>juoda katė perbėgo kelią</i>	6	1997 - 2006	4 (67%)
<i>žiūrėti per juodus akinius</i>	6	1996 - 1996	4 (67%)
<i>juoda vadinti balta</i>	3	1996 - 2008	3 (100%)
<i>juoda komedija</i>	3	1997 - 2004	2 (67%)
<i>juodas kaip aulas</i>	2	1997 - 2002	2 (100%)
<i>juodieji pinigai</i>	2	2001 - 2008	2 (100%)
<i>dirba kaip juodas arklys</i>	1	1996 - 1996	1 (100%)
<i>juodas kaip ašis</i>	1	1995 - 1995	1 (100%)

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>juodas kaip čebato aulas</i>	1	2002 - 2002	1 (100%)
<i>juodasis penktadienis</i>	1	2008 - 2008	1 (100%)
<i>juodasis pirmadienis</i>	1	2008 - 2008	1 (100%)
<i>juodasis sarašas</i>	1	1995 - 1995	1 (100%)
<i>juodžiausia neviltis</i>	1	2003 - 2003	1 (100%)
kategorie Růžová			
<i>rožiniai akiniai</i>	56	1995 - 2008	51 (91%) ±5
kategorie Červená			
<i>raudonoji knyga</i>	151	1992 - 2005	139 (92%) ±11
<i>raudonoji armija</i>	150	1993 - 2008	138 (92%) ±11
<i>raudonasis kampelis</i>	25	1995 - 2007	22 (88%)
<i>raudonas diplomas</i>	22	1995 - 2007	19 (86%)
<i>raudonas kaip burokas</i>	15	1995 - 2007	12 (80%)
<i>raudonas gaidys</i>	14	1995 - 2004	10 (71%)
<i>raudonas kaip věžys</i>	13	1996 - 2008	10 (77%)
<i>raudonoji planeta</i>	11	1996 - 2008	8 (73%)
<i>raudonasis kilimas</i>	9	2001 - 2008	6 (67%)
<i>raudonoji juosta</i>	5	1996 - 2002	3 (60%)
<i>kaip buliui raudonas skuduras</i>	2	2001 - 2003	2 (100%)
kategorie Zelená			
<i>žalioji partija</i>	37	1991 - 2008	33 (89%) ±3
<i>uždegta žalią šviesą</i>	35	1995 - 2008	29 (85%)
<i>žaliosios beretės</i>	19	1995 - 2004	16 (84%)
<i>pažaliojo iš pavydo</i>	3	1996 - 2006	3 (100%)
<i>žalias vynas</i>	3	1997 - 2002	3 (100%)
<i>žalioji energija</i>	3	2007 - 2008	3 (100%)
<i>įžiebtį žalią šviesą</i>	2	2001 - 2007	2 (100%)
<i>mažas žalias žmogeliukas</i>	1	2002 - 2002	1 (100%)
<i>įžiebta žalią šviesą</i>	1	2007 - 2007	1 (100%)
kategorie Šedá			

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>pilkasis kardinolas</i>	78	1995 - 2008	71 (91%) ±6
<i>žiloje senovėje</i>	76	1990 - 2008	69 (91%) ±6
<i>pilkas gyvenimas</i>	51	1993 - 2008	46 (90%) ±4
<i>pilkoji medžiaga</i>	50	1994 - 2003	27 (54%) ±9
<i>pilkas žmogus</i>	14	1995 - 2008	11 (79%)
<i>pilkoji eminencija</i>	13	1993 - 2008	10 (77%)
<i>žilo plauko sulaukti</i>	10	1995 - 2007	7 (70%)
<i>žilė galvon — velnias uodegon</i>	6	1997 - 2008	4 (67%)
<i>baltas kaip žydinti obelis</i>	4	1996 - 2000	3 (75%)
<i>naktį visos katės pilkos</i>	2	2003 - 2003	2 (100%)
<i>pilkieji vilkai</i>	7	1996 - 1996	2 (29%)
<i>žilas kaip žydinti obelis</i>	2	1994 - 1994	2 (100%)
<i>pilkoji smegenų medžiaga</i>	1	2003 - 2003	1 (100%)
kategorie Žlutá			
<i>geltona kortelė</i>	159	1995 - 2006	147 (92%) ±12
<i>geltonsnapis</i>	54	1994 - 2008	49 (91%) ±5
<i>geltonoji spauda</i>	50	1992 - 2008	45 (90%) ±4
<i>geltonieji puslapiai</i>	47	1996 - 2008	42 (89%) ±4
<i>geltonoji rasė</i>	26	1993 - 2006	23 (88%)
<i>geltonas signalas</i>	13	1993 - 2007	10 (77%)
<i>geltonas kaip vaškas</i>	10	1996 - 2008	7 (70%)
<i>geltona vėliava</i>	8	2000 - 2006	4 (50%)
<i>išlieti tulžį</i>	8	1996 - 2004	6 (78%)
<i>geltonas kaip saulė</i>	3	2001 - 2006	3 (100%)
<i>geltonpūkis</i>	4	1996 - 2007	3 (75%)
<i>geltonoji literatūra</i>	2	1996 - 2003	2 (100%)
kategorie Modrá			
<i>mėlynas kraujas</i>	46	1995 - 2007	40 (87%) ±5
<i>juodai mėlynas</i>	24	1993 - 2006	20 (83%)
<i>mėlynas kaip dangus</i>	15	1995 - 2005	12 (80%)

Frazeologická jednotka	Korpus	Roky výskytů	Počet výskytů
<i>didžioji mėlynoji</i>	5	1996 - 2002	4 (80%)
<i>dangaus migdolai</i>	2	1999 - 2006	2 (100%)
<i>mėlynos spalvos atspalvis</i>	2	1995 - 2008	2 (100%)
<i>mėlynos dienos</i>	6	1997 - 1997	1 (17%)
kategorie Světle modrá			
<i>žydrasis ekranas</i>	50	1995 - 2008	45 (90%) ±4
<i>melsvas/žydras kaip dangus</i>	32	1993 - 2008	25 (79%)
<i>žydra svajonė</i>	11	1996 - 2003	8 (73%)
<i>žydroji paukštė</i>	9	1996 - 2006	6 (67%)
<i>žydroji svajonė</i>	8	1996 - 2005	5 (63%)
<i>melsvieji toliai</i>	1	1996 - 1996	1 (100%)
kategorie Hnědá			
<i>šokolado spalvos</i>	25	1993 - 2008	22 (88%)
<i>rudas kaip šuva</i>	7	1995 - 2001	5 (71%)
<i>rudasis auksas</i>	1	1995 - 1995	1 (100%)
kategorie Barva			
<i>margas kaip genys</i>	8	1996 - 2002	5 (63%)
<i>margas kaip pasaulis</i>	46	1997 - 2000	5 (11%)
<i>baltas kaip žydinti obelis</i>	4	1996 - 2000	3 (75%)
<i>plati paletė</i>	5	2002 - 2008	3 (60%)
<i>turtinga paletė</i>	3	2002 - 2008	3 (100%)
<i>marga praeitis</i>	2	2006 - 2006	2 (100%)
<i>žilas kaip žydinti obelis</i>	2	1994 - 1994	2 (100%)
<i>gyvenimas margas kaip</i>	1	2000 - 2000	1 (100%)

Příloha 2

Tématický frazeologický srovnávací česko-rusko-litevský slovníček se zaměřením na frazeologizmy barev

Frazeologismy s barevným komponentem v češtině, ruštině a litevštině/Фразеологизмы с колоративным элементом в чешском, русском и литовском языках/Frazeologizmai su spalvos įvardijimu čekų, rusų ir lietuvių kalbose

Úvod v češtině, ruštině a litevštině

Frazeologismy jsou ve slovníčku rozděleny podle barev. Jako první jsou u každé barvy zařazeny příklady frazeologismů – srovnání. Je-li to potřeba, po frazeologismu následuje vysvětlení významu, popřípadě příklad užití zvýrazněnou kurzívou (nejčastěji se jedná o pořekadla či rčení. Na konci každého oddílu věnujícího se jednotlivé barvě jsou uvedena i ustálená slovní spojení, která se s tou kterou barvou vážou.

Slovníček je koncipován jako příloha předkládané diplomové práce. Je míněn také pro osobu, která dva až tři zkoumané jazyky do určité míry ovládá k rozšíření slovní zásoby a povědomí o tomto úseku české, ruské a litevské frazeologie – dá se tedy použít jako učební pomůcka či považovat za koncept, prototyp pro rozsáhlejší budoucí tématický slovník.

Фразеологизмы в словаре разделены по цветам, хотя возможны и другие деления. Первыми в группе всегда приводятся примеры фразеологизмов-сравнений. В конце каждой главы, описывающей конкретный цвет, приведены и устойчивые словосочетания, относящиеся к цвету.

Словарь задуман как приложение к представленной дипломной работе. Предназначение словаря этим не исчерпывается — словарь может быть использован также теми, кто в какой-то мере владеет хотя бы двумя из трёх интересующих нас языков, в качестве пособия для расширения словарного запаса и представления об

анализированном отделе чешской, русской и литовской фразеологии. Также данный словарь может послужить концептом, прототипом более масштабного будущего тематического словаря.

Frazeologizmai žodynėlyje yra suskirstyti pagal spalvas. Kiekvienos dalies pradžioje pateikiami frazeologizmų – lyginimų pavyzdžiai. Kuomet yra būtina, greta nurodoma ir frazeologizmo reikšmė. Kiekvieno skyriaus, skirto konkrečiai spalvai, pabaigoje pateikiami pastovūs žodžių junginiai su tos spalvos įvardinimu. Prie kai kurių frazeologizmų paryškintu kursyvu yra pateikiami vartojimo pavyzdžiai.

Žodynėlis yra sumanytas kaip diplominio darbo priedas. Taip pat yra skirtas žmonėms, kurie pakankamai moka nors dvi iš trijų analizuojamų kalbų. Žodynėlis gali būti panaudotas kaip mokomoji medžiaga pažengusiems kalbos studentams, skirta praplėsti žodyną ir sampratą apie nagrinėtą čekų, rusų ir lietuvių spalvų frazeologijos dalį. Šis žodynėlis gali būti didesnio teminio žodyno, ketinamo rašyti ateityje, pagrindu.

Poznámka

Primární jazyk slovníčku je čeština, z jiných jazyků se vychází v případě absence českého kolorativa. Vysvětlení frazeologismu je však v jazyce frazeologizmu, je tomu tak kvůli možnosti lepšího využití našeho slovníčku jako učební pomůcky. Jak již bylo zmíněno výše, nejedná se o běžný frazeologický slovník, spíše o učební pomůcku pro pokročilé studenty. Užití odrážek má své opodstatnění, každá odrážka se zabývá jednou skupinou výrazů s buď stejným nebo podobným významem či konstrukcí. Kurzíva je použita buď u latinských druhových názvů, či u anglických výchozích frazeologizmů. Tučnou kurzívou jsou vyznačeny příklady užití a přísloví a pořekadla. Ve slovníčku jsou rovněž použity značky, jejich význam je vysvětlen níže.

Značky

/	varianta frazeologizmu či jeho části
	hranice mezi jazyky
–	následuje výčet variant (povětšinou u přirovnání) anebo doplňující vysvětlení
=	následuje přímý, většinou jednoslovný, význam anebo ekvivalentní jiný frazeologizmus
	znak pro antonymum k, následuje antonymum
→	odkazuje k jinému frazeologizmu, ten následuje po značce a je vyznačen tučně

Бílá|Белый|Balta

- Bílý – jako padlý sníh (nebo čistý – ještě čistý jako zrcadlo), jako lilie; bílý jako mléko | белее снега белого – очень белый; белый – как зима, снег, сметана, бумага, белее бумаги; hlava bílá jako mléko, vlasy bílé jako stříbro | белый как лунь, белые/й как лен (о волосах человека); убелённый сединами; белые как сахар (о зубах человека) | baltas kaip sniegas, cukrus, gulbė, gulbelė; ekspres.: baltas kaip kiaulės blakstienai/blauzdai, kaip lajaus apačia, kaip ožkos ašaros; baltas kaip žydinti obelis (apie plaukų spalvą – žilą); baltas kaip anglinis, kaip rato ašis, it bato aulas – ironiškai
- Bledý – jako křída, tvaroh, smrt, plátno, stěna, jako zelená sedma (nebo závidět jako zelená sedma); být bledý jako zelinka/zelenka (nepřízn., negat.), v důsledku strachu nebo nemoci (zelinka nebo zelenka je odrůda švestek, slív a hrušek) | бледная немочь
- Být křídově bílý/bledý; bílý/bledý jako křída – důsledek nemoci, strachu, leknutí; smrtelně/mrtvolně/voskově bledý=nemoc, smrt | бледен как смертью, побледнел как смерть – испуг, страх, ужас – утерять краски живого лица; страшное волнение, усталость, переутомление, болезнь; белый/бледный как мел/стена/полотно | je bledý jako smrt | mirtinai išbalęs; baltas kaip drobė; ekspres.: išbalęs kaip avižasūdis/avižinis šūdas; išbalo, kaip biesas, davatką pamatęs
- Zvdlá/zlomená/nalomená lilie = бледная немочь
- Белая ворона – чел. резко выделяющийся, отличающ., непохожий на других | bílá vrána = černá ovce (avšak více negativní význam) | balta varna
- Довести/доводить до белого каления = привести чел. в состояние крайней степени негодования, гнева, полной потери самообладания (постепенно нагревать металл, пока он раскаляясь из красного не станет белым) | přivést do varu, rozzhavit doběla, zpěnit krev, hnout žlučí | baltasis įkaitinimas (tik tiesiog. r.)
- Быть бельмом на глазу = как помеха, что-либо раздражающее своим постоянным присутствием, напоминанием, своим поведением
- Пить белую, пить горькую | pít kořalku jako vodu | maukti baltąją – girtauti
- Baltos akys (girtas) | с пьяных глаз (будучи пьян) | (zastar. v opici); společensky unaven/znaven

- Baltomis veizėti (eksp.); balta akimi; baltomis žiūrėti = piktai žiūrėti | неточно: чёрный глаз = наводящий порчу или недобрый, завистливый взгляд | zle se dívat
- Baltakiavo baltomis akimis, iš baltos veizėti, veiza iš baltos; baltas akis paversti | полоснуть взглядом | seknout pohledem
- Baltą akį turėti (būti piktam) | глаза налились кровью | krev se nahrnula do tváře
- Bílý den – белый день; za bílého dne; do bílého dne/rána; je to jako nabíledni; loupež za bílého dne | посреди белого дня/среди (средь) бела дня; до зари, до самого утра; ясно, как белый день; грабёж среди бела дня | Balta diena; balta diena
- Не видать (не видеть) света/у белого = 1) не знать покоя, отдыха, нормальной жизни из-за постоянной непосильной работы, загруженности; 2) мучительно страдать от нестерпимой боли, болезни (белый свет – земля, со всем существующим на ней, Вселенная)
- Не жилец на белом свете – долго не проживёт, обычно из-за слабого здоровья, тяжелой болезни и т. п.
- Белое безмолвие – о снежных просторах, свойственной им тишине
- Baltasis badas = pašaro trūkumas žiemą žverėliams | bílý hlad – když zvěř v zimě nemá krmivo
- Белые мухи – снег, снежинки, о падающем снеге
- Белое мясо – куриное мясо или телятина | bílé maso – pouze drůbež a ryba | balta mėsa – paukštiena
- Белая рабыня = девушка, которую вынудили заниматься проституцией | bílé maso (prodat na bílé maso) | prostitutė
- Černé na bílém | чёрным по белому = совершенно четко, ясно, недвусмысленно, определённо (сказать, написать и т. п.): большие затраты труда при древнем переписывании книг и высокая стоимость пергамента, а главное огромная научная и духовная значимость написанного, создавали большой авторитет тому, что написано чёрными чернилами по белому пергаменту | juodas ant balto (raštiškai, aiškiai); juodu ant balto
- Dělat z černého bílé; stavět na hlavu – překrucovat | называть чёрное белым, а белое чёрным = говорить заведомую ложь | juoda vadinti balta (vartojama spaudoje, kalkė)

- Делить/разделять на белое и чёрное = резко разграничивать положительные и отрицательные стороны, признаки чего-л., противопоставлять положительное отрицательному | rozlišovat pouze černé a bílé, vidět černobíle || juoda ir balta neatskirti – atvirksčiai negu čekiškai ir rusiškai = būti naiviam
- Visu dantys balti (iš išorės sunku spręsti) | něco jako „nejen šaty dělají člověka“ | вроде «по одежке не судят»
- Белый шар – голос "за" (чёрный против)
- Белая полоса (в жизни) – хороший счастливый период жизни; чёрная полоса – трудное время в жизни)
- Белая кость (аристократия) | modrá krev; mėlynas kraujas || чёрная кость – люди низкого социального происхождения | prostý lid
- Люди в белых халатах – врачи, медицинский персонал
- Bílá skvrna | белое пятно (на карте) | baltosios dėmės – nepažistos, nepažymėtos vietos žemėlapiuose
- Bílý prapor | белый флаг | balta vėliava
- Белый балет – о классическом балете
- Белая сборка – о вычислительной технике, собранной в странах Европы или США и отличающейся высоким качеством
- Белое золото = хлопок, бивни слонов | bílé zlato (zast.) = bavlna | baltasis auksas = medvilnė
- Белый порошок – кокаин, морфий, наркотики, опиум | bílý prášek – drogy | narkotikai
- Белые ручки (целовать) | bílé ručičky, ručky (zast.) | balta ranka; baltas rankas sudėti – susituokti
- Белые балахоны, белые братья = члены секты ку-клукс-клан
- Белый билет | modrá knížka | baltas bilietas – atleidimas nuo karo tarnybos; po baltu bilietu – netinkamas karo tarnybai; psichiatro išduota pažyma apie netinkamumą karinei tarnybai
- Сказка о белом бычке, песня (песенка) про белого бычка – бесконечное повторение одного и того же с самого начала, назойливое, многократное возвращение к одному и тому же
- Bílá kniha = sborník diplomatických dokumentů odůvodňující stanovisko určitých států k určité otázce (zastarale)

- Белый уголь = энергия естественных водных потоков, движущая сила воды | zelená energie (neodpovídá zcela) | baltosios anglis = vandens energija
- Белая жатва, белая страда – о напряженном периоде уборки хлопка
- Bílý límeček (z ang. *white-collar*), kancelářská myš/krysa, člověk/pán od pera | белый воротничок; канцелярская крыса, чернильная душа | kanceliarijos žiurkė
- Шито белыми нитками – неумело скрыто; это белыми нитками шито | jsi nenápadný jako černoch v bazénu | baltais siūlais siūta
- Белый телефон, белый друг = унитаз (эвф.)
- Bílá paní = přízrak na zámku
- Ustálená spojení/устойчивые словосочетания/pastovūs žodžių junginiai: Белый дом/Bílý dům/Baltieji rūmai ; белое вино, виноград/bílé víno/baltasis vynas; белый гриб/hřib smrkový/tikrinis baravykas; белая горячка(белка, белочка)/delirium tremens, alkoholové delirium/baltoji karštligė, delirium tremens; белое духовенство (о православной церкви) / bílé duchovenstvo/ baltoji dvasininkija (parapinio lygio, turėjo teisę kurti šeimas, ilgainiui pareigos tampa paveldima institucija); белая ночь/bílá noc, častěji mn. číslo: bílé noci/baltosios naktys; белый стих/volný verš/baltosios eilės; белый танец/dámská volenka/baltasis šokis; белая магия/bílá magie/baltoji magija; белый шум/bílý šum/baltasis triukšmas; bílé krvinky/лейкоциты, белые кровяные клетки/baltieji kraujo kūneliai; белый аист/bílý čáp/ baltasis gandra; белый карлик (астрономия)/bílý trpaslík/baltoji nykštukė (astronomija); bílá káva/кофе с молоком/balta kava; белый хлеб/bílý (pšeničný) chléb/balta duona; белый человек/běloch/baltasis žmogus; белая гниль (плодов); белый и пушистый; белая лилия/lilie bėlostná/baltoji lelija; белая акация/trnovník akát; белая куропатка/bėlokur rousný/baltasis tetervinas

Světlý|Светлый|Šviesus

- Světlý bod, světlá stránka | светлое пятно, отдушина | atgaiva
- Světlá/jasná chvílka/okamžik | светлые минуты | ryškios akimirkos
- Ant galvos šviesu – gera savijauta | с чистой головой; на свежую голову | mít čerstvou hlavu

- Šviesos akys turėti – nesigėdyti | с честными глазами (врать) | lhát přímo do očí; lhát jako když tiskne

Tmavý|Тёмный|Tamsus

- В глазах темнеет (мутится, зеленеет) = дурно, плохо, от волнения, возмущения, усталости, переутомления, слабости; шоковое состояние; в глазах потемнело (помутилось, позеленело)
- Doba temna | тёмные века | tamsieji amžiai
- Тёмный лес: 1) неясность, неизвестность, о чем/то незнакомом или непонятном: математика для меня тёмный лес, 2) чужие дела – тёмный лес = černý les | nežinomas dalykas, tamsus miškas (kalkė)
- Тёмная лошадка (калька с англ. *Dark horse*) – кандидат или претендент, появившийся внезапно, возможность появления которого ранее не обсуждалась, название происходит из конного спорта, где тёмной лошадкой называли неожиданного победителя в скачках | černý kůň
- Тёмным пятном на ком-либо или чём-либо называют то, о чём стыдно говорить или вспоминать.
- Тёмными называют людей, места, деятельность и т. п., которые вызывают подозрение, потому что у них плохая репутация или они связаны с чем-либо незаконным. (*Тёмная личность. В этом ресторане обделывались тёмные дела. У него тёмное прошлое.*)
- Дело тёмное – об этом ничего неизвестно
- **Тёмный ты человек!** – необразованный, некультурный | galva temsta, galvoje temsta – nesugeba spręsti
- Tamsioji dvasia = velnias | zlý duch | нечистый дух, нечистая сила
- Už debesį tamsėnis (labai susirūpinęs ar piktas); tamsėnis už naktį
- Ustálená spojení/устойчивые словосочетания/pastovūs žodžių junginiai: Большое тёмное пятно = Тёмное пятно на Нептуне /Velká tmavá skvrna/Didžioji Tamsioji Dėmė

Černá|Чёрный|Juoda

- Černý – jako cikán, sáze, smůla; vlasy černé jako uhel, jako havran; jako kominík, zem, bota (špinavý) | чёрный = цвета аспиды; чёрный – как ночь, сажа, смоль; чёрный как уголь, как ворон, как ночь, как чёрт, как негр, как жук, как галка, как вороново крыло, как трубочист или как земля; чёрные как у трубочиста о теле, лице, руках человека | juodas kaip čebato aulas, kaip aulas, kaip bitinas, kaip anglis/angliai/anglys, kaip ardakilas; juodas kaip ašigalis, kaip ašis (nešvarus, pvzd. Kaklas)
- Бýt jako černoch (žert., negat.) 1. бýt neobvykle tmavě opálený; 2. бýt velmi umazaný, špinavý, zvl. v obličeji
- Чёрнее тучи, ночи – кто-либо очень мрачен, угрюм | zčernat zlostí, mít špatnou náladu | už debesį tamsesnis (labai susirūpinęs ar piktas); tamsesnis už naktį
- Почернело перед глазами | v očích se mi setmělo (стало плохо)
- Почерневший от злости – разозленный
- Sedět potmě – držet černou hodinku = беседовать в сумерках, сумерничать
- Zapsat černou křídou do komína – pustit z paměti = не придать значения, оставить без внимания
- Je v černé hlíně – umřel | juodžemis kvepia – neilgai gyvens; į juodąją Ameriką važiuoti = mirti
- Černé na bílém | чёрным по белому – ясно, четко, определенно | juodas ant balto (rašiška, aiškiai); juodu ant balto
- Dělat z černého bílé; stavět na hlavu – překrucovat = называть чёрное белым, а белое чёрным | juoda vadinti balta (vartojama spaudoje, kalkė)
- Делить на белое и чёрное/rozlišovat pouze černé a bílé, vidět černobíle || juoda ir balta neatskirti – atvirkščiai negu čekiška, ir rusiška = būti naiviam
- Чёрная неблагодарность = злоба, коварство, которым ответили на добро, за оказанные услуги (ответить чёрной неблагодарностью) | černý nevděk
- Чёрный день (оставлять/откладывая про чёрный день, на чёрный день)= трудное, тяжелое, порой трагическое время (иногда собственно день) в жизни кого-л.; трудности безденежья, несчастья | těžká hodinka, černá hodinka; černý/nešťastný/smolný den = špatný den (zast.); horší časy; osudný čas | juoda diena (galintis ištikti vargas, nelaimė); juodos dienos

- Чёрная судьба (или доля) = горькая доля | těžký úděl; žít z ruky do úst | juodos duonos pluta graužti – sunkiai verstis, vargti; juoda duona valgyti – prastai maitintis
- По чёрному – упоминая черта (ругаться, браниться); обливать грязью | vláčet blátem | juodais dumblais maišyti; su juodu dumblu maišyti (koneveikti)/sumaišyti (iškoneveikti)
- Lidí až černo – hlava na hlavě; až černo – až hrůza, až dost | тьма чего-либо; как собак не резанных; яблоку негде упасть | net juoda = labai daug
- Na černo – 1) nelegálně, pokoutně; 2) bez zakoupení jízdenky; černý fond, černá stavba; černé (špinavé) peníze | незаконно, нелегально что-либо; чёрные деньги - доходы скрытые от налогообложения | dirbti nelegaliai = „juodai“ dirbti; „juodieji“ pinigai
- Černý trh, černý/pokoutný obchod; černý pasažér | чёрный рынок; пассажир | juodoji rinka
- Zelený anton – uzavřený policejní vůz k převozu zatčených nebo vězněných | (чёрный) воронок, чёрный ворон
- Чёрная сутана = священник
- Чёрная немочь – устар. эпилепсия; также холера, мор
- Чёрные береты (разг.) = особые подразделения милиции, отряды специального назначения
- Trefa do černého | попасть прямо в точку, попасть в яблочко, в десяточку | įspėti, ką reikia daryti; pataikyti į patį tašką
- Černý anděl, padlý anděl | падший ангел | puolęs angelas
- Černé brýle – pesimistický, nadmíru kritický pohled; hledět/dívat se na to černě; vidět to v černých barvách, v černém světle | видеть в чёрном свете/чёрных тонах, смотреть сквозь чёрные очки | žiūrėti per juodus akinius
- Писать (описывать) мрачными (чёрными) красками
- Černý vzadu, šedá eminence, šedý kardinál | серый кардинал, оставаться в тени | pilkoji eminencija
- Чёрная/серая кошка пробежала – произошла ссора, пропали дружеские отношения | juoda katė perbėgo
- Juoda katė perbėgo kelią – stalo se něco špatného, zažívá zrovna špatné časy

- Чёрная овечка (либо «чёрный барашек»), паршивая овца | černá, prašivá ovce (zpravidla rodiny) = člověk, kterým ostatní pro odlišnost opovrhují | juoda avis (turi labiau negatyvią, atstumiančią reikšmę nei metafora „balta varna“ lietuvių ar rusų kalbose)
- Černá kniha – 1) ve středověku kniha zápisů o výsleších na mučidlech; 2) ve staré škole kniha zápisů o žákovských poklescích; 3) sborník dokumentů obviňující v urč. otázce druhou stranu (dipl.) | чёрная книга, чёрный список (неточ.)
- Černý kontinent | чёрный континент | juodas žemynas
- Černé košile = příslušníci fašistického režimu v Itálii (Mussolini) | чернорубашечники | Juodmarškiniai (it. camicie nere, CCNN; squadristi)
- Černá kronika | чёрная хроника | juodoji kronika
- Vraný kůň | вороной конь | juodokas, juodas žirgas
- Černá listina | чёрный список | juodasis sarašas
- Černá mše | Чёрная месса | Juodosios mišios
- Černé myšlenky | мрачные мысли | juodos mintys
- Juodžiausia neviltis – kai jokios išeitiės nėra
- Černé/temné plány; černé úmysly | тёмные планы
- Černý pátek; černé pondělí | чёрный четверг (1929, биржа, Нью Йорк); чёрный понедельник (1987, дефолт) | juodasis penktadienis; juodasis pirmadienis
- Чёрное золото = нефть, каменный уголь | černá krev země (zast.) = nafta; černé zlato = uhlí | juodasis auksas = nafta, durpės
- Чёрная работа | špinavá práce | juodas darbas = nuostolinga veikla, nusikaltimas (rus.: дохлое дело, мокрое дело)
- Pracovat na černo; práce na černo – nehlášená práce | работать не проходя по документам
- Чёрное дело – злостный, коварный поступок, преступление | zavání to na sto honů | juodas darbas – nusikaltimas
- Dirba kaip juodas jautis/arklys – apie daug ir sunkiai dirbantį | работать как ломовая лошадь, как чернорабочий, как вол, как зверь | dřít (se)/makat jako kůň, jako mezek, jako hovado, jako černeį
- Чёрного кобеля не отмоешь добела | přibližně: starého psa novým kouskům nepaučíš
- Держать в чёрном теле | перфеснѐ: држет зкратка, на уздѐ; vládnout železnu pěstí

- Чёрный глаз = наводящий порчу или недобрый, завистливый взгляд | bloga akis (kieno – apie galinti kerėti; blogą akį turėti (taip pat sugėbėti kerėti); blogos akys (apie galintį nuziūrėti); žiūrėk taip pat → **balta akimi** | nepřesně: uhrančivý (člověk, uhrančivé oči);
- V černých číslech = kladný hospodářský výsledek (účetnictví), z angličtiny
- Juodas atbega (sakoma pradedančiam verkti vaikui) | сейчас придет бабай | přijde na tebe čert
- Ustálená spojení/устойчивые словосочетания/pastovūs žodžių junginiai: černý humor, černá komedie/juoda komedija, juodas humoras/чёрный юмор; černá vdova/чёрная вдова/juodoji našlė; černá vlajka/чёрный флаг = пираты, в гонках знак что гонщик должен заехать в гараж/juodoji vėliava – piratų vėliava su kaukole ir sukryžiuotais kaulais, dabar taip pat anarchistų simbolis – su raide „A“; černá díra/чёрная дыра/juodoji skylė; černý kaviár/чёрная икра/juodieji ikrai; чёрная лестница/zadní schody/tamsieji laiptai; чёрный ход, вход/zadní vchod, postranní vchod/ išorinis įėjimas; Černý Petr/акулина/akulina arba Pirkų dama; чёрная магия/černá magie/juodoji magija; чёрная смородина/černý rybíz/juodasis serbentas; чёрный ящик/černá skříňka/juodoji dėžė; чёрный перец/pepřovník černý, černý pepř/juodasis pipiras, juodieji pipirai; чёрный хлеб, ржаной хлеб/tmavý chléb/juoda duona, ruginė duona; чёрный кофе/černá káva/juoda kava; бузина чёрная/černý bez/juoduogis šėivamedis; чёрный шум/černý šum = тишина (радиотермин)/juodasis triukšmas; černá rasa/негроидная раса/juodaodžių žmonių rasė, negridų rasė, negridai; абсолютно чёрное тело/absolutně černé těleso/absoliučiai juodas kūnas; чёрная оспа (устар.)/pravé neštovice/raupai (lot. variola); Чёрный глаз/galaxie Černé oko/Juodosios akies galaktika; чёрное духовенство (о православной церкви)/černé duchovenstvo/juodoji dvasininkija (cerkvės elitas); чёрная рыба – костистая; чёрная металлургия/hutnictví železa/juodoji metalurgija; чёрный нал (связанные, хотя и не идентичные термины – «чёрная касса» и «чёрная бухгалтерия»); чёрный металл/opak barevných kovů – tedy železo a jeho slitiny/juodieji metalai; чёрный пиар/“antipír“/juodieji viešieji ryšiai (juodasis piaras – šnek.)

Růžová|Розовый|Rausva, rožinė

- Розовый как мечта
- Růžové brýle – skutečnosti neodpovídající nekritický pohled na svět | розовые очки | rožiniai akiniai
- Vidět v růžovém světle – skrze růžové brýle; vidět růžově; dívat se na to růžovými brýlemi | идеализация, оптимизм: видеть все в розовом свете/цвете; рисовать розовыми красками; смотреть (на мир, что-л.) сквозь/через розовые очки = смотреть на все благодушно, неоправданно оптимистически, идеализировать, придерживаясь оптимистических взглядов, видеть, представлять, воспринимать что-л., кого-л. только с положительной стороны, лучше, чем есть на самом деле, оптимистически, не замечая недостатков, отрицательных, темных сторон; розовый взгляд па мир божий; розовые шоры, очки – идеалистическое восприятие действительности | pasaulį matyti per rožinius akinius
- Розовые мечты, мечтания, надежды – приятные, ничем не омраченные, радостные мечты, сулящие счастье, радость; романтические, часто несбыточные мечты о прекрасном; розовое детство – радостное, ничем не омраченное детство
- Розовая кофточка – обозначение скандала с Киркоровым и журналисткой, ссылка на него
- Розовый/голубой день – светлый, безоблачный, ясный день – в похожих по смыслу сочетаниях эти два цвета часто заменимы | rožinė diena; rožėmis klotas = sėkmingas („Dievo paukštelio“ redagavimas nebuvo rožėm klotas, viskas priklausė nuo jo permainingos nuotikos Andr. Veikė gryniausia kūniškoji meilė, o jis manė – dvasios draugą radęs, su kuriuo jau visą amžių keliaus vienomis rožėmis klotu keliu Vaižg.)
- Ustálená spojení/устойчивые словосочетания/pastovūs žodžių junginiai: розовая крачка/rybák rajský/rožinė žuvėdra; розовая чайка/racek růžový/rožinė žuvėdra; розовая вода/růžová voda/rožių vanduo; розовое масло/růžový olej/rožių eterinis aliejus; розовое дерево/brazilské růžové dřevo, druh palisandru/rožinis medis (dalbergia frutescens); розовые угри (розацеа)/akné růžovka nebo pouze růžovka/rožiniai spuogai (rozacija); розовый брахиданио/danio růžové (danio

roseus); розовый голубь/holub růžový/rožinis balandis; розовый какаду/kakadu růžový/rožinė kakadu; розовый лишай/růžová pityriása (pityriasis rosea)/rožinė dedervinė; розовый пеликан/pelikán bílý(pelecanus onocrotalus)/rožinis pelikanas; Ярко-розовый, шокирующий розовый (англ. *shocking pink*, *neon pink*) – оттенок розового, который в 1936 году был использован в дизайнером Леонором Фини (*Leonor Fini*) и стал фирменной маркой Эльзы Скиапарелли, под этой торговой маркой выпускались духи, платья, шляпки, туфли, губная помада/neon pink, nápadný odstín růžové barvy, tzv. „shocking pink“/ „šokiruojanti rožinė“; розовый фламинго/růžový plameňák/didysis flamingas; розовый шум/růžový šum/rausvasis triukšmas; Розовая пантера/Růžový panter/Rožinė pantera; Růžová revoluce, Revoluce růží/Революция роз/Rožiu revoliucija; hvězdice růžová/красный астриас/raudonoji asterija; Růžová hora; Růžová vyhlídka; розовая гниль (картофеля, плодов)

- Розовый – неофициальный цвет португальской Социалистической партии; розовая лента – символ международной программы по борьбе с раком молочной железы; розовый треугольник использовался в концлагерях фашистской Германии в качестве опознавательного знака гомосексуалов, ныне розовый треугольник – один из символов ЛГБТ-движения
- В разное время «розовый» использовался как уничижительный эпитет: «розовый социализм», «розовое христианство»

Červená|Красный|Raudona

- Červený – jako zoun, pivoňka, rak, růže, malina, spartakiádní trenýrky, mák | красный как (варёный) рак, красный как из/после бани – очень красный, красный как кумач; цвета пламени, цвета рубина, цвета вишни; красен как кровь, клюква, маков цвет (преим. румяный, здоровый цвет лица), свёкла; румяный как (наливное) ябло(ч)ко (о цвете лица); красный как помидор (преим. о полнокровном, упитанном человеке) | raudonas kaip vėžys, kaip burokas
- Je rudý jako rak, jako kohout | покраснел как рак | paraudo kaip vėžys, raudonas kaip vėžys

- Вгонять/вогнуть в краску = приводя в смущение заставить покраснеть кого-либо; кровь/краска бросилась/кинулась/ударилась в лицо = покраснел от смущения, стыда и т. п. | zrudl jako krocán | raudonuoja baltuoja = apie raustantį iš gėdos
- Raudonį išmesti = raudoninti, nuraudoninti: *Šnapšė raudonį išmeta.* | кровь бросилась в голову | krev se nahrnula do tváře
- Краснеть до корней волос | červenat se až po uši, až po kořínky vlasů | raudonuoti iki plaukų šaknų; balti raudonuoti (gėdytis)
- Červený jako kohout, krocán = zlobí se | красный как индюк
- Zdravá barva – zbarvení pokožky v obličejí (ruměné, začervenálé) svědčící o dobrém zdraví; krev a mléko; má červené tváře (tvářičky) | здоровый цвет лица, с румянцем во всю щеку, кровь с молоком; румянец играет | pienas ir kraujas; raudonių plyšti = apie gražuolę arba labai raudonuoti
- Красный (сизый) нос = пьяница
- Vidět červeně, rudě (z angl. to see red) – rozčílení, vztek, hněv
- Raudonos ausys – apie norintį atlikti savo reikalą | кровь из носу | stūj co stūj – o nutnosti něco vykonat
- Проходить/пройти красной нитью = являться главной, основной, ведущей линией поведения, произведения ч.-л.; насквозь пронизывать, например мысль, идея, тема.. | vedoucí motiv, leitmotiv, červená nit | leitmotivas
- Для (или ради) красного словца – говорить, используя остроты, только для выразительности речи: *Ради красного словца не пожалеет ни матери ни отца.* | (jen) aby to dobře znělo; květnatá/nabubřelá/opentlená fráze (цветастые, напыщенные, вычурные речи) – nepřesné | gražus žodelis, sąmojis ; sąmojingas žodelis,
- Červený koberec | raudonasis kilimas | красный ковёр (используется в прессе)
- Rudá planeta= Mars | красная планета | raudonoji planeta
- Красна(я) девица = 1) красивая; 2) слишком робкий, застенчивый человек (что сидишь как красна девица | graži mergelė ; skaisti mergelė (nėra frazeologizmu, pastovus žodžio junginys)
- Красная доска – доска почета; красный диплом; красная папка = почет | červený diplom | raudonas diplomas, raudonas atestatas – diplomas, atestatas su pagyrimu

- Красный день календаря – красный = радостный, счастливый, праздничный, памятный, знаменательный день; красный день/ денек/ дни – время удачи, хорошей жизни
- С красной строки – с новой
- Красный род – знатный род
- Красный цвет может обозначать в русском языке нечто парадное: красные ворота – парадные ворота; красное крыльцо – парадное крыльцо
- Как красная тряпка для быка | působí jako červený (rudý) hadr na býka | kaip/lyg buliui raudonas skuduras
- Красный уголок, красная армия => красный = советский; в значении коммунистический: красный эшелон – об агитпоезде | česky „rudý“, v souč. době zřídka | raudonasis kampfelis, raudonoji armija = sovietinis
- Дать/зажечь красный свет | v češtině obvykle spíše nedat zelenou | nebuvo uždegta/neįžiebti žalią šviesą
- Красный звон – пасхальный звон; сидеть в красном углу = сидеть под образами
- Красные телефоны – правительственные, бюрократические телефоны | červený telefon – z angl.
- Редкое, а поэтому ценное и сохраняемое: Красная книга – реестр редких видов животных и растений всего мира, находящихся на грани исчезновения, вымирания или истребления | Červená kniha ohrožených druhů | Raudonoji knyga
- Красный карандаш – цензура
- Красная цена – разг. экспрес. 1) самая высокая цена, которую можно дать за что-либо; 2) самое большее, что можно получить за что-либо: «Я полагаю с своей стороны, положи руку на сердце: по восьми гривен за душу, это самая красная цена.»
- Красные ряды – торговые ряды, где продается мануфактура
- Красный товар (устар.) – текстиль, ткань, материя
- Rudé plemeno (zast.), rudoši | краснокожие | raudonodžiai
- Красный цвет во фразеологическом фонде русского языка может обозначать хороших и послушных детей: красные дети – устар. хорошие и послушные дети, добрые помощники в семье. «Удачливой в народе считалась

крестьянская семья, имевшая двух детей: сына и дочь. Сын был помощником и продолжателем дела отца, а дочь помогала матери в хозяйстве. Именно в таком сочетании дети назывались красными детьми».

- Красный пояс – предместья Парижа, большинство населения которых составляют рабочие | rudý pás kolem (nemusí být Paříž, velkoměsta)
- Красные национальные головные уборы турок привели к возникновению оборота красные колпаки – турки (иногда и чёрные колпаки)
- Краснорубашечник = гарибальдиец; красные бригады = террористические организации в Италии; красный колпак (о якобинцах, с франц. – bonnet rouge)
- Красный каблук – устар. пренебр. щеголь
- Под красную шапку – в солдаты (идти, отдавать и т. п.)
- Врет и не краснеет | lže a ani se nečervená – отличаться бесстыдством | meluoja ir neraudonuoja
- Červená knihovna – podřadná, neumělecká tvorba, povrchně líbivá, sentimentální, často patřící k literárnímu braku, podle série románů pro ženy
- Červený/rudý/ohnivý kohout – oheň | красный петух – огонь | raudonas gaidys – gaisras, padegant
- Пускать красного петуха на крышу | dát (hodit) červeného kohouta na střechu | raudoną gaidį pakletį ant stogo; raudonas gaidys užgiedos – bus padegta; raudonas gaidys užgiedos ant stogo – sakoma grasinant padegti namus
- «Красная вера» – распространённое в монголоязычном мире обозначение школ тибетского буддизма линии Кагью, в противовес «жёлтой» школе Гелуг
- Красный фонарь – условный знак в кварталах домов терпимости (идти под красный фонарь)
- V červených číslech = ve ztrátě (účetnictví)
- Raudoną Ryga parodyti – prikišti drėgną ranką ar liežuvį prie įšalusios geležies
- Be raudonos kepurės neik/neprieisi – apie sunkiai priprašomą, įsivaiszdinantį; raudonos kepurės reikia - sakoma leidžiantiems ilgai prašytis: **Bene reiks raudonos kepurės?**
- Ustálená spojení/устойчивые словосочетания/pastovūs žodžių junginiai: красная икра/červený kaviár/raudonieji ikrai; Красный Крест/Červený kříž/Raudonasis kryžius (spolu s tímto znakem pro mezinárodní zdravotnickou organizaci byly zavedeny ještě 2 symboly, a sice Červeného pŕlměsíce/ Красный

полумесяц/Raudonasis Pusmėnulis a Červeného krystalu/Красный Кристалл/Raudonasis kristalas – ten proto, aby nebyli omezeni při vstupu do organizace příslušníci jiných náboženství); Красное море/Rudé moře/Raudonoji jūra; Красная река/Červená řeka, Rudá řeka/Raudonoji upė; Красное озеро/Červené jezero/Raudonasis ežeras; Красная площадь/Rudé náměstí/Raudonoji aikštė; красное вино/červené víno/raudonasis vynas; červená paprika/красный перец, паприка/raudonoji paprika; červený šum/красный шум/raudonasis triukšmas; Броуновский (красный, коричневый) шум/hnědý (červený) šum/Brown (rudas) triukšmas; красная смородина/červený rybíz/raudonieji serbentai; красная карточка (футбол)/červená karta/raudona kortelė; červené krvinky/красные кровяные тельца, эритроциты/raudonieji kraujo kūneliai; мухоморка červená/мухомор красный/raudonoji musmirė (paprastoji musmirė); Červená sedma (slavný kabaret v Praze); Červená karkulka/Красная Шапочка/Raudonkerpuraitė; panda červená/малая панда/mažoji panda; красный карлик/červený trpaslík /Raudonoji nykštukė; красная рыба – наиболее ценящаяся, деликатесная (также как красная дичь и красный зверь – охот.); красный гриб = подосиновик красный/křemenáč osikový/drebulinis raudonviršis; красный закат (предвестник ветреной погоды)/červený západ slunce/raudonasis saulėlydis

Zelená|Зелёный|Žalia

- Bledý jako zelená sedma (nebo závidět jako zelená sedma) | pažaliuoti iš pavydo
- Lesní barva (zdravá lesní barva) – zbarvení pokožky v obličeji svědčící o nedobré zdravotním stavu, bledost tváře (až do zelena), popř. neopálenost (z ang. a healthy green colour) | зелен как трава – бледный, землистого оттенка, землистый цвет лица | pažaliavęs
- Зелёный – цвет ислама, означает зелёные сады рая (Зелёный цвет флага Ливии обозначает ислам, сам флаг – единственный одноцветный государственный флаг в мире; зелёный считается цветом воздуха (синий – вода, красный – огонь); асоциируется с защитниками экологии (Greenpeace) и политическими партиями защищающими природу | zelená je tradiční barva islámu, je to barva rajských zahrad; souvisí s ekologií: zelený postoj, zelená

politika; Strana zelených; zelená energie – ekologická; rovněž se asociuje s bezpečím – proto zelená barva na semaforu znamená volno | žalioji energija; žaliej (partija)

- Klel až se hory zelenaly | так что небу было жарко | keikėsi taip, kad dažnam ausys linko; keikėsi taip, kad žemė linko; pavyzdžiai iš spaudos: **keikėsi taip, kad galima būtų duot pokelį siemkų ir turguj sodint; keikėsi taip, kad net pritrūkdavo "gražių" žodžių**
- Pili, až se hory zelenaly, pít jako duha | до зелёного змия (пить, напиваться, допиваться и т. п.) = мертвецки, до галлюцинаций, до нервного расстройства и т. п.
- Зелёный змий, зелёно вино = алкоголь | žalias vynas – jaunas
- Zelená závist, být zelený závistí, zezelenat závistí – silně závidět | позеленеть от зависти (чаще злости); зависть может быть еще чёрная = плохая, белая = не сопровождаемая досадой, злостью но отношению к объекту | pažaliuoti iš pavydo; juodas pavydas, baltas pavydas
- Mít podporu/povolení – mít/dát zelenou | открывать (давать) / открыть (дать) зелёную улицу (разг.) – устранять препятствия, задержки, мешающие осуществлению ч.-л., давать возможность осуществить ч.-л.; первоначально з. у. = свободный безпрепятст. путь для транспорта, когда по всему пути следования встречается только зелёный свет светофоров (otevřená cesta/зелёная улица) | buvo uždegta/ižiebta žalią šviesą (jam, tam dalykui)
- Молодо-зелено = неопытен, неискушен, несведущ в ч.-л., легкомыслен по молодости лет (старшие хотят подчеркнуть неопытность, оценить поступки молодых и менее опытных, укоризненно); зелёный юнец/птенец; зелёная молодежь | zelenáč, mladý (neostřílený zajíc), má mléko na bradě | žalias; pienas nuo burnos nenudžiūvo
- Zelený anton – uzavřený policejní vůz k převozu zatčených nebo vězňených | (чёрный) воронок, чёрный ворон
- Зелёный цех = о подсобном хозяйстве промышленного предприятия, города по производству сельскохозяйственной продукции
- Zelené barety – neoficiální název používaný pro některé speciální jednotky (Special Forces) Armády Spojených států amerických | зелёный берет, зелёные береты

(прозвище английских, а позднее американских десантно-диверсионных войск, с англ. – a Green Beret) | žaliosios beretės

- Zelený čtvrtek – připomínka Kristova vjezdu do Jeruzaléma | Великий четверг, Страстной четверг, Чистый четверг | Didysis ketvirtadienis
- *Хорошо птичке в золотой клетке а еще лучше на зелёной ветке.*
- Myslivecká/zelená krev | охотничья жилка
- Zelená se na lepší časy
- Malý zelený mužiček | (маленький) зелёный человечек = инопланетянин | mažas žalias žmogelis; mažas žalias žmogeliukas
- Зелёная/голубая планета – планета Земля, земной шар | modrá planeta | žalioji planeta
- Тоска зелёная, скука зелёная – название депрессивного состояния человека, уныние
- «Чудовище с зелёными глазами» – ревность (Шекспир) | podle Shakespeara žárlivost je zelenooká příšera – výraz se občas používá jako okřídlená fráze | V. Šekspryas pavyduliavimą vadina žaliaake pabaisa
- Ёлки зелёные (восклицание удивления или досады) | do prkynka!; kurnik! | po padaukais!; po šimts pyrkia!
- Зелен виноград – комментарий к словам человека, который, потерпев неудачу в чем-либо, оправдывает ее тем, что он, собственно, не очень-то и хотел этого успеха (ирон.), из басни Крылова; "не очень-то и хотелось"
- Žalio lapo neregėti – būti vargingu, neturėti, ką valgyti | žít v bídě, trpět nouzí | жить в бедности, сильно нуждаться
- Ustálená spojení/устойчивые словосочетания/pastovūs žodžių junginiai: Зелёный луч – оптическое явление в атмосфере/zelený záblesk, zelený paprsek/žaliasis spindulys; зелёный шум/zelený šum/žaliasis triukšmas; Зелёная миля – роман Стивена Кинга; фильм/Zelená míle/Žalioji mylia; Зелёный фургон (фильм 1959, 1983)/Žaliasis furgonas (filmas); Атаман Зелёный (Терпило, Даниил Ильич; 1886-1919) – революционер и атаман времён Гражданской войны; зелёный борщ, зелёные щи – из щавеля, шпината, с зелёными приправами, с добавлением зелёного лука/žalibarščiai/zelený boršč

Šedá, šedivá|Серый, седой|Žila, pilka

- Šedivý jako polární liška, jako chmeř, jako chmýří; vlasy šedivé jako popel; šedá jako myš | серый как – земля, пепел, сталь, туман, тоска; белый как лунь; серый как у мертвеца = о лице человека | baltas kaip žydinti obelis ; žilas kaip žydinti obelis
- До седых волос = до старости, преклонных лет | dožít se šedin | žilo plauko sulaukti
- Mračí se jako Popeleční středa (kakabus)
- Šerý dávnověk; daleká/dávná/šedá minulost | седая старина; далекое прошлое; в глубокой древности; в седой древности | žiloje senovėje
- Šedivý den (plačtivé počasí) | пасмурный день | niūri diena; ***Kažkaip tuščia ir pilka šiandien.***
- Врет как сивый мерин (мерин – кастрированный жеребец)
- Променил сивка на воронка – совершил невыгодную сделку
- Бред сивой кобылы – вздорные, глупые мысли, высказывания
- ***Мужик хоть и сер, да (а) ум у него не черт (не волк) съел. На мужике кафтан хоть сер, да (а) ум у него не черт съел.***
- ***Не за то волка бьют, что сер, а за то, что овцу съел.***
- ***Седина в голову/в бороду, бес/черт в ребро. | Žilė galvon — velnias uodegon.***
- Таинственность, неизвестность, скрытость, неопределенность: некто в сером:
1) загадочная, неопределенная личность (о ком-то таинственном, неизвестном); 2) символ рока, судьбы: серый кардинал (серое высокопреосвященство (титул кардинала)) – иен. eminencia gris; человек, который находится "в тени", но в руках которого сосредоточена фактически власть; скрытый, завуалированный, закулисный предводитель (или правитель) чего-л. | šedá eminence – vlivná osoba, která stojí v pozadí a tahá za nitky, podle kapucínského mnicha, kterému říkali Otec Josef Pařížský a který spolu s kardinálem Richelieu vládl Francii v době krále Ludvíka XIII. | pilkasis kardinolas – viešai nesirodantis ir formaliai aukštą postą neužimantis asmuo, vaidinantis svarbų vaidmenį šalies politikoje ar institucijos gyvenime; pilkoji eminencija

- Однообразие, посредственность, заурядность: серая жизнь; серое существование – бесцветная, однообразная жизнь; серое существование; серые будни – обычные, будние дни; серая контора, рутина – скучный, нудный режим, установленный в учреждении; серая пьеса – посредственная, ничем не выделяющаяся пьеса; серая масса | šedý život – výraz pro nezajímavý, průměrný život; šed'; šedá realita | pilkas dažniausiai reiškia 'paprastas', 'nuobodus', 'eilinis', 'nepastebimas' ir pan. pilkas gyvenimas – apibūdinimas nuobodus, ramus, niekuo neišsiskiriantis gyvenimas; **nuobodi ir pilka dainele; pilka moterys**
- Paplitusios pilkos spalvos reikšmės yra: pesimizmas, depresija, prėskumas, nuobodulys, neutralumas, rūkas, neapibrėžtumas, senatvė, pasitenkinimas, smegenys (pilkoji medžiaga), greitis
- Šedá myš – nezajímavá, obyčejná, většinou o dívce | серая мышь – незаметный, заурядный человек; серая личность – заурядный, безликий, незаметный человек | pilkas žmogus, žmogus pilkas kaip pelė
- Серая ворона – кто-либо, не понимающий сути дела
- Ум, мозг: серое вещество (головного мозга): 1) вещество головного мозга, состоящее из нервных клеток, в которых находятся нервные центры различных органов; 2) (разг.) ум | šedė mozgovė závitų | pilkoji smegenų medžiaga
- Социальный статус человека: серая скотинка (пренебр.) – солдат в дореволюционной России; серый люд – простолюдины
- Внешность человека: серое лицо – бледное, с оттенком серого цвета лицо
- Полулегальный: серый рынок – полулегальный рынок, обмен товарами и услугами в сфере неофициальных человеческих отношений; серый список – с англ. gray list – список лиц, фирм, которые считаются нежелательными, хотя и в меньшей степени, чем занесенные в чёрный список; šedá zóna – výraz pro pomezí mezi zákonným a nezákonným
- Чёрная/серая кошка пробежала | juoda katė perbėgo
- Ночью все кошки серы | naktį visos katės juodos
- Серый человек – необразованный, малокультурный человек (Серый ты человек!)
- Серый цвет ассоциируется с чем-то загадочным, неопределенным. некто в сером – ирон. загадочная, неопределенная личность

- Серые волки – террористические подпольные организации в Турции и ряде западных стран | „Šedí vlci“ (Bozkurtlar) – neoficiální militantní politické křídlo v Turecku | pavojingiausia Turkijos mafijine struktūra, organizacija vadinama „Pilkieji vilkai“ (Bozkurtlar), dar žinoma kaip „Idealistų klubas“ (Ülkü Ocakları) – ultranacionalistinė, neofašistinė karinė struktūra, taip pat vadinama „mirties būriu“
- Серая пряжа – грубая, необработанная пряжа; серое сукно суровая, небеленая пряжа
- Серый цвет окраски некоторых животных и птиц: серая опасность – мыши и крысы
- Malý šedý mužiček – mimozemšťan, česky občas i skřítek | серый человечек
- Серые – сотрудники полиции, отдела по борьбе с преступностью (жарг.)
- Серые – немецкая политическая партия (1989-2008), отстаивавшая интересы пенсионеров
- Ustálená spojení/устойчивые словосочетания/pastovūs žodžių junginiai: серый шум/šedý šum/pilkasis triukšmas; серый хлеб – хлеб тёмного цвета, выпеченный из пшеничной муки грубого помола; серый гусь/husa veliká (též divoká nebo šedá)/pilkoji žąsis; серый журавль/jeřáb popelavý/pilkoji gervė; серая крыса/potkan obecný/pilkoji žiurkė; серая ворона/vrána šedá/pilkoji varna; серое тело/šedé těleso/pilkas kūnas; серая гниль (плодов); Серая Лошадь (мыс в Ленинградской области); Серая Шейка (литературный персонаж)/Pilkakaklė/Šedý krček – animovaná pohádka; šedý zákal/katarakta/катаракта

Žlutá|Жёлтый|Geltona

- Žlutý jako kanárek, jako šafrán | жёлтый как желток, лимон, шафран, имбирь, кость, солома, одуванчик (разные оттенки); жёлтей жёлта серебра; жёлтый как воск – бледно-жёлтый | geltonas kaip saulė, vaškas
- Hnula se v něm žluč/žluč tu překurpěla | желчь в занчении: раздражение, злоба (*Сколько в тебе желчи! В его словах столько желчи и злобы! Ж. накопилась в душе. Ж. душит кого-л. Излить на кого-л. свою ж. и досаду. Сказать что-л. с желчью, злобой. Ж. поднялась в ком-л.*) | litevské „tulžis“

nemá společný kořen se slovem žlutý (geltonas), ale jsou používány podobné frazeologismy: např. išlieti (ant ko) tulži

- жёлторотый птенец 1) мальчишка, юнец – пренебрежительная, насмешливая оценка молодого, неопытного человека, пытающегося действовать самостоятельно; 2) очень молодой, неопытный, наивный человек, не знающий жизни, не созревший, не сформировавшийся | má mléko na bradě | geltonpūkis (vaikiukas, viščiukas), geltonsnapis = nesubrendėlis, pienburnis, vaikėzas: ***jis tuomet dar visai geltonsnapis buvo, pienas nuo lūpų nenudžiūvo***
- Žlutý anděl – osobní automobil, vybavený a sloužící jako pojízdná autodílna k první pomoci motoristům | (жёлтая) аварийная машина
- Жёлтый билет – с англ. yellow ticket – документ, паспорт, выдаваемый проституткам; пойти по Жёлтому билету – стать проституткой;
- Жёлтые страницы – с англ. yellow pages – название телефонного словаря-справочника организаций и компаний | zlaté stránky | geltonieji puslapiai
- Жёлтая пресса, печать – с англ. the yellow press = продажная, лживая пресса | žlutý tisk (zast.), bulvár, bulvární plátek | geltonoji spauda
- Жёлтый союз – предательский союз с капиталистами; жёлтый интернационал – предательский, в сотрудничестве с капиталистами (аналогия с жёлтыми билетами проституток — продажность, автор Ленин); жёлтое обязательство (обязательство рабочего о не вступлении в профсоюз, неучастии в стачке, о согласии на удлинение рабочего дня и т.н., навязываемое рабочему при поступлении на работу) | žluté/žlutácké odbory = kapitalistické (v protikladu k rudé) – zast./lietuvių kalboje tik geltonoji literatūra – uždrausta, emigrantų parašyta, geltonieji fondai – specialieji fondai, kur saugoma
- Žlutá je mezi mezinárodními politickými organizacemi barva liberálů
- Жёлтый дом – лечебное заведение для душевно больных | bláziniec, Bohnice | beprotnamis
- Davidova/židovská/žlutá hvězda | звезда Давида | Dovydo žvaigždė
- Žluté nebezpečí, žluté plemeno, žlutá hrozba – zastaralé, z ang. | жёлтая опасность (Китай) – устар., с англ.
- Ustálená spojení/устойчивые словосочетания/pastovūs žodžių junginiai: жёлтая карточка (предупреждение в футболе)/žlutá karta/geltona kortelė; жёлтый флаг (в гонках) жёлтый сигнал (на дорогах некоторых стран) = призыв к

осторожности/geltona vėliava (lenktynėse) informuoja vairuotoją apie kliūtį trasoje/žlutá vlajka (v automobilových závodech) – v cestě závodníka je překážka; жёлтый сигнал светофора/žluté světlo na semaforu, signál žlutého světla/geltonas signalas (šviesoforo); жёлтая раса/žlutá rasa/geltonoji rasė; жёлтая религия, жёлтая вера = буддизм, традиция буддийского монастырского образования и ритуальной практики Гелугпа; буддистские монахи = жёлтошапочники/Gelugpa – poslední ze čtyř škol tibetského buddhismu, známá též jako Žlutá škola nebo Škola žlutých čepic/Ketvirtą Tibeto budizmo mokykla Gelug; жёлтый металл = золото/žlutý kov, zlato/auksas; пожелтевшее лицо = болезнь/pagelti, pageltonuoti (apie veido): **Jo veidas pageltonavęs.**/popelavý a nažloutlý obličej, zažloutlá pokožka; жёлтый флаг на корабле = карантин/žlutá vlajka; жёлтый карлик/žlutý trpaslík/geltonoji nykštukė; жёлтая лихорадка/žlutá zimnice/geltonasis drugys; жёлтое пятно/žlutá skvrna (makula)/geltonoji dėmė

Modrá|Синий|Mėlyna

- Modrý jako nebe, jako švestka, jako džíny, jako kopírák, jak šmoula | синий как море, как иней, как василёк, как цветочек, как небо (синее), как морская синева, как вечность | mėlynas kaip dangus: **Vanduo toks mėlsvas kaip dangus.**
- Nepracovat po neděli – slavit modré pondělí (pondělek) | прогуливать после праздника
- Přinesla mu modré z nebe; snést modré z nebe | и луну с неба достать | dangaus migdolai – neįvykdomas noras
- Синий чулок = женщина лишённая обаяния, привлекательности, полностью поглощённая книжными, научными, служебными интересами; перевод английского blue stocking | modrá punčocha | mokslinčė
- Синяя птица = символ счастья, воплощает исполнение всех желаний, стремлений, высшее счастье; недостижимая цель; иногда ловить, поймать.. возн. от названия пьесы-сказки белг. Символиста Мориса Метерлинка «Синяя птица» | modrý pták | žiūrėk taip pat → **Žydroji paukštė**
- Modrý arch – dekret o odchodu do penze (pink sheet)

- Modrá armáda – pracovníci železniční dopravy (jako celek), železničáři, pracovníci ČSD = uniforma (z ang. the blue army) | железнодорожники | geležinkelininkai
- Modrá knížka | белый билет
- Být namodro | ходить в синяках, получить фингал | mėlynėmis sirgti – būti primuštam; žalias mėlynas – smarkiai sumuštas
- До посинения – до предела, до крайности
- V Microsoft Windows se jako „modrá smrt“ označuje havárie operačního systému (modře zbarvená obrazovka); modrá obrazovka smrti | синяя смерть | mėlynasis mirties ekranas
- „Velká modrá“ či „Modrá dáma“ je slangové označení firmy IBM
- „Malá modrá“ je slangové označení firmy Microsoft
- Ve *Stopařově průvodci po Galaxii* se několikrát vyskytuje postava „Húlúvú“ popisovaná jako „superinteligentní odstín modré barvy“ | сверхразумные оттенки цвета маренго, сверхразумная голубенькая тень
- Cítit se modře – z ang. – mít depresi (podle řecké mytologie spouštěl Zeus déšť vždy, když byl smutný)
- Mėlynos dienos - apie sunkų gyvenimą = vargas, rūpestis: ***Ir mums mėlynos dienos, visko trūksta.***
- Страна синего неба = Монголия | země modrého nebe = Mongolsko | mėlyno dangaus kraštas = Mongolija
- Jako „modrokabátníci“ (pro barvu uniforem) byli v americké občanské válce označováni vojáci Unie | синие
- Juodai mėlynas: 1) apie labai išsigandusį: ***Parsileido namo juodai mėlyna.***; 2) labai blogas: ***Galas yra juodai mėlynas.*** | 1) Побледнеть/посинеть от страха; 2) Видать лучшие дни (знавать); тяжёлый, чёрный день (конец) | 1) zblednout strachu; 2) černý rátek; má černý den; pamatovat lepší časy
- ***Синь порох в глазу:*** Разг. Устар. 1) Очень близкий, дорогой человек. 2) Неодобр. Очень назойливый, мешающий своим постоянным присутствием человек.
- Ustálená spojení/устойчивые словосочетания/pastovūs žodžių junginiai: modrý (azurový) šum/синий (голубой) шум/mėlynas (žydras) triukšmas; modrá stuha/Голубая лента Атлантики (переходящий приз за рекорд скорости при пересечении Северной Атлантики)/Žydroji Atlanto juosta; синяя мухоловка

(птица)/lejsek modrobílý/mėlynbaltė musinukė (lot. *Cyanoptila cyanomelana*, angl. *Blue-and-White Flycatcher*); Weberova modrá agáve/(голубая) синяя агава – растение из которого производится текила/mėlynoji agava (*Agave tequilana*, *Agave weber*); берлинская лазурь, прусский синий/berlínská (pruská) modř/Karaliaučiaus mėlis (prūsiškasis mėlis, Berlyno mėlis); skalice modrá, dřive i jako modrý vitriol (síran měďnatý)/медь сернокислая/mėlynas akmuo (vario sulfatas)

Světlemodrá (bleděmodrá, modravá), blankytná|Голубой|Žydra (melsva)

- Blankytný jako obloha, jako nebe | цвета бирюзы; голубой как небо (надо мной); голубой как твои джинсы | žydras lyg dangus
- Глаза как васильки, глаза как цикорий, глаза цвета цикория
- Голубые дали, голубая даль | modravė dálky, modravá dál | melsvieji toliai
- Голубое свечение в конце тоннеля (у умерших) | světlo na konci tunelu. Tady je více myšlen jiný význam slovního spojení, než v ruštině, tedy, že nám svitla naděje (Objevilo se světlo na konci tunelu.) | šviesa tunelio gale, (tiesioginis vertimas: „melsvieji žiburiai tunelio gale“, susieja žydrą spalvą su mirusiųjų pasauliu)
- Поднести на блюдечке (тарелочке) с голубой каёмочкой – дать в готовом виде, освободив кого-л. от собственных затрат сил, времени и т.п., отдать нечто желаемое; получить на блюдечке с голубой каёмочкой | podávat (něco, někomu) na dlani; dostat (něco) ctí a darem | atnešti ant lėkštutės
- Modrá krev (důvodem je, že skrz neopálenou kůži jsou lépe vidět modře zbarvené žíly) | голубая кровь | mėlynas kraujas
- Голубой экран – телевизор | televizní obrazovka | žydrasis ekranas
- Голубые каски – название войск ООН | svetlemodré, modré helmy (není časté) | jungtinių Tautų taikdariai, iš anglų kalbos „žydrosios beretės“
- Розовый/голубой день – светлый, безоблачный, ясный день (погода) | jasný den, blankytná obloha | (tiesioginis vertimas: „rožinė/žydra diena“)
- Голубая мечта – недостижимая или очень вожаделенная; голубой цветок – идеал в жизни; Розовый как мечта | zbožné přání; bláhové (plané) snění; růžové naděje; vzdušné zámky; i růžové brýle – skutečnosti neodpovídající nekritický

pohled na svět (v ruš. розовые очки) | žydra, žydroji svajonė (iš publicistikos); dangaus migdolai

- Žydroji paukštė (susijusi su pirmesniu frazeologizmu), nepaisant to, kad Frazeologijos žodyne (Lietuvių kalbos institutas, 2001) šio frazeologizmo reikšmė nurodoma kaip „įkvėpimas“, spaudoje radome ir frazeologizmą *pagauti žydrają paukštę* kuris reiškia „surasti savo laimę“, atitinkantį Maurice Maeterlinck'o pjesės-pasakos pavadinimą „Žydroji paukštė“, kuris simbolizuoja laimę, fortūną. Čekiškame ir rusiškame frazeologizme yra pavartota mėlyna spalva: modrý pták/синяя птица
- Зелёная/голубая планета – планета Земля, земной шар | žalioji planeta | modrá planeta
- To samý v bléděmodrém | на одну колодку | ant vieno kurpalio
- Ждать принца с хрустальными/голубыми яйцами (арго)– ждать идеального жениха, а также обобщенно – ждать чего-л. невыполнимого, нереального; оригинал: ждать принца с хрустальными башмачками | unikátní, česky lit. čekat na prince na bílém koni | laukti princo ant balto žirgo
- Ustálená spojení/устойчивые словосочетания/pastovūs žodžių junginiai: modrý (azurový) šum/синий (голубой) шум/melynās (žydrās) triukšmas; Голубая лагуна/Modrá laguna/Žydroji lagūna; голубой огонек; синий или голубой кит/plejtvák obrovský/mėlynasis banginis; Голубая лента Атлантики (переходящий приз за рекорд скорости при пересечении Северной Атлантики)/Žydroji Atlanto juosta/modrá stuha

Нněдá|Коричневый|Ruda

- Rudas kaip lapės uodega; rudas kaip šuva
- Нněдý mor; нněдý teror = fašismus | коричневая чума – опасность фашизма | rudas maras
 - коричневая рубашка – коричневорубашечник = немецкий фашист, нацист | нněдé košile – obzvlášť příslušníci jednotek SA;
 - centrála NSDAP v Mnichově – Нněдý dům (Braunes Haus) | Коричневый дом (в нём с 1930 по 1945 располагалась штаб-квартира НСДАП)

- Коричневое золото – кофе (растение); горячий сланец | rudasis auksas – durpės ir, pagal tekstyno, šokoladas.
- Ustálená spojení/устойчивые словосочетания/pastovūs žodžių junginiai: Броуновский (красный, коричневый) шум/hnědý (červený) šum/Brown (rudas) triukšmas; коричневый (субкоричневый, бурый) карлик/hnědý trpaslík/rudoji nykštukė; карие, крыжовниковые глаза/rudaakis, rudaakė; темный от загара, очень загорелый – шоколадного цвета/čokoládová barva – opálení nebo barva pleći/šokolado spalvos (dažniausia plaukai); коричневый сахар/hnědý cukr/rudasis cukrus; американский бурый пеликан, коричневый пеликан/pelikán hnědý/Rudasis pelikanas (Pelecanus occidentalis); бурый медведь, или обыкновенный медведь/medvěd hnědý/rudasis lokys, arba rudoji meška (lot. Ursus arctos)

Barva|Цвет|Spalva

- Být pestrý, hrát všemi barvami | переливаться всеми цветами (радуги) | būti margas kaip genys
- Gyvenimas margas kaip genys – iš lietuvių liudiės patarlių: *Margas paukštis, žmogaus gyvenimas dar margesnis.; Genys margas, svietas dar margesnis, o žmogaus gyvenimas margiausias.; Genys margas, o gyvenimas žmogaus dar margesnis.*
- Во цвете лет (книжн.) – в молодые годы, в расцвете всех сил | na vrcholu sil, v nejlepších letech | pačiame amžiaus gražume, pačioje jaunystėje; žmogus pačioje gerumoje
- Široká/bohatá/pestrá paleta | широкая/богатая палитра | plati/marga/turtinga paletė
- Вогнать в краску – приводить в смущение
- Dřít se jako mourovatý | пахать как лошадь, как проклятый, как вол | *Tavo darbas kaip šuva margas.* - navzdory tomu, že významově je podobné, znamená něco jiného: že daná vykonaná práce za nic nestojí
- Přiznat barvu – říct pravdu (opoz. nechť s barvou ven) | выложить всю правду, раскрыть все карты, сказать в открытую, признаться начистоту

- ***На вкус и цвет образа (товарища) нет.***
- ***Не место красит человека, а человек место.***
- V plném lesku/ v celé/plné nádheře
- Pestrá minulost | бурное прошлое | marga praeitis
- Prokvetlé vlasy/hlava | baltas kaip žydinti obelis ; žilas kaip žydinti obelis